MARMARA ÜNİVERSİTESİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYIN NO: 733
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YAYIN NO: 21

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ İŞLETME BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Deniz BÖRÜ

İstanbul - 2006

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYIN NO: 733
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YAYIN NO: 21

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Deniz BÖRÜ

İstanbul - 2006

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ressam Namık İsmail Sok. No:1
Bahçelievler 34180 İstanbul

Tel : 0212 506 47 24
0212 506 47 12
0212 506 47 13
Faks : 0212 506 88 61
E-posta : sbe@sbe.marmara.edu.tr
URL : http://sbe.marmara.edu.tr

Deniz BÖRÜ

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ
Marmara Üniversitesi
İşletme Bölümü Öğrencileri
Üzerinde Bir Araştırma

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006

ISBN: 975-400-288-6

ISBN: 975-400-288-6

Copyright © 2006
Bu kitabın tüm yayın hakları M.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne aittir. Her hakkı saklıdır. İzin almaksızın kitabın herhangi bir bölümü ya da tamamı, elektronik veya mekanik yöntemlerle (fotokopi dahil) hiçbir şekilde basılamaz ve çoğaltılamaz. İktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Baskı ve Cilt :
Golden Print Ofset Basım ve Yayın Hizmetleri
Tel : 0212 629 00 24 - pbx

Baskı Tarihi: Şubat 2006

İÇİNDEKİLER

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

TABLOLAR LİSTESİ
ŞEKİLLER LİSTESİ

1. GİRİŞİMCİLİK
1.1. Girişimci ve Girişimcilik 1
1.2. Girişimciliğin Önemi 4
1.3. Girişimciliğin Ekonomik Gelişime Katkısı 6
1.4. Türkiye'de Girişimcilik 9
1.5. Girşimciliği Etkiliyen Faktörler 12
1.6. Girişimci Kişilikte Bulunması Gereken Özellikler 16
1.7. Girişimcilik Eğilimi 21

2. METOD
2.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı 25
2.2. Araştırmanın Türü 25
2.3. Ölçüm Aracı 26
2.4. Örneklem 27
2.5. Uygulama 28
2.6. Kullanılan İstatistik Teknikler 28
2.7. Sınırlılıklar 28

3. BULGULAR
3.1. Demografik Özellikler 29
3.1.1. Doğum yeri 29
3.1.2. Mezun olunan Lise 30
3.1.3. Kendilerin ait hissettikleri coğrafi bölge 30
3.1.4. Anne ve babanın eğitim durumu 31
3.1.5. Anne ve babanın işi 32
3.1.6. Kardeş sayısı ve kaçıncı çocuk oldukları 32
3.1.7. Ekonomik durumları 33
3.1.8. Kariyer tercihleri 34
3.1.9. Girişimcilik dersi veya girişimcilik konusunda eğitim alanlar 35
3.1.10. Ailede kendi işini yapanlar 35
3.1.11. Beklenmedik 500.000 YTL'nin değerlendirileceği alan 36
3.2. Bir İşte Aranan Nitelikler 36
3.3. Kendi İşini Yapmada Başarıya Götüren Unsurlar 39
3.4. Girişimcilik Özellikleri 42
3.5. Girişimcilik Eğilimleri 46

4. SONUÇ VE TARTIŞMA 56

EKLER
KAYNAKÇA

TABLOLAR LİSTESİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Tablo.1 : Cinsiyetlerine göre öğrencilerin sınıf dağılımları

Tablo.2 : Öğrencilerin kendilerini ait hissettikleri coğrafi bölgeler

Tablo.3 : Anne ve babaların eğitim durumu

Tablo.4 : Kardeş sayısı ve kardeş sıralamasında öğrencilerin durumu

Tablo.5 : Ekonomik durum

Tablo.6 : Bir işte aranan niteliklere ait faktör analizi sonuçları

Tablo.7 : Bir işte aranan niteliklere ait faktörlerin cinsiyete göre t testi sonuçları

Tablo.8 : Bir işte aranan niteliklere ait faktörlerin kariyer tercihlerine göre t testi sonuçları

Tablo.9 : Bir işte aranan niteliklere ait faktörlerin girişimcilik eğitimi alma durumlarına göre t testi sonuçları

Tablo.10 : Kendi işini yapmada başarıya götüren unsurların ilk dört ve son dört olmak üzere sınıflara göre sıralaması

Tablo.11 : Kendi işini yapmada başarıya götüren unsurlara ait faktör analizi sonuçları

Tablo.12 : Kendi işini yapmada başarıya götüren faktörlerin girişimcilik eğitimi alma durumlarına göre t testi sonuçları

Tablo.13 : Girişimcilik özelliklerine ait faktör analizi sonuçları

Tablo.14 : Girişimcilik özelliklerine ait faktörlerin öğrencilerin doğum yerine göre t testi sonuçları

Tablo.15 : Girişimcilik özelliklerine ait faktörlerin öğrencilerin ailede ilk çocuk olup olmamalarına göre t testi sonuçları

Tablo.16 : Girişimcilik özelliklerine ait faktörlerin kariyer tercihlerine göre t testi sonuçları

Tablo.17 : Girişimcilik özelliklerine ait faktörlerin girişimcilik eğitimi alma durumlarına göre t testi sonuçları

Tablo.18 : Girişimcilik eğilimine ait ifadelerin ortalamalarında en yüksek ve en düşük değerleri alan dört ifade

Tablo.19 : Girişimcilik eğilimine ait ifadelerin ortalamalarında kızlar ve erkekler için en yüksek ve en düşük değer alan dört ifade

Tablo.20 : Girişimcilik eğilimi ortalamalarında kendi işini yapmak ve diğer alanlarda çalışmak isteyenler için en yüksek ve en düşük değer alan dört ifade

Tablo.21 : Girişimcilik eğilimine ait faktör analizi sonuçları

Tablo.22 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin cinsiyete göre t testi sonuçları

Tablo.23 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin doğun yerine göre t testi sonuçları

Tablo.24 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin cinsiyete göre t testi sonuçları

Tablo.25 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin kariyer tercihlerine göre t testi sonuçları

Tablo.26 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin girişimcilik eğitimi alınmasına göre t testi sonuçları

Tablo.27 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin ailede 1.dereceden kendi işini yapan bir yakının bulunmasına göre t testi sonuçları

Tablo.28 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin babanın kendi işini yapmasına göre t testi sonuçları

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

ŞEKİLLER LİSTESİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Şekil 1 : Uygunluk, Tutarlılık, Etkililik Modeli

Şekil.2 : Öğrencilerin doğum yerilerine ilişkin dağılım

Şekil.3 : Öğrencilerin mezun oldukları liseye ilişkin dağılım

Şekil.4 : Öğrencilerin anne ve babalarının çalıştıkları alanlar

Şekil.5: Öğrencilerin kariyer tercihleri

Şekil.6 : Öğrencilerin girişimcilik dersi alam durumlarına göre kariyer tercihleri

Şekil.7 : Öğrencilerin 500.000 YTL'yi değerlendirme alanları

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

1. GİRİŞİMCİLİK

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

1.1. Girişimci ve Girişimcilik

Gerek bireysel ve gereksen toplumsal yaşamda refah yaratan bir değer olması sebebiyle girişimci ve girişimcilik, araştırmacılarca üzerinde ayrıntılı olarak çalışmalar yapılan bir yönetim alanı haline gelmiştir. Bazı insanların yeni fırsatları görme yada yaratmada diğerlerine göre daha yetenekli olma nedenleri, bazılarının yeni fikir ve hayallerini gerçekleştirmede diğerlerinden daha başarılı olma sebepleri, bazılarının bitmez tükenmez bir arzu ile kendi adına ve hesabına iş yapma isteğine ait nedenler (Arıkan, 2002: 27) ile; ekonomik göstergelerde işsizliğin azaltılmasına, gelir dağılımının dengelenmesine, tasarrufların üretime dönüştürülmesine yönelik arayışlar, girişimci ve girişimcilik konusunu araştırmacılar için bir ilgi odağı haline dönüştürmüştür.

Girişimci ve girişimcilik ile ilgili yazın incelendiğinde, bu kavramlarının sosyal bilimlerin hemen her alanlarında ve dallarında kalkınmayı ve gelişmeyi ifade eden, lokomotif güç tanımlar ile ortaya çıktığı görülmektedir (Ertübey, 1993: 223) Buna karşılık girişimci ve girişimcilik kavramları üzerine çalışan farklı araştırmacıların yaptıkları çalışmalar sonucunda, bu kavramlar ile ne ifade edilmek istendiği hususunda da ortak bir görüş birliğine ulaşılamadığı da görülmektedir (Kent, 1984: 2).

Girişimci kavramı oldukça karışık, belirsiz olmanın yanında ayrıca birçok benzer kavram ile de karıştırılmaktadır. Örneğin, girişimci, iş adamı, sermayedar, esnaf gibi. Bu durum sadece ülkemize özgü bir sorun değil, aksine birçok gelişmiş ülkede de yaşanmaktadır (TÜSİAD, 2002: 33). Fransızca bir kelime olan ve 'bir şey yapmak' anlamına gelen 'entreprendre'den türelmiş olan (Kao, 1989: 90; Lordkinapidze ve diğerleri, 2005: 788), girişimci kavramı ekonomik anlamda ilk olarak 18.yy.'da, aslen İrlandalı olan ve Paris'de bankacılık yapan Richard Cantillon tarafından kullanılmış ve ardından Frank Knight ile de Amerikan literatürüne girmiştir. 20'nci yüzyılda ise girişimcilik terimi Jean-Baptiste Say ve Joseph Schumpeter'la birlikte sosyoloji, psikoloji, ekonomik teori ve ekonomik antropoloji çalışmalarında yer almaya başlamıştır (Kent, 1984: 2; TÜSİAD, 2002: 33; Lordkinapidze ve diğerleri, 2005: 788; Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 6). Shaw ve Darroch (2004: 328) girişimciyi, risk alan ve yeni bir şey geliştiren kişi olarak ifade etmektedirler. Livesay (1982: 8) ise girişimciyi ekonomik gelişimi artıracak ve güçlendirecek faaliyetleri yerine getirmek suretiyle yenilik yaratan kişi olarak tanımlamaktadır (Danis ve Shipilov, 2002: 69). Örneğin, işletme üretimine herhangi bir yenilik getiren işletme sahibi, kurucusu ya da yatırımcısı bir girişimci olabilirken, yenilikçi bir fikir ortaya atan ya da farklı kaynakları bulup ortaya çıkaran herhangi bir örgüt çalışanı da girişimci sayılmaktadır (Gartner ve diğerleri, 1994; 6). Müftüoğlu ise girişimciyi (1998: 180) bir projektör gibi sürekli piyasaları gözleyip talep boşlukları yakalayan ve yeni talepler yaratan, taleplerdeki değişmeleri zamanında fark ederek gerekli uyumu sağlayan, kaynakları toplayarak yatırımları gerçekleştiren, rekabetten kaçmayan, tam tersi

rekabeti varlığının temel şartlarından biri olarak kabul eden, riske girmekten ve sorumluluk üstlenmekten çekinmeyen atak ve yaratıcı kişiler olarak tanımlamaktadır. Girişimciler, genellikle başladıkları işin peşini bırakmayan, saatlerce çalışmaya istekli, standartlara uymayan kavramları irdeleyen ve kendi kişisel sezgilerine göre hareket etmeyi benimseyen kişiler olarak nitelendirilmektedir. Başarılı olmayı hedefleyen girişimcilerden, pazar payı analizlerini iyi yapmaları, stratejilerine uygun performans planları geliştirmeleri, en rasyonel sonuçlara ulaşmalarını sağlayacak bütün beşeri, teknolojik, finansal ve diğer çevresel kaynakları ve fırsatları gözlemlemeleri ve doğru zamanda da değerlendirmeleri beklenmektedir (Stevenson, 2000: 712). Ayrıca girişimcinin liderlik etme fonksiyonu da bulunmalıdır. Yeni fikirleri ve fırsatları önceden görerek tespit etmek ve onlardan en etkin ve verimli bir şekilde yararlanmak girişimciden beklenen bir yaklaşımdır (Baumol, 1990: 64). Son dönemlerde yeni mal ve hizmetlerin geliştirilmesinde bireysel ve grup etkinliklerini cesaretlendirilmesi ve ödüllendirilmesi unsurları da girişimci tanımlamasında yer almaktadır (Peters, 1980: 35). Özet olarak girişimci; yeni ürünler oluşturma, yeni üretim teknikleri geliştirme, yeni pazarlar keşfetme ve yeni hammadde kaynaklarını geliştirici yönüyle yenilik yapan kişi olarak ifade edilebilir (Marsh ve Manari, 1986: 22).

ESİAD (1996: 6) yabancı literatürde girişimcinin farklı yönlerini ortaya koyan tanımlamaları bir araya getirerek kavramsal çeşitliliğe dikkat çekmiştir. Buna göre girişimci :

- Gelişmenin harekete geçiricisi (Schumpeter)
- Örgütlenmedeki formel otorite kaynağı, yaratıcı ve yenilikçi (Hartmann)
- Ekonomik kaynakların kontrolündeki odak noktası (Coates)
- Risk almada atak (Lauetrbach)
- Kar için fırsatların nitelik ve boyutlarını sezebilecek özel bir yetenek, uzağı görme, yönetme ve girişkenlik özelliklerine sahip, tüm enerjisini ulaşmak istediği sona hasreden (Habakkuk)
- Evrensellik, fonksiyonel uzmanlaşma özelliklerine sahip (Hoselitz)
- Üretici, işveren, endüstrinin kaptanı (Dobb)
- Sonucu yaratan temel karar verici (Gehard-Haussermann ve Turin)
- Önder, yaratıcı, yeni fırsatları yakalayan, risk alıcı (Miller)
- Diğer insanlardan farklı kararları olabilen, kendine güvenen, işini ve niteliklerini iyi bilen (Casson)
- Nadir yetenekleri olan, uyumcu olmayan davranış ve özelliklere sahip, izzeti-nefis sahibi, araştırma becerisi olan (Casson)
- Başarı oryantasyonlu (Parsons)
- Başarı motivasyonu katsayısı yüksek (McClleland)
- Hem yaratıcı hem de birleştirici olan (Hirschman)
- Amaçlı aktivitesi olan, süreklilik sağlayıcı, kar oryantasyonlu (Cole)
- Maceracı, organizatör, ve ayrıntıları atlamayan (Harbison ve Myers)

kişi olarak tanımlanmaktadır.

Girişimcilik ise herhangi bir mesleki faaliyetin gerçekleştirilmesi için atılan ilk adımdır (Blawatt, 1998: xii). Özel yetenek gerektirir ve sınırlı, kıt bir faktördür (Gürkan, 1999: 11). Yönetim yazınına ilk olarak 1980'li yıllarda giren girişimcilik kavramı, uzun bir süre yönetici ve işletme sahipleri tarafından anlaşılmaya çalışılmış ve örgütlere nasıl daha girişimci bir yapı kazanabilir tartışmaları da epeyce sürmüştür (Stevenson ve Sahlman, 1986: 3). Girişimcilik, risk ve belirsizlik koşulları altında, kazanç elde etme ve büyüme amacı ile yenilikçi bir ekonomik organizasyonun oluşturulmasıdır (Arıkan, 2002: 31). Diğer bir tanımlamayla girişimcilik, faaliyette bulunulan iş sahası ya da dışındaki bir konu ile ilgili fırsatları yakalamak suretiyle değer yaratma teşebbüsü; fırsatlara yönelik alınacak risklerin yönetimi; ve bir projeyi hayata geçirebilmek için mevcut tüm beşeri, finansal ve diğer malzeme kaynağını harekete geçirmek suretiyle iletişimsel ve yönetsel becerileri kullanma sürecidir (Kao, 1989: 91). Morris (1998: 2) girişimciliği, herhangi bir bireye, örgüte (resmi ya da özel, büyük ya da küçük ölçekli) ya da ulusa uygulanabilir nitelikte olan evrensel bir yapı ve ulusal ekonomik refah düzeyine ulaşmanın yanında işletmelerin de gelişimine ve devamlılığının sürmesine katkı sağlayacak bir süreç olarak tanımlamıştır. Ulijn (2004: 5) , Morris ve Jones (1999: 73) ise yaptıkları benzer tanımlamayla girişimciliği, çevrede bulunan fırsatların araştırılıp ortaya çıkarılması ya da değer yaratmak için yenilik yaparak söz konusu fırsatların yaratılması ile ilgili bir süreç olarak ifade etmişlerdir. Genel anlamda girişimcilik çevresel faktörlerden doğan fırsatlardan yararlanma ya da yeni fırsatlar yaratabilme amacıyla, ekonomik mal veya hizmet üretmek için üretim faktörlerine sahip olma, örgütleme kabiliyeti ve risk alma yeteneği ile ilişkilendirilmektedir (Çetin, 1996: 29) Günümüz modern işletmecilik anlayışı çerçevesinde girişimcilik kavramının yenilik, esneklik, dinamiklik, risk alma, yaratıcılık, gelişim odaklı olma gibi kavramlarla açıklandığı görülmektedir (Arıkan, 2002: 31). Disiplinler arası bir kavram olması nedeniyle girişimcilik her disiplin içerisinde farklı yorumlanmıştır.

Girişimcilik konusunda yapılan tanımlamalar birbirinden farklı olmakla birlikte dikkat çeken nokta, girişimciliğin bir süreç olarak değerlendirilmesi ve irdelenmesidir. Bu açıdan, girişimcilik küçük ya da büyük, özel ya da kamu, kar amacı güden ya da kar amacı gütmeyen her ölçekte ve türde işletmede görülebilir niteliktedir (Morris ve Jones, 1999: 73; Anderson, 2002: 49). Yanlış anlamaların tersine, girişimciliği sadece imalat sektörüyle sınırlı değildir. Bunun yanında perakendecilik, ulaşım, finans ve gayrimenkul gibi birçok farklı sektörde de girişimcilik ön plana çıkmaktadır (Yu, 1998: 902).

Bir süreç olarak girişimcilik tutumsal ve davranışsal bileşenler içermektedir. Tutumsallıkla kast edilen, bir bireyin ya da örgütün yeni fırsatları benimsemeye hevesli olması ve yaratıcı değişim için sorumluluk almasıdır. Davranışsal açıdan ise bir fırsatın fark edilmesi ve değerlendirilmesi, iş kavramının tanımlanması, gerekli kaynakların belirlenmesi, gerekli kaynakların elde edilmesi, risk alınıp uygulamaya geçilmesi ve sonuçların kullanılmasına yönelik faaliyetlerdir. Tanımlanan bu süreçte girişimciliğin temelinde üç anahtar öğe bulunmaktadır (Morris ve Jones, 1999: 74): ***yenilik getirme, risk alma ve proaktif olma***. Yenilikçilik, sorunlara ve ihtiyaçlara yaratıcı, alışılmamış ve farklı çözümler aranmasını ifade eder. Bu çözümler yeni ürün ve hizmetlerde olduğu gibi, yeni

teknoloji ve süreçlerin izlerini taşımaktadır. Risk alma, makul bir başarısızlık maliyeti oluşma ihtimali olan fırsatlara önemli seviyede kaynak aktarılmasını ifade etmektedir. Bu tür riskler makul seviyededir ve hesaplanmıştır. Proaktiflik ise,amaca ulaşmada her ne gerekiyorsa yapılmasını ifade etmektedir. Bu başarısızlığa karşı azim, uyumluluk ve istek gerektirmektedir (Morris ve Lewis, 1995; Kesen ve diğerleri, 2004: 170). Ayrıca girişimcik sürecinin başarı ile sürdürülebilmesinde, girişimcilik rolünü üstlenen kişinin piyasayı analiz edebilmesi için ekonomi; motivasyon düzeyini belirleyebilmek için psikoloji; yönetim bilimini kavrayabilmek için sosyoloji ve girişimciliğin yenilik getirme yönünü özümseyebilmesi için de örgütsel davranış konularında yetişmiş ve bilgi sahibi olan bir yapıya sahip olması bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır (Ulijn, 2004: 5).

Diğer yandan girişimcilik geleneksel açıdan bir vizyonu başarılı bir işletmeye dönüştüren risk taşıma, sermaye temin etme, kaynakların etkin dağılımı yapma, ileriyi görebilme benzeri faaliyetlerden oluşan bireysel bir çaba ve kavramsal açıdan yeni bir işletmenin kurulması ve işletilmesi olarak da tanımlanmaktadır (Morris ve Lewis, 1995: 22).

Avrupa komisyonunca benimsenen Avrupa'da Girişimcilik konulu Yeşil Kitap başlıklı raporda *"girişimcilik her şeyden önce ve en önemlisi bir zihniyettir. Bir kişinin bağımsız olarak ya da organizasyon içinde, bir fırsatı saptama ve yeni bir değer yaratmak ya da ekonomik başarı elde etmek için bu fırsatın üzerine gitme motivasyonunu ve kapasitesini tanımlar."* ifadeleri yer almaktadır (Döm, 2006: 7).

1.2. Girişimciliğin Önemi

Girişimcilik konusu sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş ile birlikte gerek ulusal ve gerekse uluslararası boyutta, gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler düzeyinde daha dikkat çekici bir hale gelmiştir. Konu ekonomik ve toplumsal boyutta, pek çok sektör için önem arz etmeye başlamıştır.

Toplumu oluşturan bireylerin yaşamlarını sürdürebilmek için ihtiyaç duydukları mal ve hizmetler ekonomik uğraşlar sonucu ortaya çıkarlar. Bunların ortaya konması, yaratılması için yapılan üretim faaliyetlerinde klasik üretim faktörleri olan doğal kaynaklar, emek ve sermaye yanında, bu üç temel üretim faktörünü uyumlu bir şekilde bir araya getiren dördüncü üretim faktörüne yani girişimciye ihtiyaç vardır. Girişimcilik Fransız İktisatçı J.B.Say'dan bu yana dördüncü üretim faktörü olarak kabul görmektedir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 6). Bu anlamda, ekonomik sistemler içerisinde üretime dönük faaliyetlerin yapılandırılmasında girişimci ve girişimcilik vazgeçilmez bir değer olarak ortaya çıkmaktadır.

Yapılan araştırmalar, sanayileşme düzeyi yüksek Kanada, Almanya, İtalya, Japonya, İngiltere ve Amerika gibi ülkelerin girişimcilik düzeyleri ile ekonomik büyümeleri arasında güçlü bir ilişkinin varlığını ortaya koymuştur. Bu yöndeki

bulgular, girişimciliğin global boyutta bir ülkenin ekonomik açıdan gelişmesinde ne derece etkili olduğunu ifade etmektedir. Örneğin, Amerika'da girişimciliğin sahip olduğu önem; yenilik yaratarak teknolojik değişime ve istihdama yol açması, yeni işletmelerin kurulmasına neden olarak bireysel ve toplumsal düzeyde yararlılık sağlaması ve istihdamı arttırmaya yönelik yeni iş alanlarının yaratılarak bölgesel ve ulusal ekonomik refah yaratması olarak sıralanmaktadır. (Robbins ve Coulter, 2002: 143-144). Gelişmiş ülkelerin gelişme ve kalkınma süreçleri izlendiğinde görülecektir ki bu ülkelerde girişim arzusu yüksek, bilişim ve iletişim teknolojileri konusunda eğitilmiş insan gücünün hem nitelik hem de nicelik bakımından fazla olması dikkat çekmektedir. Gelişmiş ülkeler bu üstünlükleri hem gayri safi milli hasıladan eğitime ve teknolojiye büyük oranda pay ayırarak, hem de girişimci sınıfını imkan ve fırsatlar açısından destekleyerek bugünkü seviyelerine ulaşmaktadırlar (Kaya, 2004: 34).

Girişimciliğin önemi, girişimcilerin toplumun ihtiyaçlarını belirleyip, bunu yatırıma ve sonucunda toplumsal refaha dönüştürmelerinde yatmaktadır. Çünkü yatırım neticesinde istihdam ve gelir düzeyi yükselmekte, bireylerin ve genel olarak da toplumun refah düzeyi artmaktadır (Arıkan, 2002: 41). Milli ekonomi açısından bakıldığında girişimcilerin yürüttüğü yatırım projelerinin milli gelirde artış sağlaması, gizli ve açık işsizliği gidermesi, gelir dağılımında adaletsizliği önlemesi, kalkınma ve sanayileşmeye yöneltmesi, dış ödemeler dengesi açığının kapatılması, yerli hammaddelerin üretimde değerlendirilmesi gibi nedenlerden dolayı önem kazanacağı ortaya çıkmaktadır (Arıkan, 2002: 41). Günümüzde artık kalkınma anlayışı yerelden başlayıp küresel doğru gitmekte ve sonunda küresel entegrasyonu yakalayan kuruluşlar önemli ve etkin hale gelebilmektedirler. Bu süreci etkin hale getirecek kişiler ise o ülkenin girişimci gücü ve potansiyeli yüksek insanları olacaktır (Kaya, 2004: 34).

Girişimciliğin, ekonomik fayda sağlama yanında toplumsal faydayı beraberinde getirmesi bakımından ayrı bir önemi vardır. Ekonomik büyümenin önemli bir bileşeni olarak görülen girişimcilik işsizlik sorununa önemli bir çözüm olanağı sunduğu gibi kullanılmakta olan üretim araçlarının ve mevcut girdilerinin değişik şekillerde kullanımını sağlayarak alternatif üretim alanları yaratmaktadır. Bu yönüyle de toplumsal fayda yaratan ekonomik bir aktör konumundadır.

Diğer yandan girişimcilik, yeni düşüncelerin yaratılmasını, yayılmasını ve uygulanmasını hızlandırarak, yeni endüstrilerin doğmasına yol açarak, teknoloji kullanılan sektörlerde verimliliği artırarak ve hızla büyüyen sektörler yaratarak önemini giderek arttırmaktadır.

Tüm bunların yanında girişimcilik, kentsel gelişme açısından da önemli rol oynar. Bir kentteki girişimciler ne kadar faal olursa, bu diğer toplumsal grupları da o oranda etkileyecek, sonuç olarak kentin yaşam kalitesi artacaktır. (Dolgun, 2003: 8-9).

Girişimcilik, yeni kaynaklarla, yeni teknolojilerle toplumu tanıştırır ve bu sayede daha önce kullanılmayan veya daha az kullanılan kaynaklar ekonomiye kazandırılır ve üretimde artış meydana gelir. Yeni açılan bir şirket veya yeniden

yapılandırılan bir şirket ülkenin istihdam hacmini arttırır ve tüm bunlar sonucunda da iktisadi kalkınma pozitif bir ivme kaydeder.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Bir ülke gelişip kalkınmak, gelir dağılımında adaleti sağlamak, istihdam yaratmak, yoksulluk ve yolsuzlukla mücadele etmek, refahı tabana yaymak, fert başına düşen milli geliri arttırmak, sosyal adaleti ve sosyal güvenliği etkin hale getirmek, bilim ve teknoloji yarışında güçlü hale gelebilmek için girişimci gücü yüksek insanlara başta maddi imkanlar olmak üzere eğitim konusunda, deneyim konusunda, teknoloji transferi konusunda, dış satım konusunda, mevzuat konusunda, rekabet konusunda, yönetim ve organizasyon konusunda yatırım yapmak ve destek vermek zorundadır (Kaya, 2004: 34-35).

1.3. Girişimciliğin Ekonomik Gelişime Katkısı

Girişimcilik özellikle 1980'li yıllar ile büyük bir popülarite kazanmıştır. Bu dönem birçok ülkenin girişimciliği teşvik etmek ve ekonominin lokomotifi durumuna getirmek üzere devlet programları hazırladıkları, alt yapılarını arttırmaya çalıştıkları görülmektedir (TÜSİAD, 2002: 40). Dünya Girişimcilik Platformu (*Global Entrepreneurship Monitor- GEM*) tarafından 29 ülke arasında yapılan araştırma yüksek girişimcilik faaliyetleri olan ülkelerin ortalama ekonomik büyümenin üzerinde gelişme gösterdiğini ortaya koymaktadır (GEM, 2001).

Girişimcilik, tarihsel olarak ekonomik sürecin ve dolayısıyla da ekonomik araştırmanın temel merkezi olmuştur (Nijkamp ve Stough, 2002: 169). 20'nci yüzyıl başında Joseph Schumpeter isimli Avusturyalı ekonomist, girişimciliğin ekonomik teorisinin temellerini atmıştır. Schumpeter'in başlatmış olduğu girişimcilik teorisi aslında tamamen yeni bir ekonomik modelin parçası olarak düşünülmüş, fakat bu amacı ne Schumpeter ne de daha sonraki ekonomistler başaramamıştır. Bununla birlikte, Schumpeter'ın görüşleri hala günümüzün girişimcilik çalışmalarının çıkış noktasıdır. Schumpeter 1911 yılında yayımladığı "*The Theory of Economic Development*" adlı kitabında yaptığı girişimcilik tanımında yenilik kavramı üzerinde durmuş ve bu yenilik kavramı ile mevcut kaynakların yeni bir birleşimini ifade etmiştir (TÜSİAD, 2002: 35; Stevenson ve diğerleri, 1999: 4). Bu bağlamda, Schumpeter'a göre beş çeşit girişimci davranışı vardır. Bunlar (Bull ve diğerleri, 1995: 7; Te Velde, 2004: 107):

- yeni ya da kaliteli bir malın oluşturulması
- yeni bir üretim metodunun geliştirilmesi
- yeni bir pazarın açılması
- yeni bir hammadde kaynağının kullanılması
- endüstride yeni örgütsel modellerin oluşturulması

olarak sıralanmaktadır. Schumpeter'ın belirlediği bu beş girişimci davranışını gösteren birey ya da grup sürekli bir şekilde yeni kazanç sağlayacak fırsatları

yaratmaya çalışmaktadır. Bu fırsatların gerçekleşmesi durumunda verimlilik artmakta ve bu da ekonomik gelişimi beraberinde getirmektedir (Dejardin, 2000).

Girişimciliğin ekonomik gelişme açısından katkısını inceleyen araştırmacılar, uzun yıllar bu konu üzerinde önemle durmuştur (Tang ve Koveos, 2004: 161). Schumpeter, girişimcilikte ortaya atılan yeniliklerin ilgili sanayi dallarında varolan dengeleri ve durgunluğu kırarak kımıldanmalar ve sıçramalar oluşturacağını ve "*yaratıcı yıkım (creative destruction)*" olarak adlandırdığı bu oluşumun ekonomik gelişmenin kaynağını teşkil edeceğini ifade etmiştir (Schumpeter, 1961: 27-28). Bir diğer araştırmacı olan Kirchhoff (1991) girişimciliğin ekonomik gelişme üzerine etkisini makro ve mikro düzeyde irdelemiştir. Buna göre, makroekonomik düzeyde Marshall tarafından geliştirilen genel denge teorisinin (*general equilibrium theory*) girişimciliği kapsamamasını değerlendirerek söz konusu teorinin eksik yönlerini eleştirmiş; girişimciliği destekleyen ve Schumpeter'ın geliştirdiği yaratıcı yıkım modelini ve bu modelin olumlu yönlerini destekleyerek açıklamaya çalışmıştır.

Audretsch ve Thurik (2004) girişimciliğin ekonomik büyümeyi üç şekilde etkilediğini ortaya koymuştur. Birincisi, öğrenilen yeni bilginin yayılmasını sağlayacak kişilerin ortaya çıkarılması yoluyla girişimcilik düşüncesi daha fazla kişi tarafından kazanılacaktır. Böylelikle, girişimci sayısı artacak ve ekonomik büyüme hızlanacaktır. Nitekim Romer (1986), Lucas (1988,1993) ve Grossman ve Helpman (1994) da bu düşünceyi desteklemişlerdir. İkincisi, yatırımların sayısının çoğalmasına bağlı olarak rekabetin artırılması yoluyla ekonomik gelişim sağlanacaktır. Üçüncüsü ise, işletmeler arasında çeşitlilik sağlanması yoluyla, girişimciliğin ekonomik gelişme üzerindeki etkisi artırılacaktır (Audretsch ve Thurik, 2004: 148-149). Girişimcilik sayesinde, sadece kurulan işletme sayısı ve yapılan yatırım sayısı artırmakla kalmayacak ayrıca, çok farklı alanlarda firmaların kurulmasına öncülük edilerek işletmeler açısından çeşitlilik de sağlanacaktır.

Wennekers ve Thurik (1999) ise konuya alternatif bir sistematik getirmeye çalışmıştır. Yazarlar, girişimsel faaliyetler ya da girişimcilik yoluyla ekonomik gelişmenin üç temel faktöre dayandırılabileceğini vurgulamıştır. Bu üç faktörü ise, artan rekabet, yenilikler ve yeni işletmelerin açılmasında bağlı olarak yeni iş sahalarının oluşturulması olarak belirlemiştir (Friis ve diğerleri, 2002: 5).

Steele (2000) tarafından araştırmayla ise, ekonomik gelişime bağlı olarak geliştirilen geleneksel teorik yaklaşım eleştirilmiştir. Steele sosyal denge ve bireysel optimizasyon varsayımlarının üzerinde durulmasını sorgulamıştır. Bunun yerine, ekonomik gelişmeyi etkileyen, piyasadaki dengesizliğin, girişimcilik fonksiyonu ile dengelenmesi gerektiğini savunmuştur. Bu görüş, Kirzner'in 1973 ve 1994 yıllarında yaptığı çalışmaların bir uzantısı durumundadır (Friis ve diğerleri, 2002: 5).

Girişimcilik faaliyeti olmadan, sürdürülebilir ekonomik gelişimden söz etmek mümkün değildir (Helms, 2003: 247). Bir ekonomide ne kadar fazla girişimcilik olursa, o kadar fazla ekonomik gelişme sağlanabilir. Ayrıca, yenilik getirme ve

büyüme-yönelimli olmaya odaklanıldıkça girişimcilik faaliyetleri, sürdürülebilir ekonomik gelişimin gerçekleşmesine öncülük edecektir (Morris, 2001: v). David McClelland, 1961'de yayınlanan *The Achieving Society* adlı eserinde toplumun ekonomik gelişmesinin bireysel girişimciliğe bağlı olduğunu savunmuş, yüksek başarı başarı güdüsüne sahip olanların fazla bulunduğu toplumların ekonomik gelişmeyi başardıklarını ileri sürmüştür.

Girişimcilik ile ekonomik gelişme arasındaki ilişki aslında ilk bakışta görülebilecek düzeyde ortadadır. Diğer koşullar sabit olmak üzere, çok fazla girişimcinin bulunduğu bir ekonomide, mevcut kaynakların söz konusu girişimciler tarafından etkin bir şekilde birleştirilip, verimli amaçlara yönelik kullanılacağı düşünülürse girişimciliğin ekonomik yönü kolaylıkla ortaya çıkacaktır (Harris, 1973: 142).

Holcombe (1998: 60), girişimciliği "*ekonomik gelişmenin lokomotifi*" olarak değerlendirmiştir. Girişimcinin ekonomik gelişmedeki rolü, herhangi bir fırsatı yakalayabilmek için düşük getiri sağlayan kaynakları kullanması ve bu kaynakları yüksek getiri sağlayacak bir fonksiyona dönüştürmesidir. Girişimciler, kişisel kazanç için, her türlü oluşabilecek fırsatı gözlemlemek ve araştırmak suretiyle kaynakların etkinliğini artıracak şekilde yeniden tahsis edilmesini sağlar. Ayrıca girişimcilerin olmadığı bir ortamda kaynaklar, getirisi düşük olan faaliyetlere yönlendirildiği için kullanılıyor gözükmektedir. Bundan dolayı, ekonomik anlamda düşük katkı düzeyleri ortaya çıkmaktadır. Bu yanlışlığı ya da eksikliği düzeltmek girişimcinin üstlendiği bir rol ve görevdir (Acs ve Storey, 2004: 872-873).

Bu bilgi ve değerlendirmeler ışığında, girişimcilerin ekonomiye sağladığı yararlar genel olarak şu şekilde ifade edilebilir (Arıkan, 2002: 41):

- İş olanakları yaratmak
  - Öğrenci ve ev hanımları gibi kesimlere yarı zamanlı iş olanakları yaratmak,
  - Kadınlara iş olanakları yaratmak,
  - Azınlıklara iş olanakları yaratmak,
  - İşten çıkarılan ya da emekli olanlara iş olanakları yaratmak,
  - Düşük eğitim seviyesi olanlara iş olanakları yaratmak,
- Yeni ürün ve hizmetler sunmak,
- Büyük firmalara tedarikçi olmak, taşeronluk yapmak, hizmet sunmak ya da bayilik yapmak,
- Büyük firmaların sunmadığı ama toplumun talep ettiği ürün ve terzi, kuaför, tamirat vb. gibi hizmetleri sunmak,
- Rekabeti artırma yoluyla çeşitliliği ve kaliteyi artırmak.

Sonuç olarak, girişimciliğin ekonomik gelişme içerisinde oldukça önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. Devamlı yeni fırsatları kovalayan ve yenilik yaratma adına yeni fikir, ürün ve hizmetler meydana getirmeye çalışan girişimciler sayesinde ekonomi dinamik bir yapı halini almaktadır. Buna göre, yenilikçilik ve girişimcilik, ekonominin yaratıcı sürecinin merkezinde yer

almakta, büyümeyi hızlandırmakta, verimliliği artırmakta ve yeni iş olanakları yaratmaktadır. Ayrıca girişimcilik faaliyetleri sonucunda oluşan yeni pazarlar, endüstri kolları ve yeni iş sahaları istihdam olanağını artırmakla beraber, çalışanların üretkenliğe yöneltilmesi sonucu hem o bölgenin yerel ekonomisi hem de ülke ekonomisi gelişimini sürdürebilmektedir. Bu bağlamda genel işgücü profili içerisinde özellikle ülkemiz gibi genç ve kadın işgücü potansiyeli yüksek olan bir ülkenin, girişimcilik faaliyetlerine gereken önemi vermesi, gereken teşvik ve tedbirleri alması, girişimciliği özendirmek ve girişimcileri de cesaretlendirmek adına yapılması gerekenleri ivedilikle, ancak planlı bir devlet politikası şeklinde ele alması beklenmektedir.

1.4. Türkiye'de Girişimcilik

Girişimcilik Türkiye'de ilk olarak Cumhuriyet sonrası dönemde işlevsellik kazanmaya başlamış, 1980'li yıllarla birlikte ekonomik anlamda önemli gelişmeler kaydetmeye başlamıştır.

Geniş bir perspektiften bakıldığında, Türklerin yerleşik toplumsal düzene geçmeleriyle birlikte ticari ve sanatkarlık konularına giriştikleri; bununla birlikte Osmanlı Dönemine gelindiğinde ticaretten uzaklaşarak, tarım, havyacılık, askerlik gibi uğraşlara yöneldikleri görülmektedir. Osmanlıdan başlayan süreçle ticaretten uzaklaşan Türk toplumu, daha sonraki dönemlerde sosyal ve kültürel düzeyde ticaret altyapısı ve kültürü oluşturma bakımından gelişme gösterememiştir (Alpugan, 1998: 66). Müslüman Türkler gerçek manada ekonomik faaliyetlerle 2.Meşrutiyet'ten (1908) sonra ilgilenmeye başlamışlardır (Tokgöz, 1999: 1).

Eyüboğlu (2003) "*Girişimciliğin Geliştirilmesi*" adlı eserinde, 1960'lı yıllarda Türkiye'de gazetecilik yapmış olan İngiliz David Hotham'ın Türklerin girişimciliği üzerine yazdıklarına yer vermiştir. Hotham'ın göre; Türklerde bir yandan devlet otoritesine karşı aşırı bir saygı bir yandan da bireysel özgürlüğe karşı aşırı bir düşkünlük vardır. Parayla olan ilişkileri de son derece ilginçtir. Yoksul bir ülke olmasına ve herkesin paranın değerini bilmesine karşı, parayı az rastlanır biçimde küçümsemeleri vardır. Parayı hor görmeleri Türklerin iş adamı olmasını engellemiştir. Tarihsel süreç içerisinde Türkler ticareti kendilerinin yapamayacağı kadar aşağılık bir iş olarak görmüşlerdir. Bu nedenle Türkler arasında ticareti azınlıkla (Yahudiler, Ermeniler, Rumlar) üstlenmiş ve yürütmüşlerdir. Hotham, Türklerdeki Osmanlılar zamanında yerleşmiş olduğunu bu duyguların, Cumhuriyetin ilanından sonra ticaret ve esnaflıkla uğraşan azınlıkların Türkiye'den ayrılmasıyla değişmek zorunda kaldığını ve ilk defa bu dönemde para kazanma sorunu ile baş başa kaldıklarını belirtmiştir. Hotham ayrıca "*Türkler ticaret konusunda yetersizliklerini biliriler*" şeklinde bir saptamada da bulunmuştur.

Cumhuriyet sonrası dönemde Türkiye'de, yeterli sayı ve nitelikte girişimcinin olmaması nedeniyle ekonomik açıdan olumsuz yönde sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Cumhuriyetin ilanından 9 ay önce İzmir'de toplanan I.İktisat

kongresinin temel ilkelerinden biri ekonomik bağımsızlığı kazanma yönünde ulusal girişimciler grubu yaratılması çabaları yönünde Türk insanını girişimciliğe teşvik etmek, Türk ve Müslüman ahaliden tüccar ve iş adamı insanlar oluşturma olarak belirlenmiştir. Bu nedenle 1930'lu yıllara kadar süren bu politikada girişimcilerin sayıca arttırılması ve mevcut girişimcilerin niteliklerinin maksimum düzeye çıkarılmasına çalışılmıştır (Sali, 1998: 35). Cumhuriyet dönemi ekonomi politikalarının genelde devlet müdahalesine dayalı bir sanayi gelişimin hedeflendiği ve 1923-1929 yıllarında girişimciliğin devlet himayesine alındığı görülmektedir. 1950 sonrası, Türkiye'nin ekonomik anlamda yeni bir yapıya kavuşması bakımından önem taşımaktadır. Bu dönemde, hızlı ekonomik kalkınma gayreti, beraberinde bütün sektörleri kapsayan ve sanayinin ağırlık kazandığı bir plan ve program fikrine götürmüştür. Bu nedenle 1957-1958 döneminde uygulanması düşünülen ancak 1963 yılında başlayan planlı kalkınma ile kalkınma planları ve programları geliştirilmiştir. Bu planlarda, küçük ve orta ölçekli işletmeleri ve girişimciliği teşvik edici önlemler alınmıştır.

1960'lı yıllarda ekonomi incelendiğinde girişimci sayısının çok fazla olmadığı görülmektedir. Zira 1960'lı yıllara kadar memuriyet toplumda en itibarlı meslek olarak kabul edilmiştir (TOBB, 1993: 15). 1961 Yılında Arif Payaslıoğlu'nun *"Türkiye'de Özel sanayi Alanında Müteşebbisler ve Teşebbüsler"* adlı araştırmasında, girişimciler toplumda bireye saygınlık sağlayan değerleri karakter ve şahsiyet, tahsil, mensup olunan aile ve zenginlik olarak sıralamışlar (Eyüboğlu, 2005: 259), bir iş sahibi olmayı bunlar arasına almamışlardır. Keza, bu zaman dilimine kadarki işletmelerin kurucularının büyük çoğunluğunun kökenine bakıldığında devlet memuru oldukları görülmektedir (Müftüoğlu, 2000 : 55). 1950-1980 dönemlerinde daha çok girişimciliğin desteklenmesi ve özel mülkiyetin tabana yaygınlaştırılması alt yapı oluşturulma çabalarına ağırlık verilmiştir (TÜSİAD, 1989: 9). David McClelland'ın 1961'de yayınlanan "*The Achieving Society*" adlı eserinde 42 ülkenin insanları başarı güdüleri ve girişimcilik kabiliyetleri açısından sıralanmışlardır. Burada ilk sırayı 3.62 puanla Türkiye almıştır (ikinci sırada 3.62 puanla ABD, üçüncü sırada 3.38 puanla Arjantin, altıncı sırada 2.38 puanla Fransa, onyedinci sırada 2.14 puanla Almanya yer almaktadır). Günümüzde bu sıralama tablosunda muhakkak ki bazı değişiklikler yapılabilir. Fakat Türk toplumunun genç ve dinamik nüfusu ile ilk sıralardaki yerini koruduğu bir gerçektir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004 : 5). Buna karşılık, 1970 yılında yapılan nüfus sayımında toplam çalışan nüfus içerisinde girişimci ve üst düzey yöneticilerin payının % 0.58 gibi çok küçük bir paya sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Alpugan, 1998: 70). Yine, Payaslıoğlu'nun araştırmasında, girişimcilerin iş hayatına atılmayı teşvik eden veya engelleyen koşullar olarak daha çok sosyo-ekonomik koşulların (piyasa durumu, teknoloji, nitelikli işgücü, alışkanlıklar ve sosyal değerler gibi) dile getirildikleri ortaya çıkmıştır. 1974 yılında Erdoğan Soral tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Eyüboğlu, 2005: 259).

1960'lı ve 1970'li yıllar siyasal ve toplumsal açıdan büyük çalkantıların yaşandığı (*üç askeri darbe, iki reform hükümeti, koalisyon hükümetleri, şiddet olaylarında tırmanış, Kıbrıs harekatı, I. ve II. Petrol şoku gibi*); girişimciliğin gelişmesi ve ticaretin yaygınlaşması için gerekli olan istikrar ve güven ortamını

tamamen ortadan kalktığı bir dönem olmuştur (Müftüoğlu, 2000: 59). Bu dönem aynı zamanda toplumsal hareketliliğin arttığı, sermayeye karşı güç birliğine gidildiği bir dönemdir. Bu nedenle girişimcilik konusunda başarı güdüleri ve girişimcilik kabiliyetleri olan bireyler, ortamın istikrarsızlığı ve güvensizliği karşısında, güdülerini ve yeteneklerini fiiliyata dönüştürememiş olabilirler.

Serbest piyasa düzeninin geçmişinin uzun yıllara dayalı olduğu gelişmiş ekonomilerde, girişimcilik faaliyetleri daha yaygın olarak yer almakta, bireyler açısından girişimcilik için gerekli risk alma, rekabetçi düşünce yapıları ve yenilikçilik daha çok görülmektedir. Ancak, Türkiye'de devletçiliğin oldukça yerleşmiş bir değer olduğu ve bunun da girişimcilik yapısını önemli ölçüde etkilediği söylenebilmektedir.

1980 ve sonrasındaki yıllarda girişimciliğin yaygınlaştırılması konusunda oldukça iyimser gelişmeler kaydedilmiştir. 1980 sonrası uygulanan yoğun piyasa ekonomisi ve buna bağlı gelişen girişimcilik ortamlarında Türk insanının çok başarılı olabileceği fikri kabul görmeye başlamıştır (Sali, 1998: 35-37). Gençler arasında da girişimcilik ve iş adamlığı bir meslek olarak tercih sırasında en üstte yer almaya başlamıştır (Çelik ve Akgemici, 1998: 27). Buna karşılık, 2001 verilerine göre ülkemizdeki her 100 kişi içindeki girişimci sayısı 4,6'dır. Bu hesaplamada en yüksek oran 18,7 ile Meksika'ya aittir. Amerika bu sıralamada 11,7 ile yedinci olabilmiştir. OECD ülkelerine bakıldığında, yaklaşık 14,0 ile Yeni Zelanda ilk sıradadır. Avrupa'da en yüksek girişimcilik düzeyi ise yaklaşık 12,5 ile İspanya'nın elindedir. Ülkemiz sahip olduğu bu 4,6'lık oran ile her fırsatta girişimci bir toplum olmadığı belirtilen Japonya'dan (5,1) bile kötü durumdadır. Türkiye işsizliğin yoğun olduğu ülkeler statüsünde iken girişimcilik oranının bu kadar düşük olması ilginç bir durumdur. Psikolog ve sosyologlar bu durumu Türkiye'nin kültür korteksine bağlamakta ve Türk toplumunun ve aile yapısının risk almaktansa, memurluk gibi garantili ve durağan işleri tercih etmesine bağlamaktadır (Carree ve Thurik, 2005: 440).

1980'li yıllardan sonra tüm dünyada piyasa ekonomisinin yayılması, uygulanan politikalar ile devletlerin küçülerek hem ekonomik hem de sosyal alanlardan çekilmeye başlaması da girişimciliğin önem kazanmasında ön plana çıkmıştır. Bunlara ek olarak, öğretim kurumlarında hızla artan ve gelişen girişimcilik eğitimi, girişimcilik konusunun daha anlaşılır olmasına ve bilinçlenmenin artmasına çok büyük bir katkıda bulunmuştur.

Diğer yandan 1980'li ve 1990'lı yıllarda kronik yüksek enflasyon yaşanması, ekonomik belirsizlik olması, ranta dayalı para kazanma olanaklarının yaygınlaşması, kamunun mali piyasalarda ağırlığının korunması, alınan tüm önlemlere karşın bürokratik yapının ve mevzuatın bir türlü basitleştirilememesi gibi nedenler (Müftüoğlu, 2000 : 65) girişimciliğin hızla yaygınlaştırılmasının ve istenilen düzeye ulaşmasının önünde engel teşkil etmişlerdir. Bu dönemde ortaya çıkan girişimcilerin büyük çoğunluğu rekabet ve kalitenin olduğu dış piyasalarda faaliyet göstermek yerine, kriz dönemi fırsat girişimciliği şeklinde, mali yapısı bozuk devlete yüksek faizlerle para satarak kar elde etme yoluna gitmişlerdir. Ayrıca, Türk Cumhuriyetlerinde ortaya çıkan fırsat ve imkanları görerek, bu

ülkelerde girişimcilik faaliyetinde bulunmaya ve yatırım yapmaya yönelmişseler de başarılı olamamışlardır (Aktan, 1987: 104). Yine bu dönemde başta Gaziantep, Kahramanmaraş, Kayseri, Çorum, Denizli, Konya, Adana illeri başta olmak üzere bir çok ilimizde Anadolu girişimciliği adıyla yeni bir girişimcilik modeli ortaya çıkmıştır (Kaya, 2004: 44).

Alman tarihçi W.Sombart'ın ülkeleri "Tüccar Toplumlar" ve "Asker Toplumlar" şeklinde ayıran ikili bir sınıflandırması vardır. Bu sınıflama açısından ele alındığında, 1980'li yıllara kadar Türklerin ikinci sınıfa (Asker Toplumlara) girdikleri rahatlıkla söylenebilirdi (Müftüoğlu, Akbulut, Özsoy, 1996: 25). Günümüzde bu durumun büyük ölçüde değiştiği görülmektedir. Böylece, Atatürk'ün "*Bundan böyle Türk millet, cengaver bir millet değil, tüccar bir millet olacaktır*" şeklindeki görüşü de gerçeğe dönüşmüş olmaktadır. Atatürk'ün bu düşünün gerçeğe dönüşmesinde KOBİ'lerin payı göz ardı edilmeyecek kadar önemlidir (Alpugan, 1998: 71).

Ülkemizde istihdamın büyük bir bölümünün KOBİ'ler tarafından karşılandığı düşünülürse girişimciliğin önemi hem istihdam hem de üretim açısından karşımıza çıkmaktadır. Girişimciliğin ekonomik gelişmede önemli bir faktör olduğu birçok araştırmada vurgulanan bir husustur. Girişimcilik, işletmeciliğin ve toplumun yapısında bir değişimi başlatır ve geliştirir. Bu değişim ve gelişmeyi kolaylaştıran anahtar yenilikçiliktir. Yenilikçilik, hem pazar için yeni mal ve hizmetlerin geliştirilmesini sağlamakta, hem de kurulacak yeni işletmelere yatırım ilgisini tetiklemektedir.

Günümüz girişimcileri sağlıklı ortaklık yapılarını kurmak suretiyle ana sermaye yapısını sağlıklı tutan, gerçek anlamda bilimsel araştırmaya dayalı fizibilite ile desteklenen, üretken yatırımlar yapan, son teknolojiyi kullanan, imkan ve kabiliyetleri ölçüsünde gerek iç piyasa ve gerekse dış piyasa şartlarını bilen, profesyonel yönetim ilkelerini işletmesinde uygulayan, yaşanan krizlerden ders larak basiretli davranmayı alışkanlık haline getiren, risk yayan, vizyon ve misyon sahibi (Kaya, 2004: 45) olmak zorundadırlar. Zira, artık dünyada ve Türkiye'de şartlar değişmiştir. Son dönemlerde, Türkiye'deki girişimcilik olgusunun "Türkiye'nin içinde bulunduğu dinamik durum" ve "Dünyada ortaya çıkan hızlı değişmenin Türkiye'ye etkileri" (Müftüoğlu, 2000 : 40) açısından incelenmesi gereklidir. TÜSİAD (2002: 40) *Türkiye'de Girişimcilik* adlı raporunda, istihdam sorununun artmasını, yeni ekonominin güçlenmesiyle değişen ekonomik yapıyı, ekonomi ve işletme alanında teorik gelişmeler ve girişimciliğin genel kabulünü girişimciliğin özellikle son dönemlerde bu denli popüler olmasına ilişkin başlıca önemli nedenler olarak saymaktadır.

1.5. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Girişimcilik olgusunu etkileyen önemli faktörler vardır. Ancak girişimciliğe yol açan ya da engelleyen faktörlerin bulunması ve ölçülmesi zordur. Bu konuda en ciddi çalışmalar OECD ve GEM tarafından yapılmaktadır. OECD ülkelerinde

girişimciliğe yönelik oluşturulan programların oldukça sık referans aldıkları OECD (1998, 2001) tarafından gerçekleştirilen çalışmalar, girişimciliğin alt yapı koşulları, devlet programları ve kültürel davranışlar ve tutumlar olmak üzere üç temel faktörden etkilendiğini belirtmektedir (TÜSİAD, 2002: 47).

Babson College ve London School of Economics tarafından oluşturulan Dünya Girişimcilik Platformunun yaptığı çalışmaya göre (GEM, 2001) girişimciliği etkileyen unsurlar *ülke alt yapısı* (ki ülke alt yapısını oluşturan faktörler olarak ekonominin dışa açıklığı, devletin rolü, finans sektörünün etkinliği, teknoloji yoğunluğu, fiziksel alt yapı, yönetim becerileri, esnek işgücü pazarı, yasal kurumlar, ekonomik büyüme, sosyal,politik ve kültürel ortam sayılmaktadır) ve *girişimcilik alt yapısı* (ki girişimcilik alt yapısını oluşturan faktörler olarak finans, devlet politikaları, devlet programları, eğitim, Ar-Ge transferi, ticari alt yapı, iç pazarın dışarı açık olması, fiziksel alt yapı ve kültürel normlar sayılmaktadır) olarak temel iki boyutta toplanmaktadır.

Müftüoğlu ve Durukan da (2004: 20) çocukluktan başlayarak yetişkinlik döneminin sonuna kadar kişinin gelişimi üzerinde etkili olan bu faktörlerin girişimcilik etkili olduğunu ve bunların başında aile, çevre ve devletin değer yargılarının geldiğini ifade etmektedirler. Ayrıca kişiliğin, eğitimin de girişimcilik üzerinde belirleyici etkisi olduğu bilinmektedir. Doğru bir girişimci ruhunun nasıl ortaya çıktığını araştıran çalışmalar iş, eğitim, olgunlaşma ile ırk, cinsiyet ve dini geçmiş gibi sosyo-biyolojik etkenlerin girişimciliğin ortaya çıkmasında etkin olduğunu ortaya koymuştur (Bird, 1993: 15).

Literatür taramasında, girişimciliği etkileyen faktörlerin farklı başlıklar altında tanımlandığı ve farklı kriterler ışığında gruplandırıldığı görülmektedir. Genel olarak bakıldığında girişimciliğin, ekonomik, toplumsal, kültürel ve kişisel faktörlerinden etkilendiğini söylemek mümkündür.

Yapılan çalışmalar göstermektedir ki, istikrarlı ekonomik ortam ve gelişkin bir rekabet ortamı girişimciliği destekler. Girişimciliğin olabilmesi için fırsatların yaratılması ve hem yatırım isteği oluşturacak, hem de risk almayı mükafatlandıracak bir ortamın oluşturulması gerekir (TÜSİAD, 2002: 49).

Girişimcilik olgusunu etkileyen faktörlerden belki de en anlamlısı ve en önemlisi toplumsal ve kültürel faktörlerdir. Girişimcilik ile ilgili pek çok faktör, toplumsal çevrenin girişimciliğe sağladığı destek tarafından belirlenmektedir. Girişimcilik toplumsal bir olgudur ve sosyal bir karaktere sahiptir. Bu nedenle sosyal olayları etkiler. Girişimci özelliklerinin toplumda genel kabul görmesi, girişimci değerlerinin ve davranışlarının onaylanması, hatta teşvik edilmesi sayesinde girişimcilik kolayca yaygınlaşabilir (Shane, 2002). Buna bağlı olarak, içinde geliştiği toplumun değer yargıları, yaşam felsefesi, dini, kültürü gibi olgular girişimcilik üzerinde etkilidir.

Tüm bunların yanında, toplumsal ve kültürel unsurlardan sayılan ailenin girişimcilik üzerinde ayrıcalıklı bir etkisinin bulunduğu görülmektedir. Girişimci olma fikrinin temelinde birey ve onu yetiştiren ailenin hayat bakış açısı, toplumsal

değerleri, eğitim, inanç ve özgüven açısından olumlu ve olumsuz yönleri yatmaktadır (Bozgeyik, 2006).

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Her biri farklı yapıda ve değer yargısına sahip olan aile, çocuğun en fazla etkilendiği kurumdur. Çocuğun istek ve yeteneklerinin yönlendirilmesinde en fazla etkisi olan ailenin tutum ve davranışlarıdır. Çocukların duygu ve düşüncelerini doğal ifadesi içerisinde kabul eden anne ve babalar kendine güveni olan, girişimci, insan ilişkilerinde başarılı bireyler yetiştirirken; çocuklarını olumsuz yönde sürekli eleştiren, kısıtlayan, dolayısıyla duygu ve düşüncelerini doğal bir biçimde ifade etmesini engelleyen anne ve babalar pısırık, çekingen, içine kapalı, alıngan bireyler yetiştirirler. Çocukluk süresince oluşturduğu benlik bilinci, bireyin davranışlarına sınırlama getirir (Cüceloğlu, 1993: 119). Bu anlamda çocuğun kişiliğinin gelişiminde önemli söz sahibi olan aile, girişimcilik yetenek ve isteklerini öne çıkartacak ya da engelleyecek şekilde davranışlarda bulunarak çocuğun geleceği üzerinde söz sahibi olur.

Aile, çocuğun geleceğini sağlamaya ve yaşamına yön vermeye çalışır. Çocuğun aile içerisinde almış olduğu eğitim, görgü ailesinin içerisinde bulunduğu ekonomik ve toplumsal sınıf ile değerler onu yaşamı boyunca doğrudan etkiler. Çocuğun üretken alanlarda faaliyet göstermesi için teşvik edilmesi, girişimci olabilmesi açısından olumlu bir etki yaratır (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 20). Teşvik edici ailelerde, aile içerisinde ya da çevresinde girişimci olan büyüklerin başarıları örnek olarak gösterilmektedir.

Aile ortamının çocukların girişimcilik özelliklerini etkilemeleri açısından kardeşler arası doğum sırası, cinsiyet, anne-babanın mesleği ve sosyal statüleri, anne-babanın yetişme tarzı ve desteği, ailenin değer yönelimi, kültürü, çocuk yetiştirme tarzı, çocuk sayısı gibi unsurlar da sayılmaktadır (Erdoğmuş, 2000: 99). Yapılan araştırmalar genellikle ailede ilk doğan çocukların aileden daha özel muamele gördüğünden kendine güvenlerinin daha yüksek olduğunu, bu nedenle de girişimci olma olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca ailesinde başarılı girişimciler bulunanlar, bu kişiyi taklit etme ve rol modeli oluşturma şeklinde girişimciliğe yönelebileceklerdir. Araştırmalar ailenin, çocukluk dönemindeki deneyimlerin, rol modellerinin ortaya çıkmasının, geçmiş iş deneyimlerinin girişimcinin oluşmasında etkili olduğunu belirtmektedir(Morris ve Lewis, 1995). Kendi işini kurmuş bir baba ve anne de çocuğu için büyük bir ilham kaynağı olabilmektedir (Hisrich ve Peters, 1995: 55). İş hayatına atılan çoğu kişinin babaları ile aynı işi yaptığına ilişkin araştırma sonuçları bulunmaktadır (Kuhn, 1988: 36).

Az gelişmiş toplumlarda, ataerkil aile yapısının görüldüğü tarımla uğraşan kırsal kesimde; ailenin etkisi, ana-babanın sıkı denetimi, itaat beklentisi yüksek düzeyde olup, yiyecek-içecek gibi temel maddelerin evde üretilmesi şeklinde kapalı bir ekonomik yaşam söz konusudur. Bu tür toplumsal koşullar içerisinde yeniliklere açık, bireysel başarıyı hedefleyen, dinamik, üretken, risk alabilen girişimci tipinin oluşması zordur. Türkiye'de kırsal kesimde yaşayanlar bazı vatandaşlar, geçmişten gelen alışkanlıkları dolayısıyla çocuklarının devlet işinde çalışmaları, böylece hayatlarını garanti altına almaları gerektiğini

düşünmektedirler. Bu, girişimciliği engelleyici bir durumdur (TÜSİAD, 1987 :19). Türkiye'de girişimci değerlerine karşıt, geleneksel diğer sistemi günümüzde de halen güçlü konumunu devam ettirmektedir (Çelik ve Akgemici, 1998: 21).

İnsanların ihtiyaçlarını etkin bir biçimde giderebilmeleri için bir arada çalışmaları gerekmektedir. Böylece insanlar birbirlerinin düşünce ve değer yargılarından etkilenmektedir. Bu etki ailenin diğer bireylerine de yansımaktadır. Eğer çevre ailenin çalıştığı veya yakın ilişki kurduğu ortam, girişimciliğin temel özelliklerini içeriyorsa, çocuk bu özellikleri daha çabuk kavramaktadır (TÜSİAD,1987: 77).

Eğitimin girişimcilik üzerindeki etkisi önemli araştırma konuları arasında yer almaktadır. Girişimcilik tamamen doğuştan değildir, zamanla geliştirilebilir ve bu nitelik eğitimle kazandırılabilir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004 : 18). Biçimsel bir eğitim, girişimciliğin aslında bir kariyer olduğu konusunda etki yapılabilir ve bireyler kendi işlerini kurmaları konusunda fikir ve becerileri sağlayabilerek onları cesaretlendirilebilir. Bu açıdan eğitim girişimciliği etkileyen önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir. (Hisrich, 1995: 12). Eğitimin girişimcilikte boşuna kaynak sarf edilmesine engel olacak bir unsur olarak tanımlanmaktadır. Kişiler sahip oldukları özelliklere okullardan, eğitim programlarından ve üniversitelerden edindikleri bilgileri ekleyince, başarılı bir girişimci olma şanslarını arttırırlar. Biçimsel bir eğitim ile verilmeye çalışılan yaratıcı, eleştirel ve analitik düşünme yeteneklerinin geliştirilmesi ve girişimciliğin özendirilmesidir. Girişimcilik eğitimiyle iş fırsatlarını görmek ve değerlendirmek, yönetim fonksiyonlarını anlamak ve öğrenmek, hukuki mevzuat konusunda bilgi sahibi olmak, işletme fonksiyonlarını analiz etmek, kredi kuruluşlarını tanımak ve ilişkilerin nasıl geliştirileceğini belirlemek gibi teknik bilgilerin yanında, kararlılık, başarma arzusu, hedeflere ve fırsatlara odaklanma, sorumluluk bilinci geliştirme, problem çözebilme, ısrarcılık, stresle başa çıkma, başarısızlıklardan ders alma, doğruluk ve güvenilirlik, ekip çalışması gibi yeteneklerin kazandırılması da mümkündür (Arıkan, 2002: 54).

Girişimciliği etkileyen bir diğer önemli unsur kişisel faktörlerdir. Bazı bireyler, kimi temel özellikleriyle diğer kişilerden ayrılırlar. Risk alabilme yeteneği, başarma arzusu, kendine güven, kontrol yeteneği, yaratıcılık ve yenilik, bağımsızlık, hayal gücü gibi özellikler bireyleri diğer bireylerden ayrı kılan özelliklere örnek olarak verilebilir. Bu kişisel özelliklerden özellikle kendini kontrollük, başarı ihtiyacı, risk alma, kendine güven bağımsız olma arzusu, yenilikçilik girişimcilik için tanımlanan en önemli ve tanımlayıcı özellikler olarak ortaya çıkmaktadır. Halk arasında da kimi insanları tanımlamak için kullanılan "*tüccar kişi*", "*iş adamı zekası var*", "*ekmeğini taştan çıkarır*" deyişleri girişimcilerin belli özelliklere sahip olduğunu gösterir niteliktedir (Alpugan,1998: 64). Bu tür bireysel özelliklerin büyük çoğunluğunun doğuştan getirildiği ifade edilse de, çevresel faktörlerin ve eğitimin bu tür özellikleri ortaya çıkarmada büyük etkisi bulunduğu, bu tür karakteristiklerin önemli bir bölümünün öğrenilebilir ve geliştirilebilir davranışlar olduğu bilinmektedir.

1.6. Girişimci Kişilikte Bulunması Gereken Özellikler

Yapılan araştırmalar, girişimcilikte sahip olunan yetenekler ile yerine getirilen faaliyetler arasında büyük bir ilişkinin olduğunu göstermiştir (Hardy, 1999: 52). Girişimcilerin sahip oldukları karakteristik özellikleri inceleyen araştırmalar genel olarak girişimci rolünü üstlenen bireylerin tutumları, yetenekleri ve güdüleri üzerine odaklanmışlardır. Girişimcilerin tutumları ile ilgili özellikleri onların müşterilerin ihtiyaçlarını önceden fark etmelerini sağlayacak bir etkileşimi benimsemeleridir. Yetenekleri ile ilgili özellikleri yeni bir fikir yaratma ve fırsatları yakalayabilme kabiliyeti ve güdüleri ise başarı ihtiyaçlarından oluşmaktadır (Olson, 1986: 30).

Girişimci kişilikte bulunması gereken özellikler arasında *girişimcilik ruhuna sahip olmak* ilk sırada sayılmaktadır. Herhangi bir bireyin sahip olduğu girişimcilik ruhu, katma-değer yaratan faaliyetler ve zenginlik (bolluk) yaratma misyonunu üstlenerek fırsatları sermaye olarak kullanma isteği olarak ifade edilebilir (Ang ve Hong, 2000: 285). Girişimcilik ruhu genetik olarak var olabileceği gibi aile, çevre, eğitim, gelir vs. gibi çeşitli unsurların da girişimcilik ruhunun gelişmesinde çok önemli etkenler olduğu kabul edilmektedir (Arslan, 2002: 1). Girişimcilik ruhu, sadece kişisel özelliklerle değil motive edici faktörlerle de açıklanabilmektedir.

Bir insan olarak girişimci, yaradılış ve güdüler açısından incelendiğinde, farklı niteliklere sahip olmakla birlikte, kimi ortak niteliklere de haiz olduğu ortaya çıkmaktadır. Girişimcilikte başarı, girişimcilerin sahip oldukları niteliklerle ilişkili görülmektedir. Yaygın inanışa göre girişimciler özel insanlar olup, diğer bireylerin sahip olmadığı kişisel özellikler taşımaktadırlar. Davranışsal yaklaşımın esasını oluşturan bu görüşe göre girişimciler bazı nitelikleri, davranışları ve olaylara bakış açısıyla diğer insanlardan ayrılır. Bu nitelikler :

- Girişkenlik
- Güçlü ikna yeteneği
- Üstüne risk alabilme
- Esneklik
- Yaratıcılık
- Bağımsızlık
- Sorunları ivedilikle çözebilme
- Başarma gereksinimi
- Hayal gücü
- Başkalarının kaderlerini yönetebileceğine dair güçlü bir inanç
- Liderlik yeteneği
- Çok çalışma
- Sağlıklı olma
- Enerjik olma
- Yüksek Zeka
- Kavramsal yetenek
- Yaratıcılık

olarak sıralanabilir (Müftüoğlu, 2000: 19). Girişimcilere en çok atfedilen özellikler olarak sayılan bu nitelikler yönetsel eğilimler (taahhüt, güdü, azimli olma, dayanıklılık, amaç yönelimi, inisiyatif alma, esneklik, problem çözme, gerçekçilik, geri bildirim arama ve kullanma, öz kontrol, orta düzeyde risk alma, statü ve güce düşük düzeyde düşkünlük, bütünlük, sonuçlara yönelim, güvenilirlik) ve kişilik özellikleri (yüksek düzeyde başarma ihtiyacı, enerji, yaratıcılık, iyimserlik, azim, bağımsız olma isteği, risk alma, kendine güven, iç

yönelimli, güvenilir, diğer bireylere duyarlı, aynı zamanda şüpheci, sorgulayan, hırslı, endişeli, çok planlı ve organize olmayan) olarak da incelenebilmektedir (Döm, 2006: 7). Sayılan bu nitelikler girişimci bireylerde farklı düzeylerde ve farklı görünümlerde (bileşkelerde) bir araya gelmiştir. Girişimci kişilikte bulunması gereken nitelikleri ortaya koymaya yönelik çalışmaların daha çok başarılı girişimcileri model alarak bunlar üzerinde inceleme yaptıkları ve belirlenen ortak unsurların listelendiği görülmektedir. Bu çalışmaların birinde başarılı girişimcilerin kişisel özellikleri incelenerek girişimcilerde bulunması gereken nitelikler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Tekin, 2004: 4-16) :

- Yaratıcı ve analitik düşünce yeteneği,
- Yüksek düzeyde çalışma arzusu,
- Cesaret, tutku, kararlılık ve dirayet yeteneği,
- İnsanlarla üst düzeyde iletişim kurabilme yeteneği,
- Kendisini yazılı ve sözlü ifade edebilme kabiliyeti,
- İşini sevmesi ve işine gönül gücünü katma yeteneği,
- Zengin bir bilinç altı ve hayal kurma yeteneği,
- Ekip ve takım çalışmasına yatkınlık,
- Kişisel misyona ve vizyona sahip olma,
- Değişime, dönüşüme açık ve istekli olma,
- Esnek, toleranslı davranabilme gücü,
- Samimi, güvenilir, sempatik ve esprili kişilik
- İnsanları inandırabilme ve ikna edebilme kabiliyeti,
- Yönetim becerisi ve liderlik yeteneği,
- İş bitirme azmi ve heyecanı,
- Girişimsel ruh ve fırsatları yakalama alışkanlığı.

Mc Cleland'ın yakın ilişkiler, bağlantılar kurma ihtiyacı, güç elde etme ihtiyacı ve başarma ihtiyacı olarak sınıflandırdığı bireylerin psikolojik ihtiyaçlarının da girişimci bireylerde farklı şekillerde ve daha belirgin olarak ortaya çıktığı bu nedenle bu ihtiyaçların girişimci kişilerde aranan nitelikler içerisinde bulunduğu da ifade edilmektedir.

TÜGİAD'ın 1993 yılında yayınladığı *"Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri"* isimli çalışmasında 2000'li yıllarda Türk girişimcilerinin sahip olması gereken özellikler şöyle özellikler sıralanmıştır (s.68) :

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

- İyi eğitim almak
- Yeniliklere açık olmak
- Yabancı dil bilmek
- Sermaye birikimine sahip olmak
- Araştırmacı olmak
- Kararlılık
- İyi bir çevreye sahip olmak
- Çalışkanlık
- Liderlik
- Rasyonellik
- Sabırlı olmak
- Kaliteye önem vermek
- Çevreye ve insanlara önem vermek
- Paylaşımcı olmak
- Atılımcı olmak
- Takım çalışmalarına önem vermek
- Dünyadaki gelişmelere ayak uydurabilmek
- İleriyi görebilmek
- Analiz yeteneğine sahip olmak
- Teknolojiyi yakından izlemek
- Risk üstlenebilmek
- Yaratıcılık
- Bilgi birikimine sahip olmak
- Katılımcı yönetime önem vermek
- Pazarı tanımak
- Hizmet anlayışını önde tutmak
- Heyecan sahibi olmak
- Üretici ruhuna sahip olmak
- Bilgi paylaşımına açık olmak
- İletişim becerisine sahip olmak

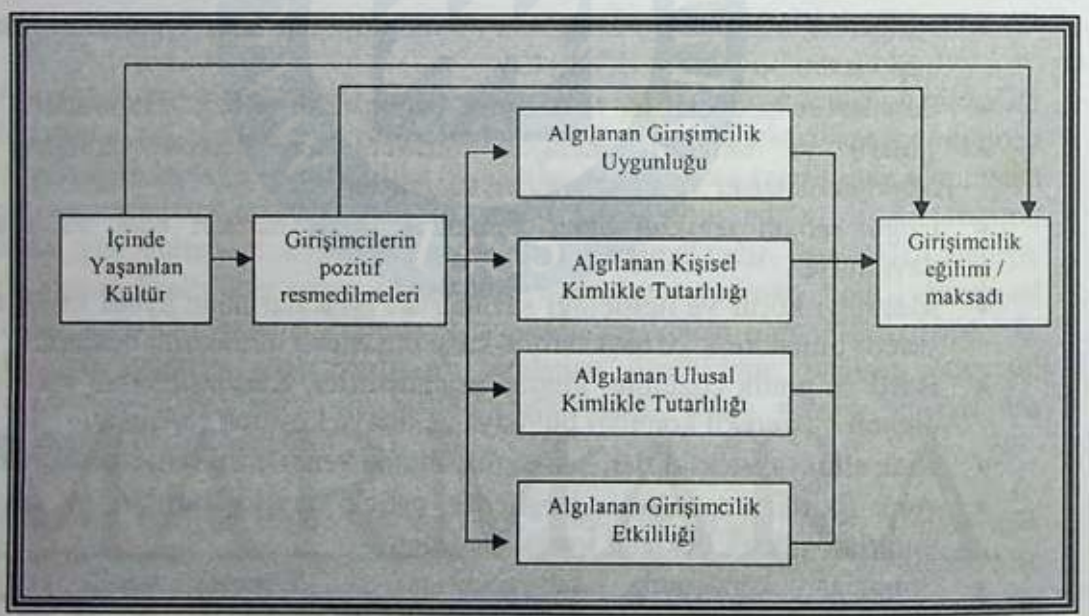
Ancak başarılı girişimcilere dayalı olarak yapılan bu çıkarımların girişimciliği tanımlamada ve girişimci kişiliği ifade etmede yeterli olmayacağı yönünde görüşler bulunmaktadır. Aslında tüm bu sayılanlar semptom niteliğinde olup, işten atılma, iş memnuniyetsizliği, ailenin yerini alma, arzu edilen iş fırsatlarının doğması gibi durumsal koşullar girişimciliği yaratmaktadır. Bir başka değişle belirli kişisel özelliklere sahip olmak bireyi girişimci yapmaz; belirli durumsal koşullar, bireydeki girişimciliğin ortaya çıkmasına vesile olur (Döm, 2006: 7). TÜGİAD'ın yaptığı araştırmada da sıralanan özelliklerin değişen çevresel ihtiyaçlar ve küreselleşme ile birlikte farklılaştığı, hatta deyim yerinde ise güncellendiği görülmektedir.

Girişimci kişiliğe ilişkin karakteristik özellikler araştırılırken *demografik özelliklerin*, *kişilik profilinin* ve *maksat profilinin* de incelendiği görülmektedir (Coulter, 2003: 18). Girişimcilerin demografik profili bir girişimci profilinin oluşturulmasında ya da tam tersi girişimci olamayacak kişiliklerin tanımlanmasında tamamen kullanılabilecek bir unsur olarak kabul edilemez ise de; bu tür veriler girişimciler hakkında genel birtakım bilgileri ifade etmesi ve araştırmacıları bilgilendirmesi açısından dikkate değerdir. Demografik profil içerisinde cinsiyet, iş deneyimi, eğitim, ailede girişimci olup olmaması ve ailenin kaçıncı çocuğu olunduğuna dair değişkenler yer almaktadır (Robbins, Simpson, Huefner ve Hunt, 1991: 14). Girişimcilerin kişilik profili de demografik özelliklere benzer karakteristikler taşımaktadır. Bu nitelikler de bir girişimci profilinin oluşturulmasında ya da tam tersi girişimci olamayacak kişiliklerin tanımlanmasında kullanılabilecek kesin unsurlar olmayıp, bilgilenme açısından önem taşımaktadır. Araştırmacılar ve yazarlar girişimci kişilik üzerine uzun süren çalışmalar yapmışlar, ancak tam olarak tüm girişimcileri tanımlayacak bir model

ve tanımlama geliştirememişlerdir. Örneğin bir grup kişilik özelliği olarak yüksek düzeyde motivasyona sahip olmak, çokça öz güvene sahip olmak, tükenmeyen bir enerjiye sahip olmak, uzun dönemli odaklanabilmek, problem çözmede kararlı olmak, amaç oluşturma yeteneğine sahip olmak, orta düzeyde risk alma eğilimine sahip olmak sayılırken bir başka başarılı girişimci karakteristikleri sıralamasında bunlara ek olarak ısrarcı olmak, karar almada etkinlik, yeni başlangıçlar yapmaya açık olmak, becerikli olmak, kendi kendine idare etmeye istekli ve yetenekli olmak ve oldukça yüksek düzeyde özerk çalışma isteğine sahip olmak sayılmaktadır (Robbins ve diğerleri, 1991: 15). Bir başka yaklaşımda "proaktif kişilik" tanımlaması içerisinde girişimci kişilik tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu yaklaşım içerisinde bir proaktif kişilik ölçeği hazırlanarak çevredeki değişimlerin bir avantaj olarak etki sağlamada nasıl kullanılacağına dair öngörüler geliştirilmektedir. Bu çalışmada elde edilen göstergeler yanından ayrıca demografik değişkenlerin de iyi bir girişimci kişiliğinin tanımlanmasında etkili olacağı kabul edilmektedir (Crant, 1996: 44). Chun (1997: 10) yaptığı çalışmada "*G (girişimci) Tipi Kişilik (Type E-Entrepreneurial Personality)*"ten söz etmiş ve girişimcilerin belirli karakteristikleri paylaşma eğiliminde olduğundan bahsetmiştir. Bu çalışmaya göre bazı girişimsel kişilik özellikler şöyle sıralanabilir :

- Atılganca, saldırganca amaçların peşine düşerler, hem kendilerini hem de başkalarını bu yöne sevk ederler.
- Son derece bireycidirler ve özerklik, bağımsızlık ve özgürlük ararlar.
- Tutarlı ve istikrarlı mesajlar verirler, son derece yaptıkları işe odaklanmışlardır ve amaçlarından sapmazlar.
- Çoğu zaman temkini elden bırakarak ,hızlı hareket eder ve çabuk davranırlar,
- Mesafeyi korur ve nesnelliği savunurlar. Başkalarından kendi kendilerine yeterli olmalarını ve başkalarına karşı düşünceli olmalarını beklerler.
- Basit ve pratik çözümler üretme peşindedirler. Karmaşıklıktan kaçınarak, önemli ve gerekli konuları bulmaya ve ortaya koyarak çalışırlar.
- Risk almaya isteklidirler, belirsizlik altında kendilerini rahat hissederler.
- Açık fikirler ve değerler sergilerler, çabuk yargıya varırlar, sık sık hata bulurlar, yüksek beklenti içerisindedirler.
- Sonuçlar konusunda sabırsızdırlar. "Hemen yap" zihniyeti içerisindedirler.
- Pozitif, iyimser, optimistik, sözlerine güvenilir bir kişidir.

Girişimcilerin eğilim ya da bir başka değişle maksat profili ise girişimcilik ortaya çıkmasında etkili olan özellikleri ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu yaklaşım arkasındaki temel dayanak, girişimciliğin açıkça planlı ve maksatlı bir davranış olmasıdır. Öte yandan girişimcilik kararının kazara verilemeyeceği, dahası kişisel ve çevresel faktörlerin bir kombinasyonu sonucu oluştuğuna dair varsayımlar da bu görüşe destek vermektedir. Bu anlamda sosyal, politik, ekonomik fırsatlar gibi çevresel ve yaşanan hayat, yetenek ve kişilik gibi bireysel faktörler rasyonel ve analitik düşünce süzgecinden geçirilerek girişimcilik niyetine ilişkin düşünce gözden geçirilmekte ve varılan karar sonucunda girişici davranışa yönelim olmakta ya da vazgeçilmektedir (Coulter, 2003: 19). Bir başka yaklaşım ise iletişim teorisinden uyarlanan *"UTE - Uygunluk, Tutarlılık, Etkililik (ACE - Appropriateness, Consistency, Effectiveness)"* modelidir. Bu modele göre kitle medya araçları ve kişiler arasındaki mesajlaşma bireylerin bir işlete başlamadaki uygunluklarını, kararlılıklarını ve etkililiklerini etkileyebilir. Amerika ve İrlanda'da yapılan bir çalışma bu modelin girişimcilik niyetini ortaya koymada oldukça başarılı sonuçlar verdiğini ortaya koymuştur (DePillis, Reardon, 2001: 38). Modele ilişkin özet şekil aşağıda sunulmaktadır.

Şekil 1 : Uygunluk, Tutarlılık, Etkililik Modeli

Kaynak: E.G.dePillis, K.K.Reardon (2001) "Culture, personality, Role Models, Persuasion : What Makes One Want to Become Entrepreneur?", *Academy of managenet National Meeting paper*, August, s.10.

Girişimcilerin eğilim/maksat profili her şeyden önce bireysel faktörlerle çevresel faktörlerin bir arada ele alınarak girişimcilik üzerinde etkili olduğunu göstermesi açısından son derece önemlidir. Diğer yandan girişimciliğin bir durumsal değişken olarak da ele alınmasına olanak sağlayan bir modeldir.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

1.7. Girişimcilik Eğilimi

2000'li yıllarda, girişimci ve girişimciliğin önemi, bugüne kadar olduğundan çok daha fazla iken, girişimciliğe olan ilgi ve eğilimin ilerleyen yıllarda da hızlı bir şekilde artacağı öngörülmektedir (Sexton, 1988: 5; Arslan, 2002, 10). Kısaca bir fırsatı önceden sezebilmek (fark eden) ve onu değerlendirebilmek için bir organizasyon oluşturabilmek olarak tanımlanan (Bygrave ve Hofer, 1991: 14) girişimciliğin, makro ve mikro açısından bakıldığında ekonomiler için çok yönlü olarak önem taşıdığı sık sık vurgulanmaktadır. Bu nedenle girişimcilik konusunda niyeti olan kişilerin sayıca ve nitelikçe geliştirilmesi, girişimcilik konusunda kişilerin niyetlerinin oluşturulması planlı bir çalışma haline gelmiş ve ülke politikaları içerisinde de yerini almıştır. Zira ekonominin itme gücünü, dinamiğini oluşturan (McBurney, 1987: 91) ve ulusal düzeyde zenginlik (refah) ortaya çıkaran, rekabeti arttıran, çok çeşitli ürün ve hizmetin sunulmasını sağlayan ve çok çeşitli ve fazla sayıda iş fırsatı sunarak sosyo-ekonomik büyüme ve gelişme için önemli bir faktör olarak kabul edilen girişimcilik (Lee ve Peterson, 2000: 401), geleceğin dünyasında önemli bir potansiyel bir güç olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle girişimcilerin arttırılması ve bu yönde bir talep oluşturulması, girişimcilik eğiliminin oluşturulması, girişimcilik kararının verilmesinin teşvik edilmesi ciddi ve bütüncül bir çalışma olarak ele alınmaktadır. Özellikle az gelişmiş ülkelerde girişimci davranışların cesaretlendirilmesi, ekonomik gelişmeyi tetikleyici bir yol olarak görülmesi açısından teşvik edilmektedir (Mueller ve Thomas, 2000: 53).

Kişinin kendi işini yaratması ve işletmesi ile ilgili bir kararı ifade eden girişimcilik kararı birçok faktörden etkilenen karmaşık bir süreçtir. Bu belirleyici faktörler genel olarak durumsal *ve bireysel faktörler* olmak üzere iki şekilde gruplandırılabilir. Durumsal faktörler iş değiştirme, işten çıkarılma ya da önceki iş deneyimleri gibi faktörleri içerirken, bireysel faktörler ise başarı ihtiyacı, kontrolü elde tutma gibi faktörlerden oluşmaktadır (Chen, Grene ve Crick, 1998: 301). Girişimcilik üzerine yapılan araştırmalar durumsal faktörlerin girişimciliğin ortaya çıkmasında oldukça önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. İşten çıkarılan bazı bireylerin kendi işlerine başlaması ya da işinden memnun olmasına rağmen piyasada yeni bir fırsatı önceden görebilmesi sonucu bireyin kendi işini açmak üzere işinden ayrılması durumsal faktörlere örnek olarak verilebilir (Greenberger ve Sexton, 1988: 3). Yapılan çeşitli araştırmalar yeni bir girişim yaratma eğiliminin mevcut yaşam tarzı, çocukluk, aile çevresi, eğitim, yaş, iş deneyimi ve destek ağları gibi çeşitli unsurları içeren durumsal *itme ve çekme faktörleri* sonucunda ortaya çıktığını göstermektedir. Bazı bireyler çalıştığı işteki memnuniyetsizliği, istihdam edilmemesi ve kariyer planlarındaki olumsuz gelişmelerin etkisiyle girişimcilik eğilimine *itilmekte*'dir. Yapılmış bazı ampirik çalışmalar bu görüşü desteklemekte ve girişimcileri *a)* yanlış görevde bulunanlar, *b)* toplum tarafından dışlananlar ve *c)* iş değiştirmeler olmak üzere üç grup altında sınıflandırmaktadır. Diğer taraftan, bazı bireyler ise eğitim ve çeşitli iş fırsatlarını araştırma cesaretini verecek iş olanaklarını keşfetme gibi olumlu faktörler tarafından girişimcilik eğilimine doğru *çekilmekte*'dir (Mueller ve Thomas, 2000:

54). Brandstetter (1997: 157-177), tesadüfi olarak seçtiği 255 küçük ve orta ölçekli işletme sahibi ve 104 kendi işini kurmak isteyen kişi olmak üzere toplam 359 kişi üzerinde yaptığı araştırma sonucunda, iş kurma hedefi olan kişilerini, iş sahibi olan girişimcilerle benzer kişisel özelliklere sahip olduğu ortaya konmuştur.

Girişimcilik eğilimi her şeyden önce bireysel faktörlerle çevresel faktörlerin bir bileşimi olup, bireylerin kendi işini yapma konusundaki istek ve kararlılığı ifade etmektedir. Girişimcilik davranışının bir parçası olup, özerklik, yenilik yapma, risk alma, proaktiflik ve rekabetçi bir yapı gibi temel süreçler ile birlikte bütününü oluşturmaktadır (Okudan ve Rzasa, 2006: 197). Gartner (1994: 3) yeni bir girişimin oluşturulmasının bireysel (kişisel özellikler), çevresel (rekabetçi giriş stratejileri), örgütsel (itme-çekme faktörleri) ve süreç (girişimcinin işletmeyi var etmek için yaptığı faaliyetler) olarak sıraladığı faktörler arasındaki etkileşime bağlı olduğunu ortaya koyarken, girişimcilik davranışını sergilemede bireylerin ne derece istekli ve amaçlı olduklarının öneminin altını çizmektedir. Shane ve Venkatraman (2000: 218) girişimciliği kazançlı fırsatların varlığı ve girişimci bireylerin varlığı olmak üzere iki olgu arasındaki bağ olarak ifade ettiği çalışmasında, girişimci bireylerin varlığının sosyal, kültürel, ekonomik, demografik ve kişilik faktörleri yanında girişimcilik konusundaki istek ve eğilimlerce de şekillendiğini ifade etmektedir. Parnell, Crandall ve Menefee (1995: 42) girişimcilik eğiliminin her biri birbiri ile yakından ilişkili olan üç faktörün oluşturduğu bir fonksiyon olarak ifade etmektedirler. Bu faktörler :

- Bireyin sahip olduğu girişimcilik eğitimi, bilgi düzeyi ve yeni riskler alma yönüne ilişkin yetkinliği,
- Bireyin ekonomik yapıdaki girişimcilik fırsatları ile ilgili (fırsatlara ilişkin) inançları,
- Bireyin mevcut fırsatları fark edip değerlendirebileceği konusunda kendine duyduğu özgüven

olarak sıralanmaktadır. Diğer yandan hükümetlerin de, bir destek mekanizması olarak girişimcilik eğiliminin artırılması için bazı stratejileri uygulaması gerektiği vurgulanmaktadır. Bunlar (Mok, 2005: 543):

- Fiziksel, beşeri ve teknolojik altyapı için gerekli yatırımların yapılması,
- Teknolojik gelişim ve yenilik yapmaya uygun iş çevrelerinin yaratılması,
- Siyasi desteklerin ve teşvikin sağlanması,
- Sanayi ve iş girişimlerinin koordine edilmesi,
- Gereken yerlerde finansal desteğin sağlanması olarak sıralanabilir.

Yockey ve Rose (2002) 400'ü girişimci ve 400'ü ise girişimci olmayan toplam 800 kişi üzerinde yaptıkları araştırma sonucunda girişimcilik eğiliminin, psikolojik, sosyolojik ve çevresel faktörler olmak üzere üç boyutta belirlenebileceğini saptamışlardır. Ancak faktörlerin her biri girişimcilik eğilimi üzerinde aynı oranda bir etkiye sahip değildir. Araştırma sonuçlarına göre, girişimcilik eğilimi üzerine sosyolojik faktörler en büyük katkıya sahipken, çevresel faktörler ise en düşük etkiyi yaptığı ortaya konulmuştur.

Girişimci olarak iş yaşamına, kariyerine devam etme isteği ve kararlılığı, başarılı bir girişimcilik için önemli bir ön koşul olarak değerlendirilmektedir. Bu da daha çok genç yaşlarda ortaya çıkan ve devam ettirilen girişimcilik ile özdeşleştirilmektedir. Aslında girişimci olabilmek için kesin bir yaş sınırı olmasa da ve 50'li yaşlarına gelene kadar kendi işine başlamamış olan başarılı girişimciler mevcutken, daha bir genç yaşta girişimci olabilmek daha çok istenen bir durumdur (Schmittt-Rodermund, 2004: 501).

Girişimcilik eğilimine doğru çekme gücü oluşturan bir faktör olarak eğitiminin, üniversitede eğitim gören genç nüfusun girişimci ruhlarının teşvik edilmesi ve girişimciliğe yönelmeleri üzerinde olumlu etkileri olduğu kabul edilmektedir (Wang ve Wong, 2004, 163). Uzun bir dönem, gerek girişimcilik derslerinin müfredata konması gerekse de girişimciliğin özendirilmesine ilişkin bir düşünce yapısının öğrencilere kazandırılması üniversitelerin temel görevlerinden biri olarak değerlendirilmiyordu. Ancak değişimin hızlandığı '80li yıllarla birlikte bu bakış açısının da değiştiği ve artık eğitim kurumlarının daha üniversite aşamasına gelmeden bireylerin girişimcilik eğilimlerini oluşturmada ciddi ve planlı bir misyon üstlendikleri görülmektedir. Bugün artık ilköğretim müfredatı içerisinde bağımsız iş yapabilme konusunda çocukları cesaretlendirecek ve bilinçlendirecek uygulamalar yer almaktadır. Üniversitelerde mesleki akademik bilgiler yanında, yeni iş fırsatları ve sahaları açma konusunda bireylere eğitimler verilmekte, hatta ön lisans, lisans ve lisanüstü programlara girişimcilik dersleri konulmaktadır. İlk olarak 1930'lu yıllarda Harvard Business Okulu'nda başlayan girişimcilik eğitimi ve dersleri 1970'li yıllarda yaygınlaşmıştır. 1990'lı yıllarda Amerika'da 400 ve artık günümüzde ise yaklaşık 700 üniversitede girişimcilik eğitimi verilmektedir (http://www2.wu-wien.ac.at). Günümüzde artık girişimcilik konusunda yüksek lisans ve doktora düzeyinde de eğitim programları açılmaktadır. Türkiye'de de meslek yüksel okullarının ders programlarında, işletme, iktisat gibi sosyal bilimler alanında eğitim veren fakültelerle mühendislik, tıp alanında verilen derslere destekleyici olarak girişimcilik dersleri ders programlarında yer almaktadır. Üniversitelerde bu akademik eğitimin yanında üniversite-sanayii işbirliği içerisinde genç girişimcileri bulup ortaya çıkartmak ve teşvik etmek için her yıl yinelenen çeşitli programlar düzenlenmektedir. Elbetteki verilen bu planlı eğitim programlarının tüm öğrencileri girişimci haline getireceğini söylemek mümkün değildir. Ancak girişimcilik istek ve eğilimi içerisinde olanların bu yöndeki potansiyellerinin ortaya çıkmasında ve geliştirilmesinde önemli bir yere sahip olduğu yadsınamaz.

Yapılan araştırmalar gençlerin aslında girişimcilik konusunda ne derece istekli ve eğilimli olduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca bu bulgularda girişimcilik istek ve eğiliminde demografik faktörlerin etkileri de ortaya konmaya çalışılmıştır. Karr (1985) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırma, öğrencilerin %46'sının ileride kendi işlerini kurma eğilimde olduğunu ortaya koymuştur. Amerika'daki Pittsburg Üniversitesi'nde işletme bölümünde MBA yapan 1000 öğrenci üzerinde yapılan diğer bir araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre, öğrencilerin %44'ünün uzun dönemdeki kariyer planları içerisinde öncelikle kendi işlerini kurma eğiliminde oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin %34'ü ise başka bir firmada başarılı bir yönetici olma

eğilimindedir (Sanholtz, 1990). Brenner, Pringle ve Greenhaus (1991: 66-70) Amerika 'da 237 işletme bölümü öğrencisi üzerine yaptığı araştırmayla, öğrencilerin yaklaşık %55'inin kendi işlerini yapmayı tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Ayrıca, bu araştırma sonucunda cinsiyet ile kendi işini kurma arasında bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Hart ve Harrison (1992)'un Kuzey İrlanda'daki lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırma ise öğrencilerin %47'sinin kendi işini kurmayı istedikleri ortaya konmuştur. Crant (1996: 42) 181 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı araştırma sonucunda girişimcilik eğiliminin cinsiyet, eğitim, girişimci bir aileye sahip olma ve proaktif bir kişiliğe olma gibi özelliklerle önemli derecede ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Kourilsky ve Walstad (1998)'ın ulusal düzeyde Amerika'da lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırma sonucunda, öğrencilerin %66,9'unun ileride kendi işlerini yapmak istedikleri saptanmıştır. Lüthje ve Franke (2003: 135)'nin Cambridge Üniversitesi MIT okulunda 512 öğrenci üzerine yaptıkları araştırma sonucunda kişisel özelliklerin kendi işini yaratma davranışı üzerinde oldukça güçlü bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Girişimcilik davranışı yeni bir teşebbüs yaratma eğilimi ile güçlü bir ilişkiyle bağlıdır. Ayrıca, girişimcilik eğiliminin fark edilen (algılanan) engeller ve desteklenen faktörler bakımından doğrudan desteklendiğini saptamıştır. İngiltere'de üniversite öğrencileri üzerinde yapılan başka bir araştırma sonucunda öğrencilerin %25'inin kendi iş fikirlerinin ve %41'inin ise kendi işini kurma yönünde eğilimlerinin olduğu saptanmıştır (Lüthje ve Franke, 2003: 136). Arslan (2002: 11) 182 öğrenci üzerinde yaptığı araştırma sonucunda, öğrencilerin %45,6'sının kendi işini kurmayı istediklerini bulmuştur. Öğrencilerin girişimcilik eğilimini yansıtan "kar elde etme isteği" ve "bağımsız çalışma isteği" %68,7 ile birinci derecede önemli kabul edilen bir sonuç olarak gerçekleşmiştir. Cinsiyet açısından bakıldığında, "kendi işini kurma" kriteri erkek öğrenciler tarafından birinci derecede önemli, kız öğrenciler tarafından ise ikinci derecede önemli olarak bulunmuştur. Bu sonuç, girişimcilik konusunda cinsiyet ayırımının ilerleyen yıllarda önemini giderek yitireceğini göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin ailelerinin gelir seviyesi ve ailedeki çocuk sayısının az oluşu ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif bir ilişki olduğu ve girişimcilik eğiliminin babasının eğitim seviyesi yüksek olanlarda daha yüksek olduğu saptanmıştır. Diğer taraftan, babanın kendi işinde bağımsız çalışması veya sabit bir ücretle çalışması ile yakından ilişkili olmadığı belirlenmiştir.

Bu çalışmada da literatürde yer alan girişimcilik eğiliminin ve geliştirilmesinin önemine dayanarak, üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ve tanımlanan girişimcilik özelliklerine uygunlukları ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Girişimcilik eğilimleri ve özellikleri, farklı istatistik metotlar kullanılarak saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca elde edilen sonuçlar demografik değişkenlerle ilişkilendirilmeye de çalışılmıştır.

2. METOD

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

2.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Ekonomik sistemler içerisinde gittikçe daha çok üzerinde durulan ve geliştirilmesi konusunda planlı çalışmalar yapılan girişimcilik çevresel ve bireysel faktörlerin etkileşimi sonucunda ortaya çıkan bir olgudur.

Bu konuda yapılan literatür çalışmaları girişimciliğin doğuştan getirilen bir takım kişilik özelliklerince oluşan, çevresel faktörlerce şekillendirilen ve eğitim-öğrenim ile geliştirilebilen bir olgu olduğunu vurgulamaktadırlar.

Gerek ülkelerin kendilerinin yaptığı gerekse global platformda yapılan ortak planlı çalışmalar girişimcilik potansiyelini arttırmaya yönelik bir takım uygulamaları içermektedir.

Genel olarak bakıldığında bazı ülkelerin girişimcilik açısından daha zengin bir kaynağa sahip oldukları, bazılarının ise ciddi sorunlara sahip oldukları görülmektedir. Birden çok nedene (kişisel, kültürel, politik, yasal, sosyo-ekonomik, din gibi) bağlanabilecek bu durum, ülkelerin girişimcilik konusunda karşı karşıya oldukları sorunları da tanımlamaktadır. Makro ve mikro düzeyde inceleme konusu yapılan bu nedenler arasında kişilik özelliklerinin, aile yapısının, kültürün, eğitimin ve girişimcilik konusundaki eğilimin belirgin bir yeri olduğu görülmektedir. Ayrıca her ne kadar yaşla ilgili bir sınırlama olmasa da, girişimcilik konusunda en büyük potansiyelin gençlerde olduğu düşünülmektedir. Geleceğin iş hayatında yer alacak üniversite öğrencileri de bu açıdan önemli bir nitelik arz etmektedirler.

Bu çalışma üniversitede eğitim gören gençlerin kişilik özelliklerini, aile yapısını, ve girişimcilik konusundaki eğilimlerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu amaçla iş hayatına yönelik eğitim veren İşletme Bölümü öğrencileri araştırma kapsamında inceleme konusu yapılmıştır.

2.2. Araştırmanın Türü

Bu çalışma İşletme Bölümünde eğitim ve öğretim gören öğrencilerin girişimcilik özellikleri ile girişimcilik eğilimlerini ortaya koymaya çalışan betimsel bir araştırmadır.

Araştırmada öğrencilerin genel olarak bir iş düşünürken dikkat ettikleri/istedikleri konular, kendi işlerini yapma konusundaki istekleri, girişimcilik özellikleri olarak literatürde yer alan kişilik özelliklerini ne derece taşıdıkları, girişimcilik konusundaki eğilimleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca elde edilen sonuçların sınıf, cinsiyet, ailede kendi işini yapan bireyin bulması gibi değişkenlerce bir değişim gösterip göstermediği de inceleme konusu yapılmıştır.

2.3. Ölçüm Aracı

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Araştırmada ölçüm aracı olarak anket kullanılmış ve çalışmanın amacına uygun olarak bir anket geliştirilmeye çalışılmıştır. Anket hazırlık çalışmalarında girişimcilik konusunda literatür ve yapılan çalışmalar incelenmiştir. Anket formunun hazırlanmasında bu çalışmalardan faydalanılmıştır. Anket 5 kısımdan oluşmaktadır.

Anketin başında çalışmanın amacını ifade eden ve öğrencilerden çalışmayı samimiyetle cevaplandırmaları konusunda istekte bulunan, verilecek bilgilerin sadece araştırma amacıyla kullanılacağına ve isim yazmalarına gerek olmadığına dair bir açıklama bulunmaktadır.

Anketin 1.kısmında öğrencilerinden doğum yerlerini, mezun olunan liseyi, anne ve babalarının eğitim durumu ve çalışma alanlarını, kaç kardeş olduklarını ve kendilerinin kaçıncı çocuk olduklarını yazmaları ve ekonomik durumlarını tanımlamaları, kendilerini ait hissettikleri coğrafi bölgeyi işaretlemeleri, kariyer tercihlerini belirtmeleri ve 500.000 YTL gibi bir paranın kendilerine beklenmedik bir şekilde gelmesi durumunda ne şekilde yatırıma dönüştürmeyi düşündüklerini belirtmeleri istenmiştir.

Anketin 2.kısmında öğrencilere daha önce "Üniversite Gençliği Değerleri" (2005) çalışmasında kullanılan 15 tane bir işte aranan nitelikler sıralanmış ve bu niteliklerin kendilerince ne derece önemli olduğunu, çok önemli (4)'ten hiç önemli değil (1)'e uzanan 4'lü aralıklı ölçek üzerinde belirtmeleri istenmiştir.

Anketin 3.kısmında kendi işini yapmak isteyen bir kişi için işin başarıya ulaşmasında anlam ifade edecek faktörler sıralanmış ve öğrencilerden bu faktörlerin kendilerince ne derece önem ifade ettiğini, çok önemli (4)'ten hiç önemli değil (1)'e uzanan 4'lü aralıklı ölçek üzerinde belirtmeleri istenmiştir. Bu bölümde yer alan 24 ifade literatüre incelemesi sonucunda oluşturulmuştur.

Anketin 4.kısmında öğrencilerden, girişimcilik literatüründe sayılan girişimcilik özelliklerini ne derece taşıdıklarını ortaya koymaya yönelik olarak34 tane sıralanmış girişimci kişilik özelliklerinin kendilerine ne derece uygun olduğunu tamamen uygun (4)'ten hiç uygun değil (1)'e uzanan 4'lü aralıklı ölçek üzerinde belirtmeleri istenmiştir.

Anketin 5.kısmında öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ortaya koymaya yönelik olarak belli bir durumu belirten 30 tane ifade sıralanmıştır. Öğrencilerden her bir ifadeye ne kadar katıldıklarını tamamen katılıyorum (4)'ten hiç katılmıyorum (1)'e uzanan 4'lü aralıklı ölçek üzerinde belirtmeleri istenmiştir.

Anket soruları, evren içerisinden seçilen örneklem grubuna uygulanmadan, Yönetim ve Organizasyon alanında yüksek lisans yapan 30 kişilik bir gruba verilerek geçerliliğine ve güvenirliliği test edilmiştir. Bu süreçte anlaşılmayan sorular tespit edilerek gözden geçirilmiş ve düzeltilmiştir. Bu aşamada bazı sorular tamamen araştırma kapsamında bırakılmıştır. Anket formu ayrıca, farklı üniversitelerde görev yapan ve girişimcilik konusunda çalışmaları bulunan 6 akademisyene gönderilerek içerik açısından inceletilmiş ve onayları alındıktan sonra kullanıma geçilmiştir.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

2.4. Örneklem

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde okuyan öğrenciler çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. 2005-2006 Eğitim ve öğretim yılında İşletme bölümünde ;

- 1. sınıf örgün eğitimde 205 ve ikili eğitimde 151
- 2. sınıf örgün eğitimde 237 ve ikili eğitimde 151
- 3. sınıf örgün eğitimde 230 ve ikili eğitimde 163
- 4. sınıf örgün eğitimde 366 ve ikili eğitimde 263

öğrencinin olduğu belirlenmiştir. Bu değerler içerisinde özellikle 4.sınıf mevcutlarının (örgün eğitim ve ikili eğitim) diğerlerine göre daha yüksek olması aftan gelen öğrencilerin etkisiyle oluşmaktadır.

Marmara Üniversitesi, akademi olduğu dönemden bu yana sosyal bilimlerde eğitim veren en eski eğitim kurumlarından birisidir. Halen öğrencilerin üniversite tercih sıralamasında en üst sıralarda yer almaktadır. Öğrenci profili incelendiğinde Anadolu'nun kırsal alanından gelen öğrencilerden, Büyükşehirlerin yabancı kolejlerinden mezun öğrencilerine kadar geniş bir yelpaze sergilediği görülmektedir. Özellikle İşletme bölümü öğrencilerinin büyük çoğunluğu 4.sınıfa geldiklerinde iş yaşamı ile tanışmış, staj, yarı zamanlı çalışma, vardiyalı çalışma ve tam zamanlı çalışma gibi farklı alternatiflerle iş hayatına girmişlerdir. Ayrıca 1996 yılından bu yana İşletme bölümünde "Girişimcilik ve Küçük İşletmeler" başlığı altında 4.sınıflara seçmeli bir dersin, ders programında yer aldığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında örgün ve ikili eğitim programlarının 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında okuyan kız ve erkek öğrencilerden 30'er kişiye anket dağıtılmıştır. Bu amaçla toplam 480 anket dağıtılmış ve geri toplanmıştır. Anket dağıtımı tamamen tesadüfi yollarla yapılmıştır. İlgili dersin öğretim üyesinden izin almak kaydıyla, bir ders saati içerisinde sınıfa girilerek sınıfta bulunan öğrencilere 30 tanesi kızlara ve 30 tanesi erkeklere olmak üzere anketler elden dağıtılmış ve cevaplandırdıkları anket formları geri toplanmıştır. Cevaplandırmak istemeyen öğrencilerden anket formları geri alınarak başka öğrencilere doldurması için verilmiştir. Aşağıda Tablo.1'de cinsiyet ayırımı içerisinde öğrencilere dağıtılan anket sayısına ilişkin sınıf dağılımları yer almaktadır.

Tablo.1 : Cinsiyetlerine göre öğrencilerin sınıf dağılımları

	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf	
	Örgün eğitim	İkili eğitim	Örgün eğitim	İkili eğitim	Örgün eğitim	İkili eğitim	Örgün eğitim	İkili eğitim
Kız	30	30	30	30	30	30	30	30
Erkek	30	30	30	30	30	30	30	30
Toplam	60	60	60	60	60	60	60	60

2.5. Uygulama

Anket uygulamasına 2005 Kasım ayı içerisinde başlanmış ve tamamlanmıştır. Anketler daha önceden öğretim üyesi ile görüşülüp izin alındıktan sonra, ders saatleri içerisinde sınıflara girilerek öğrencilere dağıtılmış ve geri toplanmıştır. Toplam cevaplandırma süresi ortalama 20 dakikadır.

Uygulamaya başlamadan önce öğrencilerden tüm soruları gözden geçirerek cevaplandırmak istemekleri taktirde anket formunu iade etmeleri istenmiştir. Böylelikle uygulamanın başında boş bırakılma ihtimali en aza indirgenmeye çalışılmıştır. Ayrıca cevaplandırmayı kabul eden öğrenciler tüm soruların cevaplandırılması ve boş bırakılmış soru kalmaması konusunda uyarılmışlardır.

Cevaplandırma bittikten sonra anketlerin kürsüye bırakılması istendikten sonra, dersin öğretim üyesi ile birlikte sınıftan çıkılarak sınıf kapısında cevaplandırmanın bitmesi beklenmiştir. Böylelikle öğrencilerin kendilerini baskı altında hissetmemeleri ve kimliklerinin açığa çıkacağından endişe etmemeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

2.6. Kullanılan İstatistik Teknikler

Toplanan anketler bilgisayar ortamında kodlanarak, analizleri yapılmıştır. Analizlerde frekans dağılımı, Cronbach's Alpha güvenilirlik analizi, faktör analizi, t test ve tek yönlü varysans testi (ANOVA) gibi istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 kabul edilmiş, 0,01 düzeyinde anlamlı çıkan sonuçlar ayrıca belirtilmiştir. Çalışmada SPSS paket programından faydalanılmıştır.

2.7. Sınırlılıklar

Araştırmanın başlıca sınırlılıkları aşağıdaki gibi sıralanabilir :

- Sadece İstanbul'da yapılması,
- Sadece Marmara Üniversitesi ile sınırlandırılması,
- Sadece İktisadi İdari Bilimler Fakültesinin seçilmesi,
- Sadece İşletme Bölümünde uygulanması,
- Sadece anket metodunun kullanılması, mülakat, gözlem gibi yöntemlerle desteklenmemsi,
- Ölçülmek istenen konunun anket soruları ile sınırlı olması,
- Verilen cevapların deneklerin algısına dayalı olması.

Tüm sınırlılıklar dışında, araştırma kapsamındaki tüm soruların dikkatlice okunduğu, verilen yanıtların doğru olduğu ve gerçeği yansıttığı kabul edilmiştir. Ayrıca ankette yer alan soru ve ifadelerin girişimcilik özelliklerini ve eğilimini ortaya koyabilecek niteliğe sahip olduğu kabul edilmektedir.

3. BULGULAR

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Anket formunda kendi içlerinde gruplandırılmış olan sorular bölüm bazında istatistiki analize tabi tutularak değerlendirilmiştir. Analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

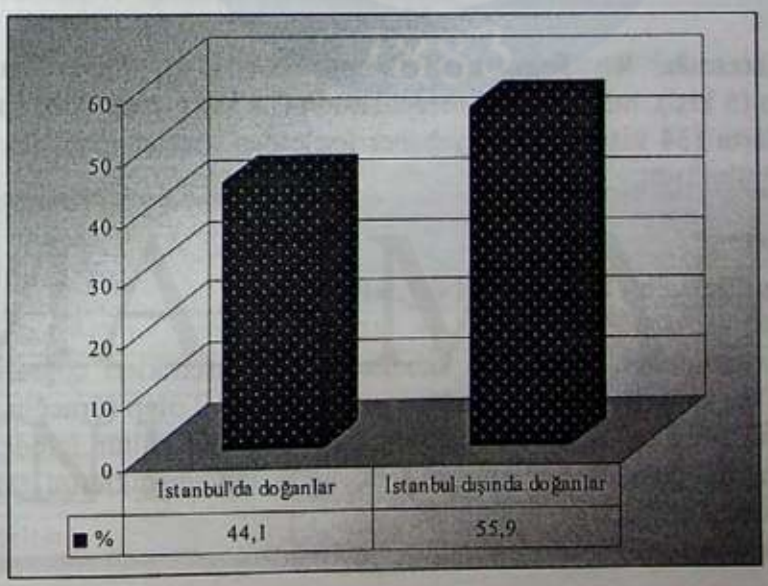
3.1. Demografik Özellikler

Anketin 1.kısmında öğrencileri tanımlamaya yönelik olarak sorulan soruların frekansları alınarak, genel olarak deneklerin görünümleri tanımlanmaya çalışılmıştır.

3.1.1. Doğum yeri

Araştırmaya katılan öğrenciler doğum yerleri bakımından incelendiklerinde geniş bir dağılım gösterdikleri görülmüştür. Bu dağılım içerisinde en yüksek değerle 211 öğrencinin (%44,1) İstanbul doğumlu olduğu ortaya çıkmıştır.

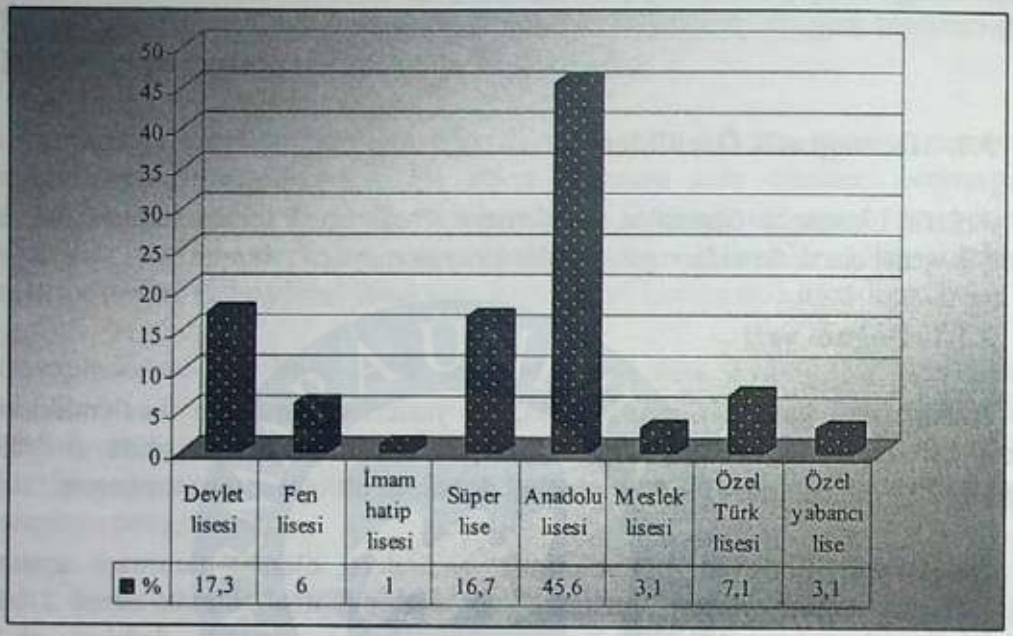
Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde analizlere olanak tanıması açısından öğrencilerin doğum yerleri "İstanbul" ve "İstanbul dışı" olmak üzere 2 başlık içerisinde ele alınacaktır. Doğum yerine ilişkin ayrıntılı dağılım ek.1'de sunulmaktadır.

Şekil.2 : Öğrencilerin doğum yerilerine ilişkin dağılım

3.1.2.Mezun olunan lise

Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun oldukları liseler incelendiğinde en çok Anadolu lisesi (219 kişi), daha sonra devlet lisesi (83 kişi) ve süper lise (80 kişi) seçeneklerinin ön plana çıktığı görülmüştür.

Şekil.3 : Öğrencilerin mezun oldukları liseye ilişkin dağılım

Öğrenciler arasında fen lisesi mezunlarının (29 kişi), imam hatip lisesi mezunlarının (5 kişi), meslek lisesi mezunlarının (15 kişi), özel Türk liselerinden mezun olanların (34 kişi) ve özel yabancı liselerden mezun olanların (15 kişi) olduğu da görülmüştür.

3.1.3.Kendilerin ait hissettikleri coğrafi bölge

Araştırmaya katılan öğrencilere kendilerini ait hissettikleri coğrafi bölgeler sorulmuştur. Bu soru öğrencilerin doğum yeri farklı bir il olup (örneğin İstanbul), yetiştiği çevre ve aile özellikleri bakımından farklı bir kültür içinde (örneğin Karadeniz ya da Güneydoğu Anadolu) büyüyüp büyümediklerini tanımlamak amacıyla sorulmuştur.

Tablo.2 : Öğrencilerin kendilerini ait hissettikleri coğrafi bölgeler

	Genel Dağılım		İstanbul'da doğanlar		İstanbul dışında doğanlar	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Akdeniz	38	7,9	9	1,9	29	6,0
Karadeniz	64	13,3	21	4,4	43	9,0
Marmara	260	54,2	164	34,2	96	20,0
İç Anadolu	38	7,9	4	0,8	34	7,1
Doğu Anadolu	17	3,5	3	0,6	14	2,9
Güneydoğu Anadolu	14	2,9	4	0,8	10	2,1
Ege	44	9,2	5	1,0	39	8,1
Diğer	5	1,0	2	0,4	3	0,6
Toplam	480	100,0	212	44,2	268	55,8

Tablo.2 incelendiğinde, öğrencilerin toplamda büyük çoğunlukla (% 54,2) kendilerini Marmara bölgesine ait hissettikleri görülmüştür. Tablo'da dikkat çeken nokta İstanbul'da doğanların bir kısmının kendisini Marmara bölgesi dışında bir bölgeye ait hissetmeleridir. Analizler anlamlılık kazanması açısından çalışmanın geri kalan kısmında öğrencilerin kendilerini ait hissettikleri bölgeler "*Marmara bölgesi*" ve "*diğer bölgeler*" olarak iki başlık altında incelenmektedir.

3.1.4. Anne ve babanın eğitim durumu

Öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarına ilişkin dağılım aşağıda Tablo.3'te verilmektedir.

Tablo.3 : Anne ve babaların eğitim durumu

	Annenin eğitim durumu		Babanın eğitim durumu	
	Frekans	%	Frekans	%
İlkokul	133	27,7	87	18,1
Orta okul	77	16,0	49	10,2
Lise	178	37,1	132	27,5
Üniversite	88	18,3	183	38,1
Lisansüstü	4	,8	29	6,0
Toplam	480	100,0	480	100,0

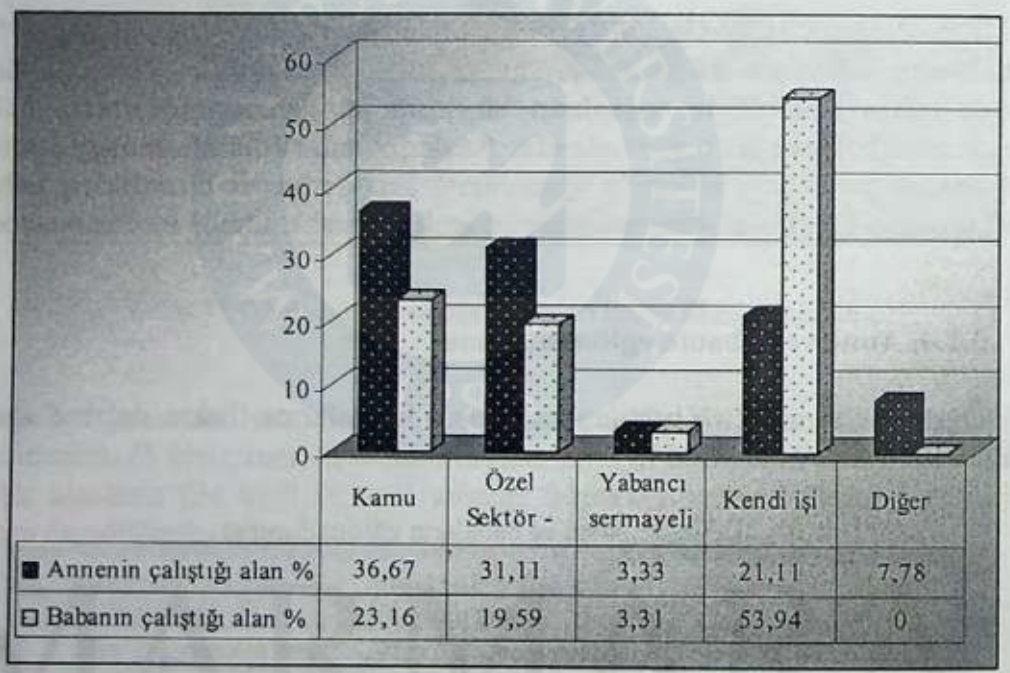
Tablo incelendiğinde öğrencilerin annelerinin % 37,1 oranla en fazla liseden mezun oldukları görülmektedir. Ayrıca ilkokul mezunu annelerin oranının da dikkat çekici düzeyde yüksek olduğu (% 27,7) olduğu ortaya çıkmıştır.

Babaların eğitim durumu incelendiğinde ise % 38,1 ile en yüksek değerle üniversite mezunlarının bulunduğu, ikinci sırada da % 27,5 ile lise mezunlarının yer aldığı görülmektedir.

3.1.5.Anne ve babanın işi

Öğrencilerin anne ve babalarının çalışma durumları incelendiğinde, % 80,2'sinin annesinin ve % 19,8'inin babasının çalışmadığı görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin % 17,7'sinin hem annesinin hem de babasının çalıştığı, % 15,8'inin hem annesinin hem de babasının çalışmadığı ortaya çıkmıştır. % 2,1'nin ise annesi çalışıp babası çalışmamaktadır.

Çalışan anne ve babaların çalıştıkları alanlar da araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Elde edilen sonuçlardan çalışan annelerin ağırlıklı olarak kamu (%36,67) ve özel sektörde (% 31,11) bulundukları, bunun yanında azımsanmayacak kadar bir oranının (% 21,11) kendi işini yaptığı ortaya çıkmıştır (Şekil.4).

Şekil.4 : Öğrencilerin anne ve babalarının çalıştıkları alanlar

Şekil.4'te babaların çalışma alanlarına bakıldığında % 53,94 çoğunlukla kendi işini yaptıkları görülmektedir. Geri kalanlar ise % 23,16 çoğunlukla kamuda ve % 19,50 çoğunlukla özel sektörde çalışmaktadır.

3.1.6.Kardeş sayısı ve kaçıncı çocuk oldukları

Öğrencilere kaç kardeş oldukları (kendileri dahil) ve kendilerinin ailenin kaçıncı çocuğu olduğu sorulmuştur. Elde edilen verilere göre öğrencilerin büyük çoğunlukla (% 51,3) iki kardeş ve (% 23,8) üç kardeş oldukları görülmüştür. Hiç kardeşi olmayanların oranı % 9,1 ve 8 kardeş olduklarını ifade edenlerin oranı da % 0,4 olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo.4 : Kardeş sayısı ve kardeş sıralamasında öğrencilerin durumu

	Kaç kardeş		Kaçıncı çocuk	
	Frekans	%	Frekans	%
Kardeş yok. / 1.cocuk	44	9,1	236	49,2
2	246	51,3	164	34,2
3	114	23,8	53	11
4	44	9,2	15	3,1
5	24	5	11	2,3
6	3	0,6	-	-
7	3	0,6	-	-
8	2	0,4	1	0,2
Toplam	480	100	480	100

Öğrencilerin kardeşler arasında kaçıncı sırada olduğuna bakıldığında ise %49,2 çoğunlukla 1.çocuk oldukları görülmektedir. Bu değeri % 34,2 ile ikinci sırada yer alanlar izlemektedir.

Çalışmanın geri kalan kısmında, analizlere anlamlılık kazanması açısından öğrencilerin ailenin kaçıncı çocuğu olduğuna ilişkin sonuçlar "*ilk çocuk*" ve "*ilk çocuk değil*" olarak iki başlık altında incelenmektedir.

3.1.7.Ekonomik durumları

Öğrencilerin kendi ekonomik durumlarını nasıl algıladıklarını görmek açısından yöneltilen soruya alınan cevaplar aşağıda Tablo.5'de sunulmaktadır. Öğrencilerin % 16,5'i refah içerisinde yaşadığını belirtirken, % 32,5'i istediklerinin çoğunu alabildiğini ve % 44'ü de zaruri ihtiyaçları yanında istediklerini alabildiklerini ifade etmişlerdir (Tablo.5).

Tablo.5 : Ekonomik durum

	Frekans	%
Refah içerisinde yaşıyorum.	79	16,5
İstediklerimin çoğunu alabiliyorum.	156	32,5
Zaruri ihtiyaçlarımı karşılayabilmenin yanında istediklerim için de belli miktarda para ayırabiliyorum.	211	44,0
Sadece zaruri ihtiyaçlarımı karşılayabilecek durumdayım.	30	6,3
Zaruri ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum.	4	,8
Toplam	480	100,0

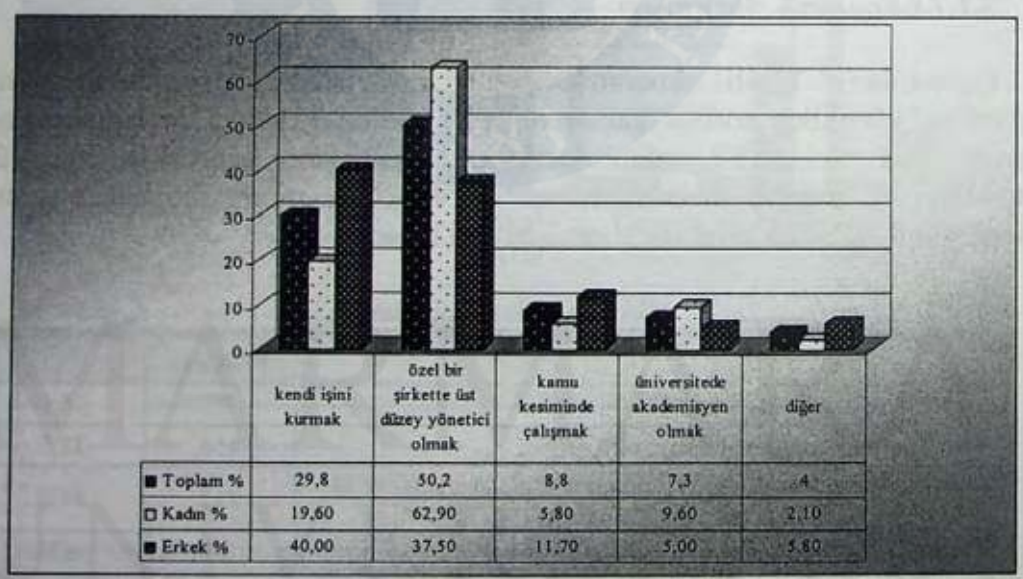
Elde edilen sonuçlardan öğrencilerin ekonomik düzeylerinin büyük çoğunlukla orta ve üzeri olduğu anlaşılmaktadır. Zaruri ihtiyaçlarını karşılayamayan öğrencilerin oranı % 0,8'dir.

3.1.8. Kariyer tercihleri

Öğrencilere okulu bitirdikten sonra verilen seçeneklerden hangisini yapmayı istedikleri sorulmuştur. Elde edilen verilerden büyük çoğunluğunun (%50,2) özel bir şirkette üst düzey yönetici olmak istediği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin %29,8'i ise kendi işleri kurmak istediklerini ifade etmişlerdir. Kamu kesiminde çalışmak isteyenler % 8,8 ve üniversitede akademisyen olmak isteyenler % 7,3 olarak ortaya çıkmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda Şekil.5'de sunulmaktadır.

Öğrencilerin, okudukları sınıflara göre kariyer tercihlerine ilişkin tercihlerinde farklı bir dağılım gösterip göstermediklerine de bakılmıştır. Ancak elde edilen sonuçlardan dağılımda büyük farklılık olmadığı görülmüştür. Bir başka deyişle 1.sınıflar da, 2.sınıflar da, 3.sınıflar da ve 4.sınıflar da özel bir şirkette üst düzey yönetici olmayı 1.sırada istemekte ve 2.sırada kendi işini kurmak istediklerini belirtmektedirler.

Ancak kariyer tercihlerine kızlar ve erkekler açısından bakıldığında, kızların (240 kişi) büyük çoğunluğunun (% 62,9) özel bir şirkette üst düzey yönetici olmak istedikleri görülmüştür. Erkekler ise %40'nın ve %37,5'inin özel bir şirkette üst düzey yönetici olmayı istemektedirler.

Şekil.5: Öğrencilerin kariyer tercihleri

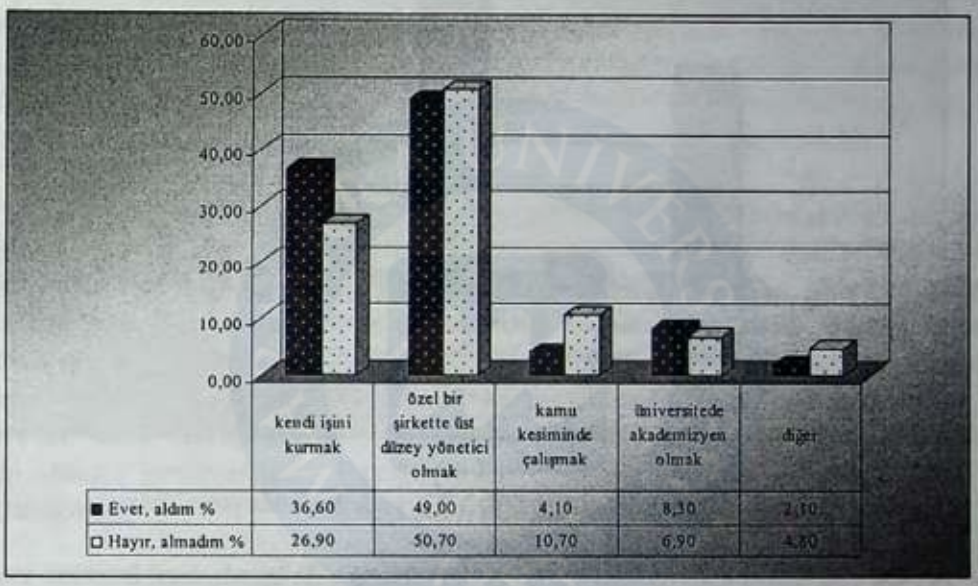
Öğrencilerin kariyer tercihleri analizlerde kolaylı sağlaması açısıdan, çalışmanın geri kalan bölümünde "*kendi işimi kurmak istiyorum* (143 kişi)" ve "*diğer* (Özel bir şirkette üst düzey yönetici olmak istiyorum, kamu kesiminde çalışmak istiyorum, üniversitede kalıp akademisyen olmak istiyorum) (337 kişi)" olmak üzere 2 başlık altında toplanarak inceleme konusu yapılmıştır.

3.1.9.Girişimcilik dersi veya girişimcilik konusunda eğitim alanlar

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Öğrencilerin kariyer tercihlerini soran sorunun hemen arkasından gelen ve girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alıp almadıklarını soran soruya öğrencilerin % 30,2'si "evet, aldım" derken, %69,8'i "hayır almadım" diyerek yanıtlamıştır.

Üniversitede girişimcilik dersini alan öğrencilerin kariyer tercihlerine ilişkin tercihleri incelendiği incelendiğinde, bu konuda gösterdikleri dağılımın görülen genel dağılımdan çok büyük farklılık arz etmediği ortaya çıkmıştır (Şekil.6).

Şekil.6 : Öğrencilerin girişimcilik dersi alam durumlarına göre kariyer tercihleri

3.1.10. Ailede kendi işini yapanlar

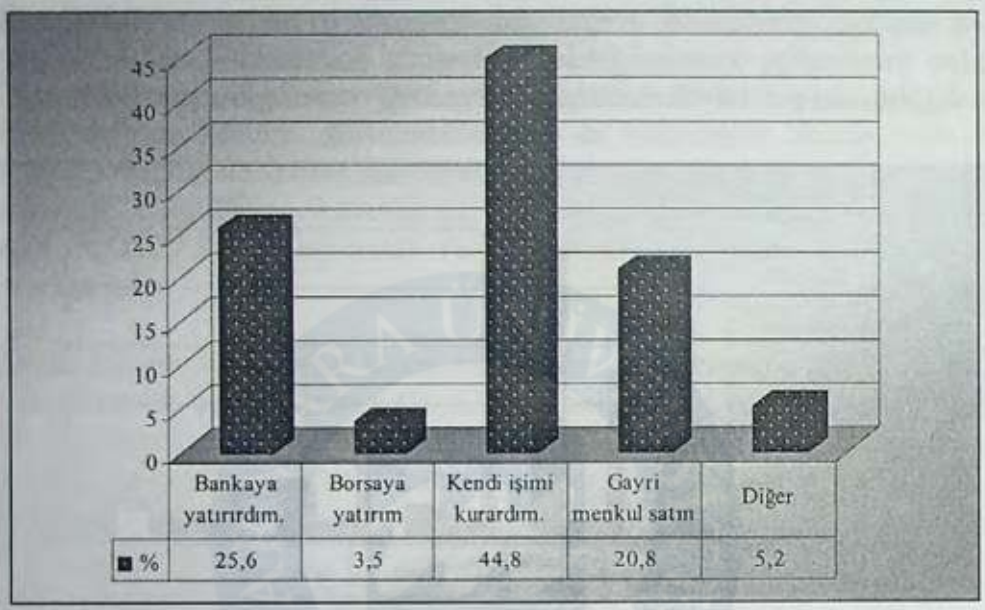
Ailelerinde kendi işini kuran 1. derece yakınlarının olup olmadığını soran soruya öğrencilerin % 64,8'i "evet var" derken, % 35,2'si "hayır yok" diyerek yanıtlamışlardır.

Ailesinde kendi işini kuran 1. derece yakınları olan öğrencilerin kariyer tercihlerine ilişkin tercihleri incelendiği incelendiğinde genel eğilimden çok büyük farklılık arz etmediği ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte kendi işini kurmak isteyenler içerisinde (tüm öğrencilerin %29,8'i) büyük çoğunluğun (kendi işini kurmak isteyenlerin % 87'sinin) ailesinde kendi işini kuran 1.derece yakınının olduğu görülmüştür. Diğer yandan, % 50,2 çoğunlukla özel bir şirkette üst düzey yönetici olarak çalışmak isteyenler içerisinde de büyük oranda (%60) ailesinde kendi işini kuran 1.derece yakınlarının olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan bir diğer incelemede ailesinde kendi işini kuran 1.dereceden yakını olduğunu söyleyenlerin büyük çoğunluğunun (% 65) babasının kendi işini yapmakta olduğunu bildirdiği ortaya çıkmıştır.

3.1.11. Beklenmedik 500.000 YTL'nin değerlendirileceği alan

Öğrencilere beklenmedik bir biçimde 500.000 YTL'ye sahip olsalardı bu parayı ne şekilde yatırıma dönüştürmek isteyecekleri sorulmuştur. Elde edilen sonuçlardan, öğrencilerin % 44,8'inin kendi işini kurma yönünde tercihte bulunduğu ortaya çıkmıştır. Sonuçlar Şekil.7'de sunulmaktadır.

Şekil.7 : Öğrencilerin 500.000 YTL'yi değerlendirme alanları

Bu soruya, öğrencilerin kariyer tercihleri içerisinde kendi işini kurmak isteyen 143 kişinin 110'unun (%77), özel bir şirkette üst düzey yönetici olmak isteyen 241 kişiden 77'sinin (%32), kamu kesiminde çalışmak isteyen 42 kişiden 20'sinin (% 46,7), üniversitede kalıp akademisyen olmak isteyen 35 kişiden 11'inin (%31,3) "*beklenmedik bir biçimde gelen bu parayla kendi işimi kurardım*" şeklinde yanıt verdiği görülmüştür.

3.2. Bir İşte Aranan Nitelikler

Bu bölümde öğrencilere bir işte aranabilecek özellikler sıralanarak, kendilerince bu ifadelerin ne derece önem taşıdığını bildirmeleri istenmiştir. Analizlere başlamadan önce yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı (**α**) **,8346** olarak hesaplanmıştır.

Verilen ifadelerin ortalama değerleri incelendiğinde en yüksek ortalamaların "*gelişebilme fırsatı* (3,62)", "*yeteneklerin kullanılabilmesi* (3,57)", "*yükselebilme imkanı* (3,56)" ve "*iş güvencesi* (3,53)" olarak; en düşük ortalamaların ise "*sabit çalışma saatleri* (2,76)", "*esnek çalışma saatleri* (2,73)", "*risk taşımamak* (2,53)" ve "*uzun izin fırsatları* (2,48)" olarak ortaya çıktığı görülmüştür. Sıralamaya ilişkin detaylar ek.2'de sunulmaktadır. Sıralamada çalışma süresine ilişkin isteklerin alt sıralarda yer aldığı görülürken, risk taşımama konusundaki tercihinde

önemli görülmemesi dikkat çekicidir. Bu tercihlerin kızlar ve erkekler için de aynı olduğu görülmüştür.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Öğrencilerin okudukları sınıflar açısından yapılan incelemede ortak olarak tüm sınıflarda "*gelişebilme imkanı*", "*yükselebilme imkanı*", "*yeteneklerin kullanılması*" ve "*iş güvencesi*" ilk sıralarda önemli görülürken, "*risk taşımamak*", "*uzun izin fırsatları*", "*esnek çalışma saatleri*" ve "*sabit çalışma saatleri*"en az önemli görülen özellikler olarak ortaya çıkmıştır.

Aynı ifadelerin kendi işini yapmak isteyenlerce nasıl sıralandığına bakıldığında ise en yüksek ortalamaların "*iş güvencesi* (3,64)", "*uzun izin fırsatları* (3,60)", "*bağımsız çalışabilme imkanı* (3,52)" ve "*karar almada bağımsızlık* (3,48)" olarak; en düşük ortalamaların ise "*yeteneklerin kullanılabilmesi* (2,81)", "*gelişebilme fırsatı* (2,79)", "*hareketli bir iş* (2,42)" ve "*eğitim ve yurt dışı kariyer imkanları* (2,37)" ortaya çıktığı görülmüştür.

Bu bölümdeki sorular ayrıca faktör analizine tabi tutularak hangi başlıklar altında toplandı tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda toplam % 65,331 açıklayıcılık düzeyine sahip iki faktör elde edilmiştir. Analizlerde açıklayıcılık değeri düşük veya birden çok faktör başlığı altında toplanmış sorular (6 tane) kapsam dışında bırakılmıştır. Elde edilen faktörler "***İdeal iş***" ve "***Bağımsızlık***" olarak adlandırılmışlardır. Bunlardan ideal iş faktörüne daha çok önem verildiği ve bu faktörün daha yüksek açıklayıcılığa sahip olduğu görülmektedir. Faktör analizine ilişkin detaylar aşağıda Tablo.6'da verilmektedir.

Tablo.6 : Bir işte aranan niteliklere ait faktör analizi sonuçları

Faktör 1 : İdeal İş			
α : ,8788	**Ort : 3,4839**	**% var. : 42,785**	**Faktör Katkısı**
Yükselebilme imkanı			,829
Statü sahibi olma			,798
İş güvencesi			,764
Gelişebilme fırsatları			,741
Yüksek gelir elde etme			,696
Yeteneklerin kullanılabilmesi			,681
Eğitim ve yurtdışı kariyer imkanları			,583
Faktör 2 : Bağımsızlık			
α : ,8250	**Ort : 3,2771**	**% var. : 22,546**	**Faktör Katkısı**
Bağımsız çalışabilme imkanı			,929
Karar almada bağımsızlık			,843
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği:			0,859
Bartlett Testi:		Ki-kare :	2151,311
		sd :	36
		Anl. :	,000

Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan faktörlerin cinsiyet, sınıf, doğum yeri, kendilerin ait hissettikleri coğrafi bölge, ailede ilk çocuk olup olmama, girişimcilik eğitimi alıp almamaları, ailede 1.dereceden bir yakının (ve babanın) kendi işini yapması ve kariyer tercihleri bakımından anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığını ortaya koymak üzere analizler yapılmıştır.

Cinsiyet açısından yapılan analizlerden, kızlarla erkekler arasında bir işte aranan niteliklere ait olarak ortaya çıkan ideal iş ve bağımsızlık faktörleri açısından anlamlı bir farklılığın olup olmadığını görmek üzere t test yapılmıştır. Elde edilen sonuçlardan sadece ideal iş faktöründe kızlarla erkekler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu, kızların bu faktöre erkeklere göre daha çok anlam yükledikleri görülmektedir. Bir başka deyişle, kızlar ideal iş faktörü altında sayılan iş niteliklerini daha önemli bulmaktadırlar. Analizlere ilişkin sonuçlar Tablo.7'da sunulmaktadır.

Tablo.7 : Bir işte aranan niteliklere ait faktörlerin cinsiyete göre t testi sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
İdeal İş	Kadın	3,5637	,5418	3,089	474,775	,002
	Erkek	3,4042	,5885			
Bağımsızlık	Kadın	3,2521	,7041	-,785	478	,433
	Erkek	3,3021	,6917			

Sınıflar düzeyinde yapılan incelemede varyansların homojenlik testi sonuçları istatistiksel olarak analiz yapılamayacağını ortaya koyduğundan, sınıflar arasındaki farklılığı gösteren tek yönlü varyans tesi (ANOVA) uygulanamamıştır.

Öğrencilerin kariyer tercihleri (kendi işimi kurmak isteyenler ve diğer alanlarda çalışmak isteyenler) açısından yapılan analizlerde bağımsızlık faktörü açısından kendi işini kurmak isteyenlerle diğerleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır (Tablo.8).

Tablo.8 : Bir işte aranan niteliklere ait faktörlerin kariyer tercihlerine göre t testi sonuçları

Faktörler	Kariyer tercihi	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
İdeal İş	Kendi işini kurmak isteyenler	3,4386	,5778	-1,135	478	,257
	Diğer	3,5032	,5674			
Bağımsızlık	Kendi işini kurmak isteyenler	3,5035	,6124	4,734	478	,000
	Diğer	3,1810	,7102			

Kendi işini yapmak isteyenler, diğerlerine göre bağımsız çalışabilme ve karar almada bağımsızlıktan oluşan bağımsızlığa daha çok önem vermektedirler.

Öğrencilerin girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alma (evet aldım diyenler ve hayır,almadım diyenler) durumları açısından yapılan analizlerde anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı görülmüştür (Tablo.9).

Tablo.9 : Bir işte aranan niteliklere ait faktörlerin girişimcilik eğitimi alma durumlarına göre t testi sonuçları

Faktörler	Girişimcilik eğitimi	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
İdeal İş	Evet, aldım	3,5744	,4712	2,530	346,771	,012
	Hayır, almadım	3,4448	,6052			
Bağımsızlık	Evet, aldım	3,3966	,5977	2,481	478	,013
	Hayır, almadım	3,2254	,7315			

Tablo.9 incelendiğinde, girişimcilik konusunda ders yada eğitim alanların, almayanlara göre ideal iş ve bağımsızlık faktörlerine daha çok önem verdikleri ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin okudukları sınıf, doğum yeri, kendilerini ait hissettikleri coğrafi bölge, ailede ilk çocuk olup olmadıkları, ailelerinde 1.dereceden bir yakınlarının kendi işini yapması ve babanın kendi işini yapması açısında yapılan analizlerde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır.

3.3. Kendi İşini Yapmada Başarıya Götüren Unsurlar

Anketin 3.kısmında kendi işini yapmak isteyen bir kişi için işin başarıya ulaşmasında anlam ifade edecek faktörler sıralanmış ve öğrencilerden bu faktörlerin kendilerince ne derece önem ifade ettiğini belirtmeleri istenmiştir. Analizlere başlamadan önce yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı (α) **,9310** olarak hesaplanmıştır.

Verilen ifadelerin ortalama değerleri incelendiğinde en yüksek ortalamaların "*iyi yönetim* (3,69)", "*motivasyon/istek* (3,66)", "*güven yaratmak* (3,62)" ve "*pazar bilgisi* (3,60)" unsurları olarak; en düşük ortalamaların ise "*işi bilenlerle ortaklık yapmak* (3,20)", "*iç güdü* (2,98)", "*gözü kara olmak* (2,95) ve "*arkadaşlar* (2,83)" olarak ortaya çıktığı görülmüştür. Sıralama ilişkin detaylar ek.3'de sunulmaktadır. En yüksek ve en düşük ortalamalara ait unsurların kızlar için ve erkekler için benzerlik gösterdiği, sadece "*iş ahlakı*" özelliğinin erkeklerde "*pazar bilgisi*" özelliğinin yerine geçtiği görülmüştür.

Öğrencilerin okudukları sınıflar açısından yapılan incelemede ise sıralamada ilk dört ve son dört içerisine giren unsurların kısmen farklılık gösterdiği, "*iyi yönetim*" ifadesinin tüm sınıflarda ortak olarak ilk dört içerisinde yer aldığı, "*arkadaşlar*" ve "*iç güdü*" ifadesinin de tüm sınıflarda ortak olarak son dört içerisinde yer aldığı görülmüştür. (Tablo.10).

Tablo.10 : Kendi işini yapmada başarıya götüren unsurların ilk dört ve son dört olmak üzere sınıflara göre sıralaması

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf	
	İfade	Ort.	İfade	Ort.	İfade	Ort.	İfade	Ort.
İlk dört	Motivasyon / İstek	3,5417	Güven yaratmak	3,7833	İyi yönetim	3,7250	Motivasyon / İstek	3,7833
	İyi yönetim	3,5333	İyi yönetim	3,7417	Müşteri odaklılık	3,6583	İyi yönetim	3,7583
	Teknik Bilgi	3,4333	Motivasyon / İstek	3,7250	Pazr bilgisi	3,6417	İş ahlakı	3,7500
	Sağlam bir iş planı	3,4250	Yenilikçilik	3,6417	Para / sermaye	3,6250	Pazr bilgisi	3,7333
Son dört	İşini bilenlerle ortaklık	3,1250	İşini bilenlerle ortaklık	3,1333	İşgücü	3,1667	İşini bilenlerle ortaklık	3,2500
	Arkadaşlar	2,9833	İç güdü	3,0750	Gözü kara olmak	2,8750	Gözü kara olmak	3,1250
	İç güdü	2,9000	Gözü kara olmak	3,0500	İç güdü	2,8333	İç güdü	3,1167
	Gözü kara olmak	2,7750	Arkadaşlar	2,8500	Arkadaşlar	2,7000	Arkadaşlar	2,8000

Kendi işini yapmak isteyen bir kişi için işin başarıya ulaşmasında anlam ifade edecek unsurların kendi işini yapmak isteyenlerce en yüksek ve en düşük ortalama değerlerine bakıldığında, ilk dört ve son dört içerisine giren unsurlar açısından büyük bir farklılık olmadığı, sadece en yüksek ortalamalar arsında yer alan "*pazar bilgisi*" yerine "*iş ahlakı* (3,62)"nın yükseldiği görülmüştür.

Bu bölümdeki yer alan 24 ifade ayrıca faktör analizine tabi tutulmuş ve % 55,64 açıklayıcılık düzeyine sahip iki faktör elde edilmiştir. Analizlerde açıklayıcılık değeri düşük veya birden çok faktör başlığı altında toplanmış sorular (9 tane) kapsam dışında bırakılmıştır. Elde edilen faktörler "***Gereklilik Faktörü***" ve "***Destek Faktörü***" olarak üzere adlandırılmış. Bu faktörlerden gereklilik faktörünün oldukça yüksek açıklayıcılığa sahip olduğu ve ortalamaları incelendiğinde destek faktörüne kıyasla biraz daha önem arz ettiği ortaya çıkmıştır. Analizine ilişkin detaylar aşağıda Tablo.11'de verilmektedir.

Tablo.11 : Kendi işini yapmada başarıya götüren unsurlara ait faktör analizi sonuçları

Faktör 1 : Gereklilik faktörü			
α : ,9188	**Ort : 3,5351**	**% var. : 48,806**	**Faktör Katkısı**
Güven yaratmak			,716
Liderlik			,716
İş ahlakı			,703
İyi yönetim			,697
Disiplin			,691
Zamanlama			,678
İş planı			,674
İş gücü			,668
Yaratıcılık			,645
Motivasyon / İstek			,643
Yenilikçilik			,626
Faktör 2 : Destek faktörü			
α : ,7708	**Ort : 3,4865**	**% var. : 6,839**	**Faktör Katkısı**
İş tecrübesi			,786
Bir çevreye sahip olmak			,733
Para / sermaye			,711
Aile desteği			,640
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği:			0,945
Bartlett Testi:		Ki-kare :	3894,459
		sd :	120
		Anl. :	,000

Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan faktörlerin cinsiyet, sınıf, doğum yeri, kendilerin ait hissettikleri coğrafi bölge, ailede ilk çocuk olup olmama, girişimcilik eğitimi alıp almamaları, ailede 1.dereceden bir yakının (ve babanın) kendi işini yapması ve kariyer tercihleri bakımından anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığını ortaya koymak üzere analizler yapılmıştır.

Öğrencilerin girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alma (evet aldım diyenler ve hayır,almadım diyenler) durumları açısından yapılan t test sonuçlarından anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür (Tablo.12).

Tablo.12 : Kendi işini yapmada başarıya götüren faktörlerin girişimcilik eğitimi alma durumlarına göre t testi sonuçları

Faktörler	**Girişimcilik eğitimi**	**Ort.**	**Standart Sapma**	**t**	**sd**	**Anl. (p değeri)**
Gereklilik faktörü	Evet, aldım	3,6638	,4119	3,313	478	**,001**
	Hayır, almadım	3,4794	,6130			
Destek faktörü	Evet, aldım	3,5397	,4739	1,502	334,774	,134
	Hayır, almadım	3,4634	,5864			

Ortaya çıkan bu farklılıkta, girişimcilik konusunda ders yada eğitim aldıklarını ifade edenlerin, almayanlara göre gereklilik faktörünü daha önemli gördükleri anlaşılmaktadır.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Sınıflar düzeyinde yapılan incelemede varyansların homojenlik testi sonuçları istatistiksel olarak analiz yapılamayacağını ortaya koyduğundan, sınıflar arasındaki farklılığı gösteren tek yönlü varyans tesi (ANOVA) uygulanamamıştır.

Öğrencilerin cinsiyet, doğum yeri, kendilerini ait hissettikleri coğrafi bölge, ilk çocuk olup olmamaları, kariyer tercihleri, ailelerinde 1.dereceden bir yakınlarının kendi işini yapması ve babanın kendi işini yapması açısından yapılan analizlerde de istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır.

3.4. Girişimcilik Özellikleri

Anketin 4.kısmında literatürde sayılan girişimcilik özellikleri taranarak bir liste halinde sıralanmış ve öğrencilerin bu özellikleri kendilerinde ne derece bulunduğunu düşündüklerini belirtmeleri istenmiştir. Analizlere başlamadan önce yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı (α) ,8427 olarak hesaplanmıştır.

Verilen ifadelerin ortalama değerleri incelendiğinde en yüksek ortalamaların "*güvenilir* (3,6458)", "*insanları seven* (3,4354)", "*paylaşımcı* (3,3625)" ve "*açık* (3,3417)" olarak; en düşük ortalamaların ise "*gergin* (2,400)", "*itaatkar* (2,3958)", "*muhafazakar* (2,1708) ve "*çekingen* (1,9812)" olarak ortaya çıktığı görülmüştür. Sıralamaya ilişkin detaylar ek.4'de sunulmaktadır.

Bu en yüksek ve en düşük ortalamalar ait gruplarda yer alan ifadelerin kızlar için değişmediği, erkekler içinse "*paylaşımcı*" ve "*açık*" yerine "*öğrenmeye istekli*" ve "*sağduyu sahibi*" özelliklerinin yüksek ortalamalar grubuna yükseldiği görülmüştür. Erkeklerin en düşük ortalama grubunda bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Öğrencilerin okudukları sınıflar açısından yapılan incelemede ise, tüm sınıfların en yüksek ortalamalar grubunda ortak olarak "*güvenilir*", "*insanları seven*", ve "*paylaşımcı*" özelliklerinin yer aldığı, en düşük ortalamalar grubunda ise bir farklılık olmadığı görülmüştür. En yüksek ortalamalar grubuna 1.sınıflarda "*sağduyu sahihi*", 2.sınıflarda "*açık*", 3.sınıflarda "*algılama yeteneği yüksek*" ve 4.sınıflarda "*öğrenmeye istekli*" özelliklerinin yükseldiği görülmüştür.

İfadelere ilişkin ortalamalar kendi işini yapmak isteyenler açısından da incelenmiştir. Elde edilen sonuçlardan en yüksek ve en düşük ortalama değerlerine sahip ifadelerin değişmediği görülmüştür.

Bu bölümdeki yer alan ifadeler ayrıca faktör analizine tabi tutulmuş ve % 58,155 açıklayıcılık düzeyine sahip üç faktör elde edilmiştir. Analizlerde

açıklayıcılık değeri düşük veya birden çok faktör başlığı altında toplanmış sorular (9 tane) kapsam dışında bırakılmıştır. Elde edilen faktörler ***"Erdemli insan olmaya ilişkin özellikler"***, ***"İş yapmaya ilişkin özellikler"*** ve ***"Sosyal ve algısal beceriye ilişkin özellikler"*** olarak üzere adlandırılmış. Bu faktörlerden erdemli insan olmaya ilişkin özellikler faktörünün en yüksek açıklayıcılığa sahip olduğu ve tüm faktör ortalamalarının birbirine yakın olduğu ortaya çıkmıştır. Analizine ilişkin detaylar aşağıda Tablo.13'de verilmektedir.

Tablo.13 : Girişimcilik özelliklerine ait faktör analizi sonuçları

Faktör 1 : Erdemli insan olmaya ilişkin özellikler			
α : ,7364	**Ort : 3,2955**	**% var. : 35,481**	**Faktör Katkısı**
Tutarlı			,715
Mütevazı			,707
Sağduyu sahibi			,647
Güvenilir			,614
İnsanları seven			,550
Faktör 2 : İş yapamaya ilişkin özellikler			
α : ,7893	**Ort : 3,1411**	**% var. : 11,750**	**Faktör Katkısı**
Azimli			,775
Hırslı			,770
Rekabetçi			,720
Çalışmaktan zevk duyan			,632
Sorumluluk sahibi			,576
Faktör 3 : Sosyal ve algısal beceriye ilişkin özellikler			
α : ,7968	**Ort : 3,0692**	**% var. : 10,924**	**Faktör Katkısı**
İletişim becerisine sahip			,842
Sosyal / Dışa dönük			,802
Özgüven sahibi			,638
Algılama yeteneği yüksek			,623
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği:			0,863
Bartlett Testi:		Ki-kare :	2334,951
		sd :	91
		Anl. :	,000

Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan faktörlerin cinsiyet, sınıf, doğum yeri, kendilerin ait hissettikleri coğrafi bölge, ailede ilk çocuk olup olmama, girişimcilik eğitimi alıp almamaları, ailede 1.dereceden bir yakının (ve babanın) kendi işini yapması ve kariyer tercihleri bakımından anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığını ortaya koymak üzere analizler yapılmıştır.

Sınıflar düzeyinde yapılan incelemede varyansların homojenlik testi sonuçları istatistiksel olarak analiz yapılamayacağını ortaya koyduğundan, sınıflar arasındaki farklılığı gösteren tek yönlü varyans tesi (ANOVA) uygulanamamıştır.

Öğrencilerin doğum yerleri açısından yapılan incelemede İstanbul'da doğanlar ile İstanbul dışında doğanlar arasında erdemli insan olmaya ilişkin özellikler

açısından anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Ortalamalara bakıldığında, İstanbul'da doğanların, İstanbul dışında doğanlara göre bu faktörü kendilerine daha uygun gördükleri, bu niteliklere daha çok sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Analiz sonuçları aşağıda Tablo.14'de sunulmaktadır.

Tablo.14 : Girişimcilik özelliklerine ait faktörlerin öğrencilerin doğum yerine göre t testi sonuçları

Faktörler	Doğum Yeri	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
Erdemli insan olmaya ilişkin özellikler	İstanbul	3,3664	,4780	2,613	478	,009
	İstanbul dışı	3,2394	,5653			
İş yapmaya ilişkin özellikler	İstanbul	3,0509	,5964	-,580	463,488	,562
	İstanbul dışı	3,0836	,6324			
Sosyal ve algısal beceriye ilişin özellikler	İstanbul	3,1875	,5891	1,466	468,922	,143
	İstanbul dışı	3,1045	,6486			

Öğrencilerin ailede ilk çocuk olup olmama durumlarına göre yapılan incelemelerde de anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Girişimcilik özelliklerinden erdemli insan olmaya ilişkin özellikler faktörüne ilk çocuk olmayanların, ilk çocuk olanlara göre daha çok anlam yükledikleri ve kendileri için daha uygun gördükleri ortaya çıkmıştır (Tablo.15).

Tablo.15 : Girişimcilik özelliklerine ait faktörlerin öğrencilerin ailede ilk çocuk olup olmamalarına göre t testi sonuçları

Faktörler	Ailede ;	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
Erdemli insan olmaya ilişkin özellikler	İlk çocuk	3,2453	,5300	**-2,069**	**471,899**	**,039**
	İlk çocuk değil	3,3463	,5335			
İş yapmaya ilişkin özellikler	İlk çocuk	3,0606	,5922	-,361	473	,718
	İlk çocuk değil	3,0811	,6437			
Sosyal ve algısal beceriye ilişin özellikler	İlk çocuk	3,1342	,6197	-,214	473	,831
	İlk çocuk değil	3,1465	,6337			

Öğrencilerin kariyer tercihleri dikkate alınarak kendi işini kurmak isteyenler ile diğer alanlarda çalışmak isteyenler arasında girişimcilik özelliklerine ait faktörler düzeyinde yapılan analizler sonuçları Tablo.15'de verilmektedir.

Elde edilen sonuçlardan, kendi işini kurmak isteyenler ile diğer alanlarda çalışmak isteyenler arasında erdemli insan olmaya ilişkin özellikler ve sosyal ve algısal beceriye ilişkin özellikler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılığın olmadığı, ancak iş yapmaya ilişkin özellikler açısından anlamlı bir farklılığın bulunduğu ortaya çıkmıştır. Kendi işini yapmak isteyen öğrenciler diğer alanlarda çalışmak isteyen öğrencilere göre iş yapmaya ilişkin özelliklerin (bu faktör altında azimli, hırslı, rekabetçi, çalışmaktan zevk duyan ve sorumluluk sahibi özellikleri yer almaktadır) kendilerine daha çok uygun olduğunu ifade etmektedirler.

Tablo.16 : Girişimcilik özelliklerine ait faktörlerin kariyer tercihlerine göre t testi sonuçları

Faktörler	Kariyer tercihi	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
Erdemli insan olmaya ilişkin özellikler	Kendi işini kurmak isteyenler	3,3228	,5514	,734	478	,463
	Diğer	3,2839	,5236			
İş yapmaya ilişkin özellikler	Kendi işini kurmak isteyenler	3,1608	,5964	2,166	278,033	**,031**
	Diğer	3,0303	,6214			
Sosyal ve algısal beceriye ilişin özellikler	Kendi işini kurmak isteyenler	3,1626	,5980	,490	478	,624
	Diğer	3,1320	,6350			

Öğrencilerin girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alma durumları açısından yapılan analizlerde iş yapmaya ilişkin özellikler faktörü açısından anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo.17). Girişimcilik dersi ya da eğitimi alan öğrencilerin, almayanlara göre iş yapmaya ilişkin özellikler faktörüne daha çok anlam yüklemekte ve kendilerine daha uygun görmektedirler.

Tablo.17 : Girişimcilik özelliklerine ait faktörlerin girişimcilik eğitimi alma durumlarına göre t testi sonuçları

Faktörler	Girişimcilik eğitimi	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
Erdemli insan olmaya ilişkin özellikler	Evet, aldım	3,3103	,4717	,429	319,666	,668
	Hayır, almadım	3,2891	,5563			
İş yapmaya ilişkin özellikler	Evet, aldım	3,1876	,5736	**2,891**	**297,568**	**,004**
	Hayır, almadım	3,0179	,6278			
Sosyal ve algısal beceriye ilişin özellikler	Evet, aldım	3,2034	,5900	1,486	293,653	,138
	Hayır, almadım	3,1142	,6368			

Öğrencilerin cinsiyet, kendilerini ait hissettikleri coğrafi bölge, ailelerinde 1.dereceden bir yakınlarının kendi işini yapması ve babanın kendi işini yapması açısından yapılan analizlerde de istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır.

3.5. Girişimcilik Eğilimleri

Anketin 5.kısmında öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ortaya koymaya yönelik olarak 30 tane ifade listelenmiştir. Öğrencilerden bu ifadelere ne derece katıldıklarını ölçek üzerinde belirtmeleri istenmiştir. Analizlere başlamadan önce yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı (α),7539 olarak hesaplanmıştır.

Verilen ifadelerin ortalama değerleri incelendiğinde, ilk dört ve son dört sırada yer alan ifadelerin Tablo.18'deki gibi olduğu görülmektedir.

Tablo.18 : Girişimcilik eğilimine ait ifadelerin ortalamalarında en yüksek ve en düşük değerleri alan dört ifade

	İfade	Ortalama	Standart sapma
İlk dört	İstediğim şeyler için çok çalışmaktan kaçınmam / vazgeçmem	3,3146	,7303
	Kendi başıma bir iş yapmak istersem ailem beni destekler.	3,3125	,8264
	Üstüme aldığım görevleri zamanında bitiririm.	3,2917	,8683
	İstediğim şeyleri yapabilecek kadar yeterli enerjiye sahibim	3,2902	,7270
Son dört	Başarısızlık riski olduğunda yeni bir işe başlanmaması gerektiğini düşünüyorum.	2,0833	,9785
	Tüm birikimimi kaybetsem de, yine de aynı işte çalışmaya devam ederdim.	2,0000	,9475
	Kendi işini kurmaya cesaret edecek kadar riski göze alma özelliğinin kendimde olmadığını düşünüyorum.	1,8354	,9693
	Hayatımın sonuna kadar yetecek paraya sahip olsaydım kendi işimi kurmaktansa bankaya yatırır faiziyle yaşardım.	1,8146	1,0856

İncelemelerde en yüksek ortalamaya sahip dört ifadenin kapsam olarak çalışma konusunda azim ve enerjiyi, sorumluluğu ve iş yapma konusunda ailenin desteğini ifade ettiği görülmektedir. En düşük ortalama değerlerine sahip olan dört ifade incelendiğinde ise bunların negatif anlam taşıdıkları görülmektedir (bu nedenle düşük değerler almaktadırlar). Öğrenciler en düşün ortalamalar grubunda yer alan bu negatif durumlara pek katılmadıklarını ifade ederek, aslında risk ve başarısızlığa rağmen iş yapma konusunda cesaretli olduklarını, paraya sahip olduklarında bankaya yatırarak rahat bir yaşam düşünmediklerini ortaya koymaktadırlar. Sıralamaya ilişkin detaylar ek.5'de sunulmaktadır.

Girişimcilik eğilimine ilişkin ifadelerin ortalamaları kızlar ve erkekler için ayrı ayrı incelendiğinde (Tablo.19) kısmen farklılıkların ortaya çıktığı görülmüştür.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Tablo.19 : Girişimcilik eğilimine ait ifadelerin ortalamalarında kızlar ve erkekler için en yüksek ve en düşük değer alan dört ifade

	Kızlar			Erkekler		
	İfade	Ortalama	Standart sapma	İfade	Ortalama	Standart sapma
İlk dört	İnsanları severim. Hemen herkesle anlaşabilir ve iyi geçinirim.	3,4333	,7841	Kendi başıma bir iş yapmak istersem ailem beni destekler.	3,2958	,8384
	Üstüme aldığım görevleri zamanında bitiririm.	3,3792	,8975	İstediğim şeyleri yapabilecek kadar yeterli enerjiye sahibim	3,2636	,6933
	İstediğim şeyler için çok çalışmaktan kaçınmam / vazgeçmem	3,3708	,7086	İstediğim şeyler için çok çalışmaktan kaçınmam / vazgeçmem	3,2583	,7487
	Kendi başıma bir iş yapmak istersem ailem beni destekler.	3,3292	,8156	Bir iş kurmak istesem ailem beni bu konuda yüreklendirir.	3,2125	,8288
Son dört	Bir iş kurmayı ancak iyi bir iş bulamadığımda düşünürüm.	2,0500	,9797	Tüm birikimimi kaybetsem de, yine de aynı işte çalışmaya devam ederdim.	2,1125	,9852
	Kendi işini kurmaya cesaret edecek kadar riski göze alma özelliğinin kendimde olmadığını düşünüyorum.	1,9542	,9989	Başarısızlık riski olduğunda yeni bir işe başlanmaması gerektiğini düşünüyorum.	2,0833	,9688
	Tüm birikimimi kaybetsem de, yine de aynı işte çalışmaya devam ederdim.	1,8875	,8962	Hayatımın sonuna kadar yetecek paraya sahip olsaydım kendi işimi kurmaktansa bankaya yatırır faiziyle yaşardım.	1,7792	1,1002
	Hayatımın sonuna kadar yetecek paraya sahip olsaydım kendi işimi kurmaktansa bankaya yatırır faiziyle yaşardım.	1,8500	1,0719	Kendi işini kurmaya cesaret edecek kadar riski göze alma özelliğinin kendimde olmadığını düşünüyorum.	1,7167	,9255

Kızların en yüksek ortalama grubuna insan ilişkileri yükselirken, erkeklerin en yüksek ortalama grubu içerisinde aile desteğinin önemli bir yeri işgal ettiği görülmektedir. Erkeklerin girişimcilik eğilimleri içerisinde aile desteğini daha çok

hissettikleri ve algıladıkları anlaşılmaktadır. En düşük ortalamalar incelendiğinde ise kızlar ve erkekler açısından büyük farklılıkların olmadığı, büyük oranda benzerlik ortaya çıktığı görülmüştür. En düşük ortalamalar grubunda kızlar ve erkekler negatif anlam taşıyan ifadelere pek katılmadıklarını belirterek aslında kendi işlerini kurma konusunda kendilerini cesaretli gördüklerini, iş yapmada başarısızlık riskini göze alabildiklerini, hayatlarını rahat yaşayabilecek kadar paraya sahip olmaları halinde bile bunu bankaya yatırıp değerlendirmek yerine iş yapmayı tercih ettiklerini ifade etmektedirler.

Öğrencilerin okudukları sınıf açısından yapılan incelemede en düşün ortalama grubunda yer alan ifadelerin sıralamasının farklı olmasına karşılık farklı ifadelerden oluşmadığı (farklılık göstermediği) görülmüştür. En yüksek ortalamalar incelendiğinde ise 4.sınıflarda farklılık olmadığı, 1.,2. ve 3. sınıflarda ise "istediğim şeyleri yapabilecek kadar yeterli enerjiye sahibim" haricindeki üç ifadenin değişmediği görülmüştür. En yüksek dört ortalama içerisine farklı olarak 1.sınıflarda "*Yetersiz finansman desteği nedeniyle kendi işini kurmanın zor olduğu düşünüyorum*", 2.sınıflarda "*İnsanları severim. Hemen herkesle anlaşabilir ve iyi geçinirim.*" , 3.sınıflarda "*İnsanların kendi işlerini kurmak için yeterli fırsatlara sahip olduklarını düşünüyorum.*" ifadelerinin yer aldığı görülmüştür.

Ortalamaların sıralamasında, ilk dört ve son dört içerisinde yer alan ifadeler kendi işini yapmak isteyenler açısından da incelenmiştir (Tablo.20). Tablo.20 incelendiğinde kendi işini yapmak isteyenler açısından en yüksek ortalamaya sahip ilk dört ifade içerisinde aile desteğinin ve aileden gelen cesaretlendirmenin ağırlık kazandığı aldığı görülmektedir. Yine bu grup içerisinde iş yapma konusunda yüksek enerjiye sahip olunduğunu bildirilmesinin, kendi işini yapma isteği ile örtüştüğü düşünülmektedir. Diğer alanlarda çalışmak isteyenlerin yüksek ortalama grubu içerinde ise çalışma istek ve sorumluluğu ile insan ilişkilerinin yer aldığı görülmektedir. Yine kendi işini yapmak isteyenlerin en düşük ortalama grubunda bir şirkette çalışmaya, ancak iş bulamadıklarında kendi işlerini kurmaya, kendi işini kurma konusundaki cesaretsizliğe ve paranın iş yapılması yerine bankada değerlendirilmesi ifadelerine pek katılmadıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Diğer alanlarda çalışmak isteyenlerinse en düşük ortalama grubu içerisinde *insanların kendi işlerini kurmak için yeterli fırsatlara sahip olduklarını düşünmemeleri* dikkat çekicidir. Bu grup öğrencinin kendi işini kurma konusunda umutsuz oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca, bu grup öğrencilerin kendi işlerini kurmaya cesaret edecek kadar riski göze alabileceklerine ilişkin görüşlerinin de aynı yerde olması, aslında bu öğrencilerin kendi işlerini yapma konusunda cesaretlenerek risk alabileceklerini, ancak kendi işini yapma konusunda taşıdıkları umutsuzluğun diğer alanlarda çalışmaya sevk ettiğini düşündürmektedir.

Tablo.20 : Girişimcilik eğilimi ortalamalarında kendi işini yapmak ve diğer alanlarda çalışmak isteyenler için en yüksek ve en düşük değer alan dört ifade

	Kendi İşini yapmak isteyenler			Diğer alanlarda çalışmak isteyenler		
	İfade	Ort.	Standart sapma	İfade	Ort.	Standart sapma
İlk dört	Kendi başıma bir iş yapmak istersem ailem beni destekler.	3,4126	,8250	Üstüme aldığım görevleri zamanında bitiririm.	3,3531	,8980
	İstediğim şeyleri yapabilecek kadar yeterli enerjiye sahibim.	3,4085	,6648	İnsanları severim. Hemen herkesle anlaşabilir ve iyi geçinirim.	3,3294	,8136
	Bir iş kurmak istesem ailem beni bu konuda yüreklendirir.	3,3636	,8009	İstediğim şeyler için çok çalışmaktan kaçınmam / vazgeçmem	3,2997	,7415
	İstediğim şeyler için çok çalışmaktan kaçınmam / vazgeçmem	3,3497	,7047	Kendi başıma bir iş yapmak istersem ailem beni destekler.	3,2700	,8245
Son dört	Bir iş kurmayı ancak iyi bir iş bulamadığımda düşünürüm.	1,8112	1,0136	İnsanların kendi işlerini kurmak için yeterli fırsatlara sahip olduklarını düşünüyorum.	2,0712	,8596
	Kendi işimi kurmaktansa bir şirkette yönetici olmayı tercih ederim.	1,8112	,8717	Hayatımın sonuna kadar yetecek paraya sahip olsaydım kendi işimi kurmaktansa bankaya yatırır faiziyle yaşardım.	1,9585	,9377
	Kendi işini kurmaya cesaret edecek kadar riski göze alma özelliğinin kendimde olmadığını düşünüyorum.	1,6294	,9906	Tüm birikimimi kaybetsem de, yine de aynı işte çalışmaya devam ederdim.	1,9228	,9290
	Hayatımın sonuna kadar yetecek paraya sahip olsaydım kendi işimi kurmaktansa bankaya yatırır faiziyle yaşardım.	1,5455	,9839	Kendi işini kurmaya cesaret edecek kadar riski göze alma özelliğinin kendimde olmadığını düşünüyorum.	1,8932	1,1156

Bu bölümdeki yer alan ifadeler ayrıca faktör analizine tabi tutulmuş ve % 56,170 açıklayıcılık düzeyine sahip beş faktör elde edilmiştir. Analizlerde açıklayıcılık değeri düşük veya birden çok faktör başlığı altında toplanmış sorular (8 tane) kapsam dışında bırakılmıştır. Elde edilen faktörler "***yenilik ve hareket***", "***kararlılık ve azim***", "***iş kurmaya ilişki zorluklar***", "***kendi işini yapma konusunda negatif düşünceler***" ve "***aile desteği***" olarak üzere adlandırılmış. Bu faktörlerden en yüksek ortalamaya aile desteği ile kararlılık ve azim faktörünün sahip olduğu görülmektedir. Tablo değerlerine bakılırken dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta, kendi işini yapma konusunda negatif düşünceler isimli faktörün ortalamasının düştükçe öğrencilerin bu ifadelerde katılmadığı, bunlardan uzaklaştığı, bir başka deyişle aslında kendi işini yapma konusundaki zorluklara

katılmadıkları anlamına geldiğidir. Analizine ilişkin detaylar aşağıda Tablo.21'de verilmektedir.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Tablo.21 : Girişimcilik eğilimine ait faktör analizi sonuçları

Faktör 1 : Yenilik ve hareket			
α : ,7651	**Ort : 2,8302**	**% var. : 13,395**	**Faktör Katkısı**
Başkalarının aklına gelmeyen birçok şeyi düşünür ve hayata geçirebilirim.			,804
Yenilik yaratma ve özellikle bunları uygulama konusunda başarılı olduğumu düşünüyorum.			,683
Bir şeye/işe başladığım zaman , çevremdeki birçok insanı benimle birlikte harekete geçiririm.			,669
Ortak çalışmalarda işleri sıraya koymak benim için planlanmamış ancak doğal bir görev niteliğindedir.			,581
Rekabetten hoşlanırım.			,490
İstediğim şeyleri yapabilecek kadar yeterli enerjiye sahibim			,466
Faktör 2 : Kararlılık ve azim			
α : ,7304	**Ort : 3,1025**	**% var. : 12,425**	**Faktör Katkısı**
Üstüme aldığım görevleri zamanında bitiririm.			,739
İstediğim şeyler için çok çalışmaktan kaçınmam / vazgeçmem			,705
Sorumluluk almaktan kaçmam ve sorumluluklarımı baştan sona izlerim.			,606
Hiç kimsenin bana yapmamı söylemesine gerek yoktur, her işimi kendi başıma yaparım.			,534
Eğer,bir şeyi yapmayı aklıma koyarsam,hiçbir şeyin beni durdurmasına izin vermem			,487
Faktör 3 : İş kurmaya ilişkin zorluklar			
α : ,7338	**Ort : 2,6807**	**% var. : 10,894**	**Faktör Katkısı**
Karmaşık ve idari süreçler nedeniyle kendi işini kurmanın zor olduğunu düşünüyorum.			,779
Yetersiz finansman desteği nedeniyle kendi işini kurmanın zor olduğu düşünüyorum.			,723
Ekonomik ortamın kendi işini kurmak isteyenler için uygun olmadığını düşünüyorum.			,718
Yeni bir işin nasıl kurulacağı ile ilgili bilgiye ulaşmanın zor olduğunu düşünüyorum.			,671
Faktör 4 : Kendi işini yapma konusunda negatif düşünceler			
α : , 7012	**Ort : 2,1427**	**% var. : 10,764**	**Faktör Katkısı**
Kendi işini kurmaya cesaret edecek kadar riski göze alma özelliğinin kendimde olmadığını düşünüyorum.			,714
Kendi işimi kurmaktansa bir şirkette yönetici olmayı tercih ederim.			,676
Hayatımın sonuna kadar yetecek paraya sahip olsaydım kendi işimi kurmaktansa bankaya yatırır faiziyle yaşardım.			,657
Bir iş kurmayı ancak iyi bir iş bulamadığımda düşünürüm			,647
Faktör 5 : Aile desteği			
α : ,7938	**Ort : 3,2875**	**% var. : 8,691**	**Faktör Katkısı**
Bir iş kurmak istesem ailem beni bu konuda yüreklendirir.			,869
Kendi başıma bir iş yapmak istersem ailem beni destekler.			,846
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği:			,838
Bartlett Testi:		Ki-kare :	3063,470
		sd :	231
		Anl. :	,000

Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan faktörlerin cinsiyet, sınıf, doğum yeri, kendilerin ait hissettikleri coğrafi bölge, ailede ilk çocuk olup olmama, girişimcilik eğitimi alıp almamaları, ailede 1.dereceden bir yakının (ve babanın) kendi işini yapması ve kariyer tercihleri bakımından anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığını ortaya koymak üzere analizler yapılmıştır.

Cinsiyet açısından yapılan analizlerden, kızlarla erkekler arasında girişimcilik eğilimine ilişkin olarak ortaya çıkan faktörlerden kendi işini yapma konusunda negatif düşünceler olarak adlandırılan faktör açısından anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Bu amaçla yapılan t testi sonuçlardan kızların erkeklere göre daha çok kendi işini yapma konusunda negatif düşüncelere sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Diğer faktörler açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür (Tablo.22).

Tablo.22 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin cinsiyete göre t testi sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
Yenilik ve hareket	Kadın	2,8292	,5723	-,040	477	,968
	Erkek	2,8312	,5631			
Kararlılık ve Azim	Kadın	3,1458	,5868	1,608	478	,109
	Erkek	3,0592	,5943			
İş kurmaya ilişkin zorluklar	Kadın	2,7167	,7007	1,174	478	,241
	Erkek	2,6448	,6396			
Kendi işini yapma konusunda negatif düşünceler	Kadın	2,2104	,7056	2,067	477,476	**,039**
	Erkek	2,0750	,7294			
Aile desteği	Kadın	3,3208	,7255	,981	478	,327
	Erkek	3,2542	,7626			

Doğum yerleri açısından İstanbul'da doğanlar ile İstanbul dışında doğanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığını test etmek üzere t test uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlardan iş kurmaya ilişkin zorluklar faktöründe İstanbul'da doğanlar ile İstanbul dışında doğanlar arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı görülmüştür. İstanbul'da doğanlar, iş kurmaya ilişkin zorlukları İstanbul dışında doğanlara göre daha çok anlam yüklemektedirler. Bir başka deyişle, İstanbul'da doğanlar iş kurmaya ilişkin zorlukları daha çok algılamaktadırlar. Analiz sonuçları Tablo.23'de sunulmaktadır.

Tablo.23 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin doğum yerine göre t testi sonuçları

Faktörler	Doğum yeri	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
Yenilik ve hareket	İstanbul	2,8539	,5449	,817	463,552	,414
	İstanbul dışı	2,8116	,5844			
Kararlılık ve Azim	İstanbul	3,1236	,6124	,689	439,189	,491
	İstanbul dışı	3,0858	,5751			
İş kurmaya ilişkin zorluklar	İstanbul	2,8090	,6239	3,819	469,619	**,000**
	İstanbul dışı	2,5793	,6907			
Kendi işini yapma konusunda negatif düşünceler	İstanbul	2,2040	,6944	1,674	463,733	,095
	İstanbul dışı	2,0942	,7374			
Aile desteği	İstanbul	3,3042	,6923	,444	472,205	,657
	İstanbul dışı	3,2743	,7840			

Öğrencilerin kendilerini hissettikleri coğrafi bölge açısından yapılan incelemelerde ise, uygulanan t testi sonucunda kendi işini yapma konusundaki negatif düşünceler faktörü açısından anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo.24). Ortalama değerlerine bakıldığında, kendini Marmara bölgesine ait olarak hissedenlerin kendi işini yapma konusundaki negatif düşüncelere, kendini diğer bölgelere ait hissedenlere göre daha çok sahip oldukları anlaşılmıştır.

Tablo.24 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin cinsiyete göre t testi sonuçları

Faktörler	Coğrafi Bölge	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
Yenilik ve hareket	Marmara	2,8327	,6110	,106	476,921	,916
	Diğer	2,8273	,5121			
Kararlılık ve Azim	Marmara	3,1246	,6358	,903	477,986	,367
	Diğer	3,0764	,5348			
İş kurmaya ilişkin zorluklar	Marmara	2,7221	,6859	1,477	471,658	,140
	Diğer	2,6318	,6514			
Kendi işini yapma konusunda negatif düşünceler	Marmara	2,2529	,7093	3,691	464,271	**,000**
	Diğer	2,0125	,7124			
Aile desteği	Marmara	3,2596	,7423	-,892	464,008	,373
	Diğer	3,3205	,7469			

Öğrencilerin kariyer tercihlerine göre yapılan analiz sonuçları Tablo.25'de sunulmaktadır. Analiz sonucunda yenilik ve hareket, iş kurmaya ilişkin zorluklar ve kendi işini yapma konusundaki negatif düşünceler faktörleri açısından, kendi işini kurmak isteyenler ile diğer alanlarda çalışmak isteyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın bulunduğu ortaya çıkmıştır. Tablo.25 incelendiğinde, kendi işini kurmak isteyenlerin diğer alanlarda çalışmak isteyenlere göre yenilik

ve hareket faktörüne daha çok anlam yükledikleri; buna karşılık iş kurmaya ilişkin zorluklara ve kendi işini yapma konusundaki negatif düşüncelere daha az anlam yükledikleri görülmüştür. Bir başka deyişle, kendi işini yapmak isteyenler öğrenciler yenilik ve hareket faktörüne ait özelliklerin kendilerine daha çok bulunduğunu ifade ederken, iş kurmaya ilişkin zorlukların olduğuna ve kendi işini yapma konusundaki olumsuz düşüncelere de katılmadıklarını ifade etmektedirler.

Tablo.25 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin kariyer tercihlerine göre t testi sonuçları

Faktörler	Kariyer tercihi	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
Yenilik ve hareket	Kendi işini kurmak isteyenler	2,9366	,5391	2,751	280,681	**,006**
	Diğer	2,7854	,5734			
Kararlılık ve Azim	Kendi işini kurmak isteyenler	3,1161	,4849	,327	478	,743
	Diğer	3,0967	,6319			
İş kurmaya ilişkin zorluklar	Kendi işini kurmak isteyenler	2,5350	,7000	-3,035	250,662	**,003**
	Diğer	2,7426	,6498			
Kendi işini yapma konusunda negatif düşünceler	Kendi işini kurmak isteyenler	1,8094	,7535	-6,550	237,985	**,000**
	Diğer	2,2841	,6572			
Aile desteği	Kendi işini kurmak isteyenler	3,3881	,7398	1,938	268,815	,054
	Diğer	3,2448	,7431			

Öğrencilerin girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alma durumlarına göre girişimcilik eğilimi faktörleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelendiğinde, yenilik ve hareket faktörü ile kararlılık ve azim faktörü açısından anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı görülmektedir. Girişimcilik dersi ya da eğitimi almış olanlar her iki faktöre da girişimcilik dersi ya da eğitimi almamış olanlara göre daha çok anlam yüklemektedirler. Yani, girişimcilik dersi ya da eğitimi alanlar hem yenilik ve hareket faktörüne hem de kararlılık ve azim faktörüne ait özelliklerin kendilerine daha çok bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo.26 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin girişimcilik eğitimi alınmasına göre t testi sonuçları

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Faktörler	Girişimcilik eğitimi	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
Yenilik ve hareket	Evet, aldım	2,9379	,5325	2,845	294,610	**,005**
	Hayır, almadım	2,7834	,5761			
Kararlılık ve Azim	Evet, aldım	3,1890	,5906	2,112	272,828	**,036**
	Hayır, almadım	3,0651	,5889			
İş kurmaya ilişkin zorluklar	Evet, aldım	2,6276	,6693	-1,143	274,387	,254
	Hayır, almadım	2,7037	,6716			
Kendi işini yapma konusunda negatif düşünceler	Evet, aldım	2,0931	,7505	-,969	259,203	,333
	Hayır, almadım	2,1642	,7065			
Aile desteği	Evet, aldım	3,2276	,7453	-1,160	272,908	,247
	Hayır, almadım	3,3134	,7434			

Öğrencilerin ailelerinde 1.dereceden kendi işini yapan bir yakınlarının olması durumuna göre yapılan analizlerde, iş kurmaya ilişkin zorluklar faktöründe istatistiksel olarak bir anlamlılık ortaya çıktığı görülmüştür. Uygulanan t testi sonucunda, ailesinde 1.dereceden kendi işini yapan bir yakını olanların iş kurmaya ilişkin zorluklara daha az anlam yükledikleri görülmüştür. Yani, ailesinde 1.dereceden kendi işini yapan bir yakını olanlar iş kurmaya ilişkin zorlukları, ailesinde 1.dereceden kendi işini yapan bir yakını olmayanlara göre daha az algılamaktadırlar. Analiz sonuçları Tablo.27'da verilmektedir.

Tablo.27 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin ailede 1.dereceden kendi işini yapan bir yakının bulunmasına göre t testi sonuçları

Faktörler	Ailesinde 1.dereceden kendi işini yapan bir yakını	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
Yenilik ve hareket	Var	2,8628	,5658	1,715	342,137	,087
	Yok	2,7698	,5662			
Kararlılık ve Azim	Var	3,0887	,6202	-,721	389,816	,471
	Yok	3,1278	,5356			
İş kurmaya ilişkin zorluklar	Var	2,6286	,6662	-2,313	342,670	**,021**
	Yok	2,7766	,6715			
Kendi işini yapma konusunda negatif düşünceler	Var	2,0788	,7485	-2,655	478	,008
	Yok	2,2604	,6503			
Aile desteği	Var	3,3183	,7545	1,247	357,471	,213
	Yok	3,2308	,7237			

Öğrencilerin babalarının kendi işini yapma durumlarına göre yapılan analizler de, kendi işini yapan babaya sahip olanlarla kendi işini yapmayan babaya sahip olanlar arasında kendi işini yapma konusundaki negatif düşünceler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Babası kendi işini yapan öğrenciler kendi işini yapma konusundaki negatif düşüncelere daha çok katılmaktadırlar.

Tablo.28 : Girişimcilik eğilimi faktörlerinin babanın kendi işini yapmasına göre t testi sonuçları

Faktörler	Babası kendi işini	Ort.	Standart Sapma	t	sd	Anl. (p değeri)
Yenilik ve hareket	Yapıyor	2,8260	,5900	-,593	360,123	,554
	Yapmıyor	2,8594	,5146			
Kararlılık ve Azim	Yapıyor	3,1348	,6528	,759	347,089	,448
	Yapmıyor	3,0887	,5326			
İş kurmaya ilişkin zorluklar	Yapıyor	2,7251	,6822	1,318	380,619	,188
	Yapmıyor	2,6344	,6777			
Kendi işini yapma konusunda negatif düşünceler	Yapıyor	2,2155	,7292	2,140	380,945	**,033**
	Yapmıyor	2,0578	,7265			
Aile desteği	Yapıyor	3,3315	,7495	1,093	383,990	,275
	Yapmıyor	3,2476	,7674			

Öğrencilerin sınıf, ailede ilk çocuk olunup olunmaması açısından yapılan analizlerde de istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılamamıştır

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Öğrencilerin girişimcilik özellikleri ile girişimcilik eğilimlerini ortaya konmaya çalışan bu araştırma sonucunda, araştırmaya katılan öğrencilerin büyük kısmının ve özellikle kendi işini kurmak isteyenlerin girişimcilik özelliklerini taşıdıkları ve girişimcilik eğilimine sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda, araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğunun kariyer tercihlerini özel bir şirkette üst düzey yönetici olma yönünde belirttikleri halde, azımsanmayacak bir oranında kendi işini kurmak istediği görülmüştür. Bu açıkça ifade edilen girişimci olma isteği yanında ayrıca, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun ellerine beklenmedik miktarda bir para geçtiğinde bunu yatırıma dönüştürürken kendi işlerini kurmayı tercih edeceklerine ilişkin görüş bildirmeleri de girişimci olma eğilimi içerisinde olduklarını hatırlatmaktadır.

Ayrıca yapılan incelemelerde öğrenciler arasında bazı benzerliklerin ve bazı anlamlı farklılıkların olduğu da ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin bir işte aradıkları

- en önemli nitelikler
    - gelişebilme fırsatı
    - yeteneklerin kullanılabilmesi
    - yükselebilme imkanı
    - iş güvencesi
- en az önemli nitelikler
    - sabit çalışma saatleri
    - esnek çalışma saatleri
    - risk taşımamak
    - uzun izin fırsatları

olarak ortaya çıkmıştır. Yapılan bu değerlendirmenin kızlar ve erkekler için ve farklı sınıflarda okuyan öğrenciler için de aynı olduğu anlaşılmıştır. Kendi işini yapmak isteyen öğrenciler için ise

- en önemli nitelikler
    - iş güvencesi
    - uzun izin fırsatları
    - bağımsız çalışabilme imkanı
    - karar almada bağımsızlık
- en az önemli nitelikler
    - yeteneklerin kullanılabilmesi
    - gelişebilme fırsatı
    - hareketli bir iş
    - eğitim ve yurt dışı kariyer imkanları

olarak ortaya çıkmıştır. Bu grupta en nemli nitelikler arasında bağımsız çalışabilme ve karar almada bağımsızlık ifadelerini olması dikkat çekicidir.

İşte aranan niteliklerin öğrencilerin algısı bakımından ideal iş ve bağımsızlık olarak adlandırılan 2 grup altında toplandığı görülmüştür. Öğrencilerin ideal işi unsurlarını bir işte aranan çok önemli nitelikler olarak görürken, bağımsızlık unsurlarını önemli olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca İdeal iş unsurlarının kızlarca nazaran daha önemli görüldüğü, buna karşılık bağımsızlık unsurlarının da kendi işini kurmak isteyen öğrencilerce daha önemli görüldüğü ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim almalarının da ideal iş ve bağımsızlık unsurlarına önem vermelerinde anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin kendi işini yapmada başarıya götüren

- en önemli unsurları
    - iyi yönetim
    - motivasyon/istek
    - güven yaratmak
    - pazar bilgisi
- en az önemli unsurları
    - işi bilenlerle ortaklık yapmak
    - iç güdü
    - gözü kara olmak
    - arkadaşlar

olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Yapılan bu değerlendirmede kızlar için en önemli ve en az önemli unsurların değişmediği, erkekler için ise en önemli unsurlar arasına pazar bilgisi yerine iş ahlakının girdiği görülmüştür. Öğrencilerin okudukları sınıflar açısından yapılan incelemede ise tüm sınıflar için ortak olarak iyi yönetim unsurunun en önemli unsurlar arasında ve arkadaşlarla iç güdü unsurlarının en az önemli unsurlar arasında yer aldığı belirlenmiştir. Kendi işini yapmak isteyen öğrenciler için de en az önemli unsurların değişmediği, sadece en önemli unsurlar arasında iş ahlakının girdiği görülmüştür.

Kendi işini yapmada başarıya götüren unsurların öğrencilerin algısı bakımından gereklilik faktörleri ve destek faktörleri olarak adlandırılan 2 grup altında toplandığı görülmüştür. Öğrencilerin bu her iki faktör unsurlarını kendi işini yapmada çok önemli unsurlar olarak gördükleri anlaşılmıştır. Ayrıca gereklilik faktörü unsurlarının girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alanlarca daha önemli görüldüğü ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin girişim özelliklerinden kendilerine

- en uygun buldukları özellikler
    - güvenilir
    - insanları seven
    - paylaşımcı
    - açık

- en az uygun buldukları özellikler
    - gergin
    - itaatkar
    - muhafazakar
    - çekingen

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

olarak ortaya çıkmıştır. Yapılan bu değerlendirmede kızların kendileri için en uygun ve en az uygun bulduğu özelliklerin değişmediği, erkeklerin ise kendilerine en uygun buldukları özellikler arasına paylaşımcı ve açık yerine öğrenmeye istekli ve sağduyu sahibi özelliklerinin girdiği görülmüştür. Ayrıca, öğrencilerin okudukları sınıflar açısından yapılan incelemede tüm sınıflar için ortak olarak güvenilir, insanları seven ve paylaşımcı özelliklerinin en uygun bulunan özellikler arasında yer aldığı ve 1.sınıflar için sağduyu sahibi, 2.sınıflar için açık, 3.sınıflar için algılama yeteneği yüksek ve 4.sınıflar için de öğrenmeye istekli özelliklerinin en uygun bulunan özellikler arasında girdiği ortaya çıkmıştır.

Girişimcilik özelliklerinin öğrencilerin algısı bakımından erdemli insan olmaya ilişkin özellikler, iş yapmaya ilişkin özellikler, sosyal ve algısal beceriye ilişkin özellikler olarak adlandırılan üç grup altında toplandığı görülmüştür. Öğrencilerin bu faktörleri önemli buldukları anlaşılmıştır. Ayrıca, İstanbul'da doğanların ve ailede ilk çocuk olarak doğmayanların erdemli insan olmaya ilişkin özellikleri kendilerine daha uygun buldukları; buna karşılık kendi işini kurmak isteyenlerin, girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alanların iş yapmaya ilişkin özellikleri kendilerine daha uygun buldukları ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin girişim eğilimlerine ilişkin olarak

- en çok katıldıkları ifadeler
    - İstediğim şeyler için çok çalışmaktan kaçınmam / vazgeçmem
    - Kendi başıma bir iş yapmak istersem ailem beni destekler.
    - Üstüme aldığım görevleri zamanında bitiririm.
    - İstediğim şeyleri yapabilecek kadar yeterli enerjiye sahibim
- en az katıldıkları
    - Başarısızlık riski olduğunda yeni bir işe başlanmaması gerektiğini düşünüyorum.
    - Tüm birikimimi kaybetsem de, yine de aynı işte çalışmaya devam ederdim.
    - Kendi işini kurmaya cesaret edecek kadar riski göze alma özelliğinin kendimde olmadığını düşünüyorum.
    - Hayatımın sonuna kadar yetecek paraya sahip olsaydım kendi işimi kurmaktansa bankaya yatırır faiziyle yaşardım.

olarak ortaya çıkmıştır. Yapılan bu değerlendirmede kızların en çok katıldıkları "İstediğim şeyleri yapabilecek kadar yeterli enerjiye sahibim" ifadesinin yerine "İnsanları severim. Hemen herkesle anlaşabilir ve iyi geçinirim" ifadesinin geçtiği ve en az katıldıkları "Başarısızlık riski olduğunda yeni bir işe başlanmaması gerektiğini düşünüyorum" ifadesinin yerine "Bir iş kurmayı ancak iyi bir iş bulamadığımda düşünürüm." ifadesinin geçtiği ortaya çıkmıştır. Erkeklerin ise en

az katıldıkları ifadelin değişmediği, ancak en çok katıldıkları ifadeler arasına "Bir iş kurmak istesem ailem beni bu konuda yüreklendirir." şeklinde ifade edilen aile desteğinin katıldığı görülmektedir. Ayrıca, öğrencilerin okudukları sınıflar açısından yapılan incelemede 4.sınıfların en çok katıldıkları ifadelerde değişiklik olmadığı; "istediğim şeyleri yapabilecek kadar yeterli enerjiye sahibim" ifadesi yerine 1.sınıfların "Yetersiz finansman desteği nedeniyle kendi işini kurmanın zor olduğu düşünüyorum", 2.sınıfların "İnsanları severim. Hemen herkesle anlaşabilir ve iyi geçinirim." , 3.sınıfların "İnsanların kendi işlerini kurmak için yeterli fırsatlara sahip olduklarını düşünüyorum." ifadelerine daha çok katıldıklarını bildirdikleri ortaya çıkmıştır. Kendi işini yapmak isteyenler ise çok çalışma ve iş yapmadaki enerjiklik yanında "Kendi başıma bir iş yapmak istersem ailem beni destekler" ve "Bir iş kurmak istesem ailem beni bu konuda yüreklendirir" ifadelerine daha çok katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında kendi işini yapmak isteyenlerin daha çok aile desteği alacaklarını düşündükleri anlaşılmaktadır. Bu grubun en az katıldığı ifadeler arasında "Kendi işimi kurmaktansa bir şirkette yönetici olmayı tercih ederim." ifadesinin de yer aldığı görülmektedir.

Girişimcilik eğilimlerinin öğrencilerin algısı bakımından yenilik ve hareket, kararlılık ve azim, iş kurmaya ilişki zorluklar, kendi işini yapma konusunda negatif düşünceler ve aile desteği olarak adlandırılan beş grup altında toplandığı görülmüştür. Öğrencilerin diğer faktör özelliklerine kıyasla, kararlılık ve azmin özelliklerinin kendilerinde oldukça olduğuna ve iş yapma konusunda aile desteğini alacaklarına inandıkları ortaya çıkmıştır.

Ayrıca, kızların, kendini Marmara bölgesine ait hissedenlerin, kendi işini kurmayı düşünmeyenlerin, babası kendi işini yapanların kendi işini yapma konusunda negatif düşüncelere daha çok katıldıkları; İstanbul'da doğanların, kendi işini kurmayı düşünmeyenlerin, ailesinde kendi işini yapan 1.dereceden bir yakını bulunanların iş kurmaya ilişkin zorluklara ait düşüncelere daha çok katıldıkları; kendi işini kurmak isteyenlerin ve girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alanların yenilik ve hareket özelliklerine daha çok sahip olduklarını düşündükleri; yine girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alanların kararlılık ve azim özelliklerine daha çok sahip olduklarını düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonuçlarının, demografik özellikler açısından genel bir değerlendirmesi yapıldığında ;

- **Kızların** ideal iş unsurlarını daha önemli gördükleri ve kendi işini yapma konusundaki negatif düşüncelere daha çok katıldıkları,

- **İstanbul'da doğanların** erdemli insan olmaya ilişkin özellikleri kendilerine daha uygun buldukları ve iş kurmaya ilişkin zorluklara ait düşüncelere daha çok katıldıkları

- **Kendini Marmara bölgesine ait hissedenlerin**, kendi işini yapma konusunda negatif düşüncelere daha çok katıldıkları,

- **Ailede ilk çocuk olarak doğmayanların** erdemli insan olmaya ilişkin özellikleri kendilerine daha uygun buldukları,

- **Ailesinde kendi işini yapan 1.dereceden bir yakını bulunanların** iş kurmaya ilişkin zorluklara ait düşüncelere daha çok katıldıkları;

- **Babası kendi işini yapanların** kendi işini yapma konusunda negatif düşüncelere daha çok katıldıkları

- **Kendi işini kurmak isteyenlerin** bağımsızlık unsurlarını daha önemli gördükleri, iş yapmaya ilişkin özellikleri kendilerine daha uygun buldukları, kendi işini yapma konusunda negatif düşüncelere ve iş kurmaya ilişkin zorluklara ait düşüncelere daha az katıldıkları, yenilik yaratma, harekete geçme ve rekabet konusunda kendilerini daha yetkin gördükleri ,

- **Girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim almalarının** ideal iş ve bağımsızlık unsurlarına daha çok önem verdikleri, kendi işini yapmada başarıya götüren unsurlardan iş gerekliliklerine daha çok önem verdikleri, iş yapmaya ilişkin özellikleri kendilerine daha uygun buldukları, yenilik yaratma, harekete geçme ve rekabet konusunda kendilerini daha yetkin gördükleri, kendilerini daha kararlı ve azimli gördükleri,

ortaya çıkmaktadır.

Elde edilen sonuçlardan kızların yükselebilme imkanı, statü sahibi olma, iş güvencesi, gelişebilme fırsatları, yüksek gelir elde etme, yeteneklerin kullanılabilmesi ve eğitim ve yurtdışı kariyer imkanlarını bünyesinde barındıran ideal iş faktörünü daha çok önemsemelerinin çok sayıda faklı nedenleri olabilir : risk almak istememeleri, aldıkları eğitimin etkisi, çevrelerinde gördükleri örnekler, toplumun kadınına ilişkin belirlediği rol gibi. Bu nedenler araştırma kapsamında inceleme konusu yapılmadığından kızların bu faktörü önemsemesinde ne derece etkili oldukları bilinmemektedir. Ancak ilgili nedenlerin gelecekteki araştırmalar için bir fikir oluşturabileceği düşünülmektedir. Diğer yandan, erkeklerin aileden alacakları destek konusundaki güçlü inançları, ailelerin kız çocuklar yerine erkek çocuklarını kendi işini yapma konusunda desteklediklerini düşündürmektedir.

Ailesinde kendi işini yapan 1.dereceden bir yakını bulunanların, yakın çevrelerindeki bu kişilerin görüş ve düşünceleri ile tecrübelerinden etkilenerek iş kurmada süreçlerin karmaşık ve zor, finansman desteğinin yetersiz, ekonomik ortamın elverişsiz, işin nasıl kurulacağıyla ilgili bilgiye ulaşmanın zor olduğunu düşündüğü tahmin edilmektedir.

Babası kendi işini yapan öğrencilerin kendi işini yapma konusunda negatif düşüncelere daha çok katılmaları ilk bakışta ters bir durum olarak gibi algılansa da, babanın kendi işinin ne olduğunun sorgulanmasının bu duruma açıklık getirebileceği düşünülmektedir. Örneğin bir ticarethane sahibi, bir iş adamı, bir esnaf yaptıkları iş ve gelir bakımından farklılık arz etmektedir. Negatif düşünceler

arasında yer alan "Hayatımın sonuna kadar yetecek paraya sahip olsaydım kendi işimi kurmaktansa bankaya yatırır faiziyle yaşardım." ifadesinin de olması babası kendi işinin yapan öğrencilerin istedikleri kadar maddi olarak rahat yaşamadıklarını düşündürmektedir. Bu düşünceyi desteklemek üzere, babası kendi işini yapan öğrencilerin ekonomik durumlarına ilişkin olarak verdikleri yanıtlar ile "Hayatımın sonuna kadar yetecek paraya sahip olsaydım kendi işimi kurmaktansa bankaya yatırır faiziyle yaşardım." sorusuna verilen yanıtlar çapraz tabloda incelenmiştir. Çıkan sonuçlardan 113 kişinin bu ifadeye tamamen katıldığı ve tamamen katılanlardan 85 kişinin de zaruri ihtiyaçları yanında kendi istekleri için biraz para ayırabildikleri bir ekonomik durum içerisinde olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer yandan babanın kendi işi olarak tarım gibi alanların da bu kapsam içerisinde değerlendirildiği ve bu durumda çocuğun babanın işini yapmak istemediği düşünülebilir.

Araştırma sonuçlarında en fazla anlamlılık ortaya çıkan gruplardan birini kendi işini kurmak isteyenler oluşturmaktadır. Bu gruptaki kişilerin bağımsızlık unsurlarını daha önemli gördükleri ortaya çıkmıştır. Kendi işini yapma isteği nedenlerinden biri de literatürde bağımsız iş yapabilme arzusu olarak yer almaktadır. Bu nedenle ortaya çıkan sonucun literatür ile örtüştüğü söylenebilir. Yine bu grupta yer alanların iş yapmaya ilişkin azim, hırs, rekabet, çalışmaktan zevk alma, sorumluluk gibi özellikleri kendilerine daha uygun buldukları görülmüştür. Sayılan bu faktörlerin literatürde girişimci kişi özellikleri ya da başarılı girişimcilerde bulunana özellikler içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bu açıdan bu niteliklere sahip bireylerin kendi işlerini kurma isteklerinin isabetli bir kariyer tercihi olduğu söylenebilir. Ayrıca bu gruptaki kişilerin kendi işini yapma konusunda negatif düşüncelere ve iş kurmaya ilişkin zorluklara ait düşüncelere daha az katılmaları, kendilerini yenilik yaratma, harekete geçme ve rekabet konusunda kendilerini daha yetkin görmeleri girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Bu gruptaki kişiler, kendi işini kurmada negatif düşünceler altında yer alan "Kendi işimi kurmaktansa bir şirkette yönetici olmayı tercih ederim" ifadesine ve iş kurmaya ilişkin süreç, genel ekonomik durum ve finansman yetersizliği gibi ifadelere katılmayarak kendi işlerini kurma konusundaki kararlılıklarını ortaya koymaktadırlar. Zira bu bireyler kendilerini başkalarının aklına gelmeyen bir çok şeyi düşür ve uygular, yenilik yaratıp bunu hayata geçirebilir, işleri sıraya koyup insanları iş yapma konusunda sürükleyebilir, rekabette hoşlanır ve iş yapma enerjisine sahip olarak tanımlamaktadır. Sayılan bu unsurlar girişimcilik konusunda bireyin eğilimini ortaya çıkarak temel unsurlardan olup, kendi işinin kurmak isteyen bireylerde bulunmasının son derece olumlu ve isabetli bir durumu olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonuçlarında en fazla anlamlılık ortaya çıkan bir diğer grup da girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alanlar açısından ortaya çıkmıştır. Literatürde girişimciliğin sadece kişilik ve çevresel faktörlerce oluşmadığı, aynı zamanda eğitim ile de geliştirilebildiğine dair bilgiler bulunmaktadır. Bu açıdan girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alanlar açısından farklılıkların ortaya çıkması verilen öğrencilerin verilen eğitimden faydalandıklarını, etkilendiklerini, diğer yandan zaten girişimci kişilik özelliğine sahip olan bireylerin aldıkları eğitim ile bu niteliklerini geliştirdikleri sonucuna gidilebilir. Bu noktada konuyu

biraz daha derinleştirme için ek analizler yapılmıştır. Bu amaçla önce öğrencilerin girişimcilik özelliklerine faktörlerle girişimcilik eğilimine ilişkin faktörleri arasındaki korelasyona bakılmış, daha sonra aynı analiz bu kez sadece girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alanlar için tekrarlanmıştır. Analizlerde girişimcilik özelliklerinin kendi işini kurma konusundaki negatif düşüncelerle ters ilişki verdiği, elde edilen korelasyon değerlerinin iş kurmaya ilişkin zorluklar hariç diğer tüm boyutlarda anlamlı olduğu ve girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alanlar için yapılan analizlerde korelasyon katsayılarının yükseldiği görülmüştür. Bu açıdan girişimcilik konusunda verilen eğitimin girişimci özellikleri ve girişimcilik eğilimleri açısıdan etkili sonuçlar doğurduğu ifade edilebilir. Diğer yandan girişimcilik konusunda bir ders ya da eğitim alanların bir işte hem ideal iş unsurlarına hem de bağımsızlık unsurlarına önem vermeleri, bağımsız çalışma arzusu yaratmada alınan eğitimin katkısının olabileceğini düşündürmektedir. Bu gruptakilerin ayrıca kendi işini yapmada başarıya götüren unsurlardan iş gerekliliklerine (güven yaratma, liderlik, iş ahlakı, iyi yönetim, disiplin, zamanlama, iş planı, iş gücü, yaratıcılık, motivasyon ve yenilikçilik) daha çok önem vermelerinin, girişimcilik konusunda aldıkları eğitimle bu unsurları farkına varmaları ve ciddiye almaları yoluyla olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yenilik yaratma, harekete geçme ve rekabet konusunda kendilerini daha yetkin gören, kendilerini daha kararlı ve azimli olarak tanımlayan bu bireylerin ilgili özelliklerinin gelişmesinde aldıkları girişimcilik ders ya da eğitimimin bir rolü olabileceği gibi, zaten bu niteliklere sahip olan bireylerin bilerek ve isteyerek girişimcilik konusunda bir ders almayı tercih ettikleri de düşünülebilir. Bu niteliğe sahip bireylerin girişimcilik dersini ya da eğitimini nasıl aldıklarına, kapsamının ne olduğuna ilişkin bir soru araştırma kapsamında olmadığından ayrıca bir değerlendirme yapmak mümkün olmamıştır.

Literatürde Türkiye'de üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimi ve özelliklerine ilişkin yapılmış çok sayıda çalışma bulunmamaktadır. 1.Kobiler ve Verimlilik Kongresinde Tekin ve Çağlayan'ın (2004) sunduğu "*Üniversite Öğrencilerinde Girişimcilik Eğilimleri*" isimli bildirisi, Arslan'ın (2002) "*Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler Ve Girişimcilik Eğilimleri*" isimli makalesi, Korkmaz'ın (2000) "*Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*" adlı çalışması, Türker ve diğerlerinin (2005) Yaşar Üniversitesinin düzenlediği 1. International Conference on Business, Economics and Management'da sundukları *"Entrepreneurial Propensity : A Field Study On The Turkish University Students" adlı* tebliğ bu konuda yapılmış çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmalardan, Tekin ve Çağlayan'ın bildirisinde İşletme Bölümü öğrencileri ile Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu öğrencileri arasında girişimcilik özellikleri ve eğilimleri açısından bir karşılaştırılma yapıldığı ve güvenilir insan olma özelliği en önemli kişilik özelliği olarak ortaya çıktığı görülmüştür. Araştırmada ayrıca öğrencilerin yüksek girişimcilik eğilimlerine sahip oldukları da belirtilmektedir. Bu sonuçlar, yapılan bu araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Aynı şekilde bu çalışmada da güvenilir olma başarıya götüren en önemli özellik olarak ortaya çıkmıştır.

Türker ve diğerlerinin (2005) çalışmasında ise girişimcilik niyetinde anlamlı olan içsel ve dışsal faktörlerin girişimcilik eğilimi yaratmadaki etkisini inceleyen bir model kurulduğu ve farklı üniversitelerden örneklem olarak seçilen öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde bu faktörlerin etkisinin bulunduğu, bir başka ifadeyle modelin doğrulandığı görülmüştür. Bu çalışmada belirli bir model kurulmamakla birlikte öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin olduğu ve özellikle kendi işini kurmak isteyen öğrencilerin bu yöndeki özellik ve isteklerinin daha yüksek olduğu ortaya konmuştur.

Arslan'ın (2002) ve Korkmaz'ın (2000) makalelerinde ise öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin tanımlandığı yüzdesel olarak kendi işini yapma konusunda ne kadar istekli olduklarının ortaya konduğu görülmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin girişimcilik konusunda ne kadar istekli olduklarına ilişkin bir inceleme yapılmamasına karşılık, girişimcilik konusundaki eğilimleri belirlenerek kendi işini yapma konusunda isteklerinin bu eğilimde söz sahibi olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Gelecekte yapılacak çalışmalar için araştırmacılara öğrencilerin aile yapısının ve kültürel değerlerinin ve girişimcilik konusunda aldıkları eğitimin içeriğinin ve etkinliğinin ölçülmesi, sosyal bilimler dışında eğitim gören üniversite öğrencilerinin de kapsama dahil edilmesi, makro ekonomik faktörlerin ölçülmesi ve etkilerinin incelenmesi önerilmektedir.

Üniversite öğrencilerinin girişimcilik konusundaki eğilimlerini ve girişimcilik özelliklerini tanımlayarak, ortaya koymaya çalışan bu çalışmanın farklı üniversitelerde okuyan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin tanımlanmasında yararlı olacağı ve bu alanda yapılması düşünülen başka çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

EKLER

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

EK 1: ÖĞRENCİLERİN DOGUMYERİNE GÖRE DAĞILIMLARI

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Adana	9	1,9	1,9	1,9
Afyon	2	,4	,4	2,3
Akşehir	1	,2	,2	2,5
Amasya	1	,2	,2	2,7
Ankara	23	4,8	4,8	7,5
Antalya	6	1,3	1,3	8,8
Artvin	1	,2	,2	9,0
Aydın	2	,4	,4	9,4
Azerbaycan	1	,2	,2	9,6
Balıkesir	10	2,1	2,1	11,7
Bandırma	1	,2	,2	11,9
Bayburt	1	,2	,2	12,1
Bingöl	1	,2	,2	12,3
Bitlis	2	,4	,4	12,7
Bolu	1	,2	,2	12,9
Bordeux	1	,2	,2	13,1
Bulgaristan	2	,4	,4	13,5
Burgaz	1	,2	,2	13,8
Bursa	13	2,7	2,7	16,5
Çanakkale	2	,4	,4	16,9
Çorum	2	,4	,4	17,3
Çorum	1	,2	,2	17,5
Denizli	1	,2	,2	17,7
Diğer	2	,4	,4	18,1
Diyarbakır	2	,4	,4	18,5
Elazığ	1	,2	,2	18,8
Erzincan	5	1,0	1,0	19,8
Erzurum	3	,6	,6	20,4
Eskişehir	2	,4	,4	20,8
Gaziantep	9	1,9	1,9	22,7
Giresun	7	1,5	1,5	24,2
Gümüşhane	1	,2	,2	24,4
Hakkari	1	,2	,2	24,6
Harmanlı	1	,2	,2	24,8
Hatay	7	1,5	1,5	26,3
Iran	1	,2	,2	26,5
Isparta	1	,2	,2	26,7
İstanbul	212	44,1	44,1	70,8
İzmir	13	2,7	2,7	73,5
İzmit	2	,4	,4	74
Kahramanmaraş	7	1,4	1,4	75,4
Karaman	1	,2	,2	75,6

Kastamonu	3	,6	,6	76,2
Kayseri	6	1,3	1,3	77,5
Kıbrıs	1	,2	,2	77,7
Kırcaali	1	,2	,2	77,9
Kırıkkale	1	,2	,2	78,1
Kırklareli	3	,6	,6	78,7
Kırşehir	2	,4	,4	79,2
Kocaeli	6	1,3	1,3	80,4
Konya	10	2,1	2,1	82,5
Kudüs	1	,2	,2	82,7
Kütahya	5	1,0	1,0	83,7
Ludwigshafe	1	,2	,2	84,0
Malatya	7	1,5	1,5	85,4
Manisa	6	1,3	1,3	86,7
Mersin	2	,4	,4	87,1
Muğla	2	,4	,4	87,5
Nevşehir	1	,2	,2	87,7
Niğde	3	,6	,6	88,3
Ordu	1	,2	,2	88,5
Osmaniye	2	,4	,4	89,0
Riyad	2	,4	,4	89,4
Rize	6	1,3	1,3	90,6
Sakarya	6	1,3	1,3	91,9
Samsun	11	2,3	2,3	94,2
Sinop	1	,2	,2	94,4
Sivas	6	1,3	1,3	95,6
St. Gallen	1	,2	,2	95,8
Stanbu	1	,2	,2	96,0
Tekirdag	1	,2	,2	96,2
Tokat	1	,2	,2	96,5
Trabzon	5	1,0	1,0	97,5
Udwigsha	1	,2	,2	97,7
Usak	2	,4	,4	98,1
Van	2	,4	,4	98,5
Yalova	1	,2	,2	98,7
Zonguldak	6	1,3	1,3	100,0
Toplam	**480**	**100,0**	**100,0**	

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

EK 2: BİR İŞTE ARANAN NİTELİKLERE ILIŞKIN ÖĞRENCILERIN VERDIKLERI YANITLARIN ORTALAMALARINA AIT SIRALAMA

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

	Ortalama	Standart sapma
Gelişebilme fırsatları	3,6208	,6605
Yeteneklerin kullanılabilmesi	3,5708	,7987
Yükselebilme imkanı	3,5646	,7452
İş güvencesi	3,5396	,7185
Eğitim ve yurtdışı kariyer imkanları	3,3833	,8218
Statü sahibi olma	3,3771	,7737
Yüksek gelir elde etme	3,3312	,7200
Karar almada bağımsızlık	3,2979	,7316
Bağımsız çalışabilme imkanı	3,2563	,7801
Hareketli bir iş	3,2271	,8863
Takım çalışması	3,0667	,8740
Sabit çalışma saatleri	2,7688	,9153
Esnek çalışma saatleri	2,7396	,8935
Risk taşımamak	2,5354	,8947
Uzun izin fırsatları	2,4854	,9091

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

EK 3: KENDİ İŞİNİ YAPMADA BAŞARIYA GÖTÜREN ÖZELLİKLERE ILIŞKIN ÖĞRENCILERIN VERDIKLERI YANITLARIN ORTALAMALARINA AIT SIRALAMA

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

	Ortalama	Standart sapma
İyi yönetim	3,6896	,6570
Motivasyon / İstek	3,6625	,7301
Güven yaratmak	3,6208	,6944
Pazar Bilgisi	3,6033	,6575
İş ahlakı	3,5917	,8693
Yenilikçilik	3,5625	,8647
Zamanlama	3,5583	,6844
Para / Sermaye	3,5562	,6906
Liderlik	3,5375	,7244
Teknik Bilgi (işin nasıl yapılacağı ile ilgili bilgi)	3,5187	,7616
Bir çevreye sahip olmak	3,5125	,7136
Müşteri odaklılık	3,5104	,7107
Disiplin	3,5042	,8860
Sağlam bir iş planı	3,4875	,8121
Aile desteği (manevi)	3,4729	,7475
Yaratıcılık	3,4500	,7792
İş tecrübesi	3,4042	,7333
Eğitim	3,3458	,8408
İş gücü	3,3167	,7450
İşini bilenlerle ortaklık	3,2042	,7966
İç güdü / 6.His	2,9812	,9010
Gözü kara olmak	2,9563	,8908
Arkadaşlar	2,8333	,8131

EK 4: GIRIŞIMCILIK ÖZELLIKLERINE ILIŞKIN ÖĞRENCILERIN VERDIKLERI YANITLARIN ORTALAMALARINA AIT SIRALAMA

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

	Ortalama	Standart sapma
Güvenilir	3,6458	,6618
İnsanları seven	3,4354	,7508
Paylaşımcı	3,3625	,7295
Açık	3,3417	,7507
Sorumluluk sahibi	3,3146	,8419
Algılama yeteneği yüksek	3,3063	,7195
Öğrenmeye istekli	3,2917	,7579
Sağduyu sahibi	3,2729	,8391
Azimli	3,2125	,7892
Özgüven sahibi	3,2000	,7818
Tutarlı	3,1458	,8594
İletişim becerisine sahip	3,0937	,8081
Mütevazı	3,0604	,8440
Vizyon sahibi	3,0396	,8125
Heyecanlı	2,9958	,8645
Çalışmaktan zevk duyan	2,9708	,8117
Dedikodu yapmayan	2,9688	,9763
Zorluklar karşısında yılmayan	2,9646	,7486
Sosyal / Dışa dönük	2,9646	,8504
Yaratıcı	2,9500	,8335
Duygusal (duygularından çok etkilenen)	2,9458	1,0425
Hırslı	2,9417	,8935
Rekabetçi	2,9062	,8435
Uysal	2,8813	,9095
Analitik	2,8500	,7956
Eleştiri kaldırabilen	2,8396	,7790
Kestirmeci (olaylar hakkında tahmine dayalı uygulamalarda bulunan)	2,8333	,8458
Risk almaktan kaçınmayan	2,7187	,8058
Hayalci	2,5438	,9917
Demoralize olmayan	2,5021	,8071
Gergin	2,4000	2,0904
İtaatkar	2,3958	,9935
Muhafazakar / Tutucu	2,1708	,9757
Çekingen	1,9813	,8870

EK 5: GIRIŞIMCILIK EĞİLİMLERİNE ILIŞKIN ÖĞRENCILERIN VERDIKLERI YANITLARIN ORTALAMALARINA AIT SIRALAMA

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

	Ortalama	Standart sapma
İstediğim şeyler için çok çalışmaktan kaçınmam / vazgeçmem	3,3146	,7303
Kendi başıma bir iş yapma istersem ailem beni destekler.	3,3125	,8264
Üstüme aldığım görevleri zamanında bitiririm.	3,2917	,8683
İstediğim şeyleri yapabilecek kadar yeterli enerjiye sahibim	3,2902	,7270
İnsanları severim. Hemen herkesle anlaşabilir ve iyi geçinirim.	3,2854	,8299
Bir iş kurmak istesem ailem beni bu konuda yüreklendirir.	3,2625	,8083
Eğer,bir şeyi yapmayı aklıma koyarsam,hiçbir şeyin beni durdurmasına izin vermem	3,0813	,9626
Yetersiz finansman desteği nedeniyle kendi işini kurmanın zor olduğu düşünüyorum.	3,0667	,8197
Sorumluluk almaktan kaçmam ve sorumluluklarımı baştan sona izlerim.	3,0479	,8043
Rekabetten hoşlanırım.	3,0312	1,0243
Bir şeye/işe başladığım zaman , çevremdeki birçok insanı benimle birlikte harekete geçiririm.	2,8396	,8182
Kendi işini kuran ve başarısız olanlara yeni bir şans verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	2,8354	,8096
Hiç kimsenin bana yapmamı söylemesine gerek yoktur, her işimi kendi başıma yaparım.	2,7771	,8802
Yenilik yaratma ve özellikle bunları uygulama konusunda başarılı olduğumu düşünüyorum.	2,7625	,7548
Günde 12-16 saat çalışmayı göze alabilirim.	2,7500	,9885
Daha önceden sorulmamış sorular sorup, kimsenin aklına gelmemiş şeyleri düşünürüm.	2,7250	1,5248
Karmaşık ve idari süreçler nedeniyle kendi işini kurmanın zor olduğunu düşünüyorum.	2,6479	,9110
Ekonomik ortamın kendi işini kurmak isteyenler için uygun olmadığını düşünüyorum.	2,5896	,9343
Bir işin fırsatlar sunmasının, emniyetli ve garantili olmasından daha önemli olduğunu düşünüyorum.	2,5833	,9146
Ortak çalışmalarda işleri sıraya koymak benim için planlanmamış ancak doğal bir görev niteliğindedir.	2,5417	,8464
Başkalarının aklına gelmeyen birçok şeyi düşünür ve hayata geçirebilirim.	2,5104	,8173
Kendi işimi kurmaktansa bir şirkette yönetici olmayı tercih ederim.	2,4729	,9986
Yeni bir işin nasıl kurulacağı ile ilgili bilgiye ulaşmanın zor olduğunu düşünüyorum.	2,4188	,9306
Geleceği garanti altına almanın insanın kendi işini kurmasından geçtiğini düşünüyorum.	2,3937	,9326
İnsanların kendi işlerini kurmak için yeterli fırsatlara sahip olduklarını düşünüyorum.	2,1583	,8906
Bir iş kurmayı ancak iyi bir iş bulamadığımda düşünürüm.	2,1167	1,0150
Başarısızlık riski olduğunda yeni bir işe başlanmaması gerektiğini düşünüyorum.	2,0833	,9785
Tüm birikimimi kaybetsem de, yine de aynı işte çalışmaya devam ederdim.	2,0000	,9475
Kendi işini kurmaya cesaret edecek kadar riski göze alma özelliğinin kendimde olmadığını düşünüyorum.	1,8354	,9693
Hayatımın sonuna kadar yetecek paraya sahip olsaydım kendi işimi kurmaktansa bankaya yatırır faiziyle yaşardım.	1,8146	1,0856

KAYNAKÇA

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

ACS, J. Z. ve STOREY, J. D. (2004) "Introduction: Entrepreneurship and Economic Development", ***Regional Studies,*** 38 (8), 871-877.

AKTAN, C.C. (1987) Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Özelleştirme, İzmir.

AKTOPRAK, D. (2006) "Girişimcilik Nedir? Türkiye'nin Girişimcilik Performansı", ***http://www.vicebusiness.com/makale4.php,*** erişim: 07.01.2006.

ALPUGAN, O. (1998) ***Küçük İşletmeler: kavramı, Kuruluşu ve Yönetimi***, İzmir: Per Yayınları.

ANDERSON, B. R. (2002) "Entrepreneurship and Aboriginal Canadians: A Case Study in Economic Development", ***Journal of Developmental Entrepreneurship,*** 7 (1), 45-65.

ANG, S. H. ve HONG, D.P.D. (2000) "Entrepreneurial Spirit Among East Asian Chinese", ***Thunderbird International Business Review,*** 42 (3), 285-309.

ARIKAN, S. (2002) ***Girişimcilik – Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Sorunlar,*** Ankara:Siyasal Kitabevi.

ARSLAN, K. (2002) "Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri", ***Doğuş Üniversitesi Dergisi,*** 6,1-11.

AUDRETSCH, D.ve THURIK, R. (2004) "A Model of Entrepreneurial Economy, ***International Journal of Entrepreneurship Education,*** 2 (2), 143-166.

BAUMOL, J. W. (1990) "Entrepreneurship in Economy Theory", ***Entrepreneurship,*** Ed. (Mark Casson), U.K : Edward Elgar Publ., 64-71.

BIRD, J. B. (1993) "Demographic Approaches to Entrepreneurship: The Role of Experience and Background". ***Advances in Entrepreneurship, Firm Emerge and Growth,*** Ed. (Jerome A. Katz ve Robert H. Brockhaus), JAI Press, 11-48.

BLAWATT, K. (1998) ***Entrepreneurship: Process and Management,*** Scarborough, Canada:Prentice Hall.

BOZGEYİK, A. (2006) "Kriz Dönemlerinde Girişimcilik Niçin Daha Önemli", ***http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=577,*** Erişim: 08.01.2006.

BRANDSTATTER, H. (1997) "Becoming an Entrepreneur – A Question of Personality Structure", ***Journal of Economic Psychology,*** 18, 157-177.

BULL, I., HOWARD, T. ve WILLARD, G. (1995) ***Entrepreneurship: Perspectives on Theory Building,*** 1st Ed. Pergamon.

BYGRAVE, W.D. ve HOFER, C.W. (1991) "Theorizing about entrepreneurship", ***Entrepreneurship Theory and Practice,*** 16 (2), 13–21.

CARREE, M. ve THURIK, R. (2005) "Understanding the Role of Entrepreneurship for Economic Growth", ***The Handbook Entrepreneurship and Economic Growth,*** Edward Elgar

Publ. ftp://papers.mpiew-jena.mpg.de/egp/discussionpapers/2005-10.pdf, erişim tarihi: 23.12.2005

CHEN, C. C., GREENE, G. P. ve CRICK, A. (1998) "Does Entrepreneurial Self-Efficacy Distingush Entrepreneurs From Managers?", ***Journal of Business Venturing,*** 13295-316.

Chun, J. (1997) "To tell the Truth", ***Entrepreneur***, April, 106-119.

Coulter, M. (2003) Entrpreneurship in Action, 2nd Ed., New Jersey: Preticehall.

CRANT J. M. (1996) "The Proactive Personality Scale as a Predictor of Entrepreneurial Intentions", ***Journal of Small Business Management,*** July, 42-49.

CÜCELOĞLU, D. (1993) ***Yeniden İnsan İnsana***, İstanbul: remzi Kitabevi.

ÇELİK, A. ve AKGEMİCİ, T. (1998) Girişimcilik Kültürü ve KOBİler, İstanbul: Nobel Kitabevi.

ÇETİN, C. (1996) ***Yeniden Yapılanma-Girişimcilik ve Küçük İşletmeler ve Bunların Özendirilmesi***, İstanbul : Der Yayınları.

DANIS, M. W. ve SHIPILOV, V. A. (2002) "A Comparison of Entrepreneurship Development in Two Post-Communist Countries: The Cases of Hungary and Ukraine", ***Journal of Developmental Entrepreneurship,*** 7 (1), 67-94.

DEJARDIN, M. (2000) "Entrepreneurship and Economic Growth: An Obvious Conjuction? An Introductive Survey to Specific Topics", ***Institute for Development Strategies Discussion Paper***, 8, Indiana University, Bloomington.
http://econwpa.wustl.edu:8089/eps/dej/papers/0110/0110010.pdf. , erişim tarihi : 18.12.2005

DePILLIS, E.G., REARDON, K.K. (2001) "Culture, personality, Role Models, Persuasion : What Makes One Want To Become an Entrepreneur?" **Academy of Management National Meeting Paper,** Usa.

DOLGUN, U. (2003) ***Girişimcilik,*** İstanbul : Alfa Yayınları.

DÖM, S. (2006) ***Girişimcilik ve Küçük İşletmeler***, Ankara, Detay Yayıncılık.

EGE SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ (ESİAD) (1996) ***Ege Bölgesi Yatırımcı Profili***, Türkiye İş bankası yay., Anakara.

ERDOĞAN, S. ve KURT, M. (2006) "Afyon ili Girişimcilik Profilinin Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Analizi", ***http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=208,*** Erişim: 08.01.2006.

ERDOĞMUŞ, N. (2000) "Otobiyografilerin Analizi Yoluyla Girişimci İşadamlarının Kariyer Gelişimi Hakkında Bir Araştırma", ***8.Ulusal Yön. ve Org. Kongresi Bildiriler Kitabı,*** Erciyes Üniversitesi Nevşehir, 95-109.

ERTÜBEY, N. Ö. (1993) "Türkiye'de Kadın Girişimciliği: mevcut Durum Sorunlar ve Öneriler", ***Türkiyede Kadın Girişimcilik***, (haz.Nejla Arat) , Ankara : Tes-Ar yay.

Eyüboğlu, D. (2003) ***Girişimciliğin Geliştirilmesi***, Ankara: MPM Yayınları No:668.

Eyüboğlu, D. (2005) "Girişimciliğimizde Zihniyet Üzerine Bazı Gözlemler", ***2.Kobiler ve Verimlilik Kongresi Bildiri Kitabı***, İstanbul: İstanbul Kültür Ünv. Yay.

FRIIS, C., PAULSSON, T. ve KARLSSON, C. (2002) ***Entrepreneurship and Economic Growth: A Critical Review of Empirical and Theoretical Research***, ITPS, http://www.itps.se/Archive/Documents/Swedish/Publikationer/Rapporter/Allm%C3%A4nna/A2002/A2002_005.pdf., erişim tarihi: 11.12.2005

GARTNER, B. W., SHAVER, K. G., GATEWOOD, E. ve KATZ, J. A. (1994) "Finding the Entrepreneur in Entrepreneurship", ***Entrepreneurship Theory and Practice***, Spring, 1-9.

GEM (2001) Global Entrepreneurship Monitor executive Report, London.

GREENBERGER, B. D. ve SEXTON, L. D. (1988) "An Interactive Model of New Venture In Initiation", ***Journal of Small Business Management***, July, 1-7.

GROSSMAN, G.M. ve HELPMAN, E. (1994) ***Innovation and Growth in the Global Economy***, Cambridge, MA: MIT Press.

GÜRKAN, Ö. (1999) ***İktisada Giriş***, 3. Baskı, Ankara : Attila Kitabevi.

HARDY, K. (1999) ***What Do Entrepreneurs Contribute?***, Ivy Business Journal, (64)2, November, 48-65.

HARRIS, R. J. (1973) "Entrepreneurship and Economic Development", ***Business Enterprise and Economic Change***, Ed. (Louis P. Cain ve Paul J. Uselding), USA : The Kent State University Press, 141-172.

HART, M. ve HARRISON, R. (1992) "Encouraging Enterprise in Northern Ireland: Constraints and Opportunities", ***Irish Business and Administrative Research***, 13,104–116.

HELMS, M. M. (2003) "The Challenge of Entrepreneurship in a Developed Econmy: The Problematic Case of Japan", ***Journal of Developmental Entrepreneurship***, 8 (3), 247-164.

HISRICH, R., PETERS, P. (1995) Entrepreneurship: Strating, Developing and managing A new Entreprise, 3rd Ed. USA: Richard D.Irvin Inc.

HOLCOMBE, R. G. (1998) "Entrepreneurship and Economic Growth", ***The Quarterly Journal of Austrian Economics***, 1, 45-62.

http://www2.wuwien.ac.at/entrep/modules/UpDownload/store_folder/Publikationen/Nikolaus_Franke/entrepreneurialspirit.pdf, erişim tarihi: 11.1.2006

KAO, J. (1989) ***Entrepreneurship, Creativty&Organization: Text, Cases and Readings***, USA: Prentice-Hall.

KAYA, A. (2004) Bilişim ve İletişim Işığında Girişimcilik ve KOBİ Yönetimi, Konya: Eğitim Kitabevi.

KENT, A. C. (1984) ***The Environment for Entrepreneurship***, USA : Lexington Boks.

KESEN, J., ATABAY , G., ARACIOĞLU B.K., EĞİT, T., ÇAPRAZ B. (2004) "Sanayi toplumu olmadan bilgi toplumu olma çabası... Girişimci profilimiz nasıl değişiyor?"***1.Kobiler ve Verimlilik Kongresi***, İstanbul.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

KIRCHHOFF, A. B. (1991) "Entrepreneurship's Contribution to Economics", ***Entrepreneurship Theory and Practice,*** Winter, 93-103.

KORKMAZ, S. (2000) Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, H.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi, 8, 163-169.

KOURILSKY, M. L. ve WALSTAD, W. B. (1998) "Entrepreneurship and Female Youth: Knowledge, Attitudes, Gender Differences, and Educational Practices", ***Journal of Business Venturing,*** 13 (1), 77–88.

Kuhn, R.L. (1988) ***Creative Characters : Entrepreneurs And Chif Executives : Handbook for Creative and Innovative Managers***, New York: Mc Graw Hill Book Comp.

LEE, M. S. ve PETERSON, J. S. (2000) "Culture, Entrepreneurial Orientation and Global Competitiveness", ***Journal of World Business,*** 35 (4), 401-416.

LIVESAY, H. C. (1982) "Entrepreneurial History", ***Encyclopedia of Entrepreneurship,*** Ed. (C. Kent, D.L. Sexton ve K.H. Vesper), USA : Prentice Hall.

LORKINAPIDZE, M., BREZET, H. ve BACKMAN, M. (2005) "The Entrepreneurship Factor in Sustainable Tourism Development", ***Journal of Cleaner Production,*** 13, 787.798.

LUCAS, R.E. (1988) "On the Mechanics of Economic Development", ***Journal of Monetary Economics,*** 22, 3-39.

LUCAS, R.E. (1993) "Making a Miracle", ***Econometrica,*** 61 (2), 251-272.

LUTHJE, C. ve FRANKE, N. (2003) "The 'making' of an entrepreneur: testing a model of entrepreneurial intent among engineering students at MIT", ***R&D Management,*** 33 (2), 135-147.

MARSH, R. ve MANARI, H. (1986) "Entrepreneurship in Medium and Large-Scale Japanese Firms", ***Entrepreneurship and Social Change: Monographs in Economic Antrophology, No:2",*** Ed. (Sidney M. Greenfield ve Arnold Strickon), USA : University Press of America, 1-25.

McBURNEY, R. (1987) "Texts Leave Students Ignorant of Entrepreneurship", 10 (October), 9.

MOK, K. H. (2005) "Fostering entrepreneurship: Changing Role of Government and Higher Education Governance in Hong Kong", ***Research Policy,*** 34, 537-554.

MORRIS, H. M. (2001)"Entrepreneurship is Economic Development is Entrepreneurship", ***Journal of Developmental Entrepreneurship,*** 6 (3), v-vii.

MORRIS, H. M. ve JONES, F. F. (1999) "Entrepreneurship in Established Organizations: The Case of the Public Sector", ***Entrepreneurship Theory and Practice,*** Fall, 71-91.

MORRIS, H.M. (1998) ***Entrepreneurial Intensity: Sustainable Advanteges for Individuals, Organizations and Societies,*** USA: Quorum Books.

MORRIS, M.H., LEWIS, P.S. (1995) "The determinants of entrepreneurial activity: Implication for marketing" **European Journal of marketing**, 29 (7): 31-48.

MUELLER, L. S. ve THOMAS, S. A. (2000) "Culture and Entrepreneurial Potential: A Nine Country Studyof Locus of Control and Innovativeness", ***Journal of Business Venturing,*** 16, 51-75.

MÜFTÜOĞLU, T. (1998) ***Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Sorunlar, Öneriler,*** 4.B. Ankara : Turhan Kitabevi.

MÜFTÜOĞLU, T. (2000) ***Girişimcilik***, Eskişehir : Anadolu Ünv. Açık Öğretim Fakültesi Yay.

MÜFTÜOĞLU, T. ,AKBULUT,Y., ÖZSOY, A. (1996) *"Türkiye'de Girişimcilik Tarihi"*, ***Tosyöv GİRİŞİM,*** S.8, Kasım Aralık, 25-29.

MÜFTÜOĞLU, T. ve DURUKAN, T. (2004) ***Girişimcilik ve KOBİler***, Ankara: Gazi Kitabevi.

NIJKAMP, P. ve STOUGH, R. (2002) "Modern Entrepreneurship in a Changing Space-Economy", ***Growth and Change,*** 33, Spiring, 169-172.

OKUDAN, E. G. ve RZASA, E. S. (2006) "A project-based approach to entrepreneurial leadership education", ***Technovation,*** 26, 195-210.

OLSON, D. P. (1986) "Entrepreneurs: Opportunistic Decision-Makers", ***Journal of Small Business Management,*** July, 29-35.

PARNELL, A. J., CRANDALL, W. ve MENEFEE, M. (1995) "Examining the Impact of Culture on Entrepreneurial Propensity: An Empirical Study of Prospective American and Egyptian Entrepreneurs", ***Academy of Entrepreneurship Journal,*** 1 (1), 39-53.

Peters, T. (1980) ***In Serach of Excellence***, New York : Harper and Row.

ROBBİNS, P., SİMPSON, D. V., HUEFNER, J. C. ve HUNT, H.K. (1991) "An Attitude Approach to the Prediction of Entrepreneurship", ***Entrepreneurship Theory and Practice***, Summer, 13-31.

ROBBİNS, S. ve COULTER, M. (2002) ***Management***, 7th Ed. USA: Prentice Hall Inc.

ROMER, P.M. (1986) "Increasing Returns and Long Run Growth", ***Journal of Political Economy,*** 94 (5), 1002-1037.

SALİ, A. (1998) "***Rekabet Kurulu İkinci Başkanı Prof.Dr.Tamer Müftüoğlu İle Girişimcilik Üzerine***" Çerçeve Dergisi, Nisan, 32-42.

SEXTON, L. D. (1988) "The Field of Entrepreneurship: Is it Growing or Just Getting Bigger?", ***Journal of Small Business Management,*** July, 5-8.

SHANE, S. (2002) ***Prior Knowledge and The Discovery of Entrepreneurial Opportunities***, Organization Science, 11: 448-469.

SHANE, S. ve VENKATRAMAN, S. (2000) "The promise of entrepreneurship as a field of research. ***Academy of Management Review,*** 25, 217–226.

SHAW, V. ve DARROCH, J. (2004) "Barriers to Internationalisation: A Study of Entreprenerial New Ventures in New Zealand", ***Journal of International Entrepreneurship,*** 2, 327-343.

STEELE, C. N. (2000) ***Entrepreneurship, Institutions, and Economic Growth,*** UMI Dissertation Services, Ann Arbor MI.

STEVENSON, H. H. ve SAHLMAN, A. W. (1986) "Importance of Entrepreneurship in Economic Development", ***Entrepreneurship, Intrapreneurship and Venture Capital: The Foundation of Economic Renaissance",*** Ed. (Robert D. Hisrich), USA : Lexigton Boks, 1-26.

STEVENSON, H. H., ROBERTS, M. J., GROUSBECK, H. I. ve BHIDE, A. V. (1999) ***New Business Ventures and Entrepreneurship,*** USA : McGraw Hill.

STEVENSON, J. (2000) "Urban Enterprise, Entrepreneurship and Economic Development", ***Education,*** 120 (4), 711-713.

TANG, L. ve KOVEOS, E. P. (2004) "Venture Entrepreneurship, Innovation Entrepreneurship, and Economic Growth", ***Journal of Developmental Entrepreneurship,*** 9 (2), August, 161-171.

Te VELDE, R. (2004) "Schumpeter's Theory of Economic Development Revisited", ***Innovation, Entrepreneurship and Culture: The Interaction Between Technology, Progress and Economic Growth,*** Ed. (Terence E. Brown ve Jan Ulijn), U.K : Edward Elgar Publ., 103-132.

TEKİN, M. (2004) ***Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği***, Selçuk Ünv. Yay., Konya.

TOBB (1993) ***Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği, Orta Ve Küçük İşletmeler Kurulu Raporu***, TOBB yayınları, No: 251, Ankara.

TOKGÖZ, E. (1999) ***Türkiye'nin İktisadi Gelişme Tarihi***, Ankara.

TÜGİAD (1993) ***EkonomikKalkınmadaGirişimciliğinÖnemiveDeğişenGirişimcilik Nitelikleri***, İstanbul.

TÜRKER, C., ÖNVURAL, B., KURŞUNLUOĞLU, E., PINAR, C. (2005) *"Entrepreneurial Propensity : A Field Study On The Turkish University Students"*, ***1. International Conference on Business, Economics and Management*** e-proceedings.

TÜSİAD (1987) ***Türkiye'de Girişimcilik İle İlgili Sorunlar ve Çözümler***, Tüsiad Yay., T/87 10.1003, İstanbul.

TÜSİAD (2002) ***Türkiye'de Girişimcilik,*** TÜSİAD Yay., No: 340/12, İstanbul.

ULIJN, J. (2004) ***Innovation, Entrepreneurship and Culture: The Interaction Between Technology, Progress and Economic Growth,*** UK : Edward Elgar Publ. .

WANG, K. C. ve WONG ,P. (2004) "Entrepreneurial Interest of University Students in Singapore", ***Technovation***, 24, 163–172.

WENNEKERS, S. ve THURIK, R. (1999) "Linking Entrepreneurship and Economic Growth", ***Small Business Economics,*** 13, 27-55.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

YOCKEY, D. M. ve ROSE, W. J. (2006) "Entrepreneurial Propensity: Componenets and Measurement", *http://www.babson.edu/entrep/fer/Babson2002/III/III_S9/iii-s9.htm*, Erişim: 19.01.2006.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

YU, F.L. T. (1998) "Adaptive Entrepreneurship and the Economic Development of Hong Kong", ***World Development***, 26 (5), 897-911.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ 1883
MARMARA ÜNİVERSİTESİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ 1883

ISBN: 975-400-288-6

Copyright © 2006
Bu kitabın tüm yayın hakları M.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne aittir. Her hakkı saklıdır. İzin almaksızın kitabın herhangi bir bölümü ya da tamamı, elektronik veya mekanik yöntemlerle (fotokopi dahil) hiçbir şekilde basılamaz ve çoğaltılamaz. İktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.